

DVODECIM
SPECVLA
 DEVM
 ALIQVANDO VIDERE
 DESIDERANTI
 concinnata.

Auctore P. IOANNE DAVID
 Societatis IESV Sacerdote.

Theodor. Galle fecit.

ANTVERPIÆ,
 EX OFFICINA PLANTINIANA,
 Apud Ioannem Moretum.
 M. DC. X.

M. Luca Piotronfli. f. M.

M. Pauli Henii Cuspidis Opatovensis

DEIPARÆ VIRGINI.

DOMINA mea sancta MARIA, Regina cæli; quæ singulari prærogatiuâ, vnigeniti tui Dei que filij titulo fruens & fulgens, SPECVLVM SINE MACVLA, nuncuparis: quæque tamquã splendidissimum perfectissimumque cūctarum virtutum EXEMPLAR, in templo hodie PRÆSENTATA fuisti: ecce ego (conspectu tuo licet indignus) me tibi demisso in terram vultu, PRÆSENTO; & lubenti animo, SPECVLORVMistorum exilitatem, pudibundumque candorem, benignissimo tuo patrocínio ac fauori dico confescoque. Nam, cum vniuersum per orbem, tamquam
* 2 indu-

indubitata bonorum votorum
coëptorumque fautrix & auctrix
prædicêris, & manus tuæ tornati-
les cælesti benedictione hac pol-
leant, vt quidquid illis ritè fuerit
creditum, peculiari quadam effi-
caciæ gratiâ feliciter imbuatur:
certa mihi à tam fausto sidere spes
affulfit, fore, vt & ego in primis
ex hac SPECVLORVM fabricâ &
concinnatione, fructum mihi spe-
ratum, te patrocicante, eliciam;
animæ, inquam, puritatem, lumen
gratiæ, & post huius vitæ curricu-
lum, BEATIFICÆ VISIONIS FRVI-
TIONEM: tum verò, vt, si quæ alium
ista intueri contigerit, is, eâdem
tuâ ope suffragante, eiusdem me-
cum fiat beneficij particeps.

Suscipe igitur, obsecro, piïssima
DOMINA, humilis tui seruuli piû
votum & donum: atque VNIGE-
NITO tuo, Domino nostro, hunc in
finem à te commendatum (quan-
doqui-

doquidem bonorum nostrorum
non indiget) gratiæ suæ munere
auctum redona : vt ad maiorem
ipsius gloriam , tuum honorem,
nostrarumq; animarum salutem,
vti valeamus . Audi clementissima
GRATIÆ MATER, animam meam
anhelantem, eiusque miserere : audi
quid cū Sancto quodam, languida
spiret & speret : *Credo videre bona* ^{Aug. in}
Domini in terrâ uiuentium . O bona _{Pf. 26.}
Domini dulcia , immortalia , in-
comparabilia, sempiterna , incom-
mutabilia ! Et quando videbo vos,
bona Domini ? Credo videre ; sed
non in terrâ morientium . Credo
videre bona Domini , in terrâ ui-
uentium .

Quapropter, si me exaudieris,
DOMINA: ego, & nomen & ho-
norem tuum pro viribus propu-
gnando & ampliando, me tibi fi-
deliter, dum vita comes erit, famu-
laturum promitto.

A D
SPECVLORVM
INSPECTOREM.

MICE Lector, & INSPECTOR: quemadmodum qui SPECVLVM aliquod suis vsibus comparat, non prohibet, quo minus illud alij quoque, dum occasio datur, inspiciant: non aliter ego, tametsi DVODECIM ISTAEC SPECVLA mihi potissimum concinnarim, ignarus an aliquando in aliorum conspectum prodirent; non impedio tamē, si quando fortasse lucem videre viderique contigerit, quin tu quoque in illis legitime SPECVLERIS, atque eadem vtilitati tuae plenissimo iure praecipias inservire.

Si verò (quod fieri potest) tuum vsum à meo metiri sit animus; ne curiositati alioqui, quantumvis pie, plusculum detur: ego quidem hunc me fructum ex illorum CONTEMPLATIONE collecturum speravi; primum, vt purgato mentis obtutu, clariùs diuinam erga me voluntatem intuerer; tum vt iuxta normam illius, quasi spiritalis perspectivae prototypon,
me

me actusque meos componendo, & VI-
DENDAE IPSIVS FACIEI in caelis,
in me DESIDERIVM inflammarem,
& eiusdem aliquando idoneus fierem SPE-
CVLATOR.

Quod cum aeternae beatitudinis summiq̄ue
boni summam complectatur; ad quam omnes,
tam conditionis primogenio iure, quam re-
demtionis merito, adspiramus: non possum
non tibi quoque tantumdem felicitatis, diuinā
charitatis lege ac necessitudine comprecari;
quod facio. Hoc tantummodo à te, candide
Lector, aequè candidè flagito; vt vbi boni con-
sulueris & cōmodè habueris, quæ minùs essent
placitura; hunc in scopum, legendo cetera, &
SPECVLANDO, collimes, quem ego mihimet
(vt iam intellexisti) inter scribendum & de-
pingendum, sincerè præfixi. Idque non nisi
optimo iure mihi videor postulare. Nam, si,
quemadmodum mihi certò persuasi, nemini
SPECVLA ista nocitura, si candido recto-
que oculo illa inspexerit; ita non omnino nihil
profutura speravi, modò lege iam dictā vti
voluerit. quis animum in re bonā tam bonum
non consulat boni? Vale itaque, & frueri.

PRÆAMBVLVM.

DESIDERIVS.

Pf. 17.

3. Reg.
10.

Pf. 41.

Pro. 13

Exo. 33

DOMINE, ante te omne DESIDERIVM meum: & gemitus meus à te non est absconditus. Quemadmodum enim vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis: & quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus: sicutque ad te Deum fortem viuum. Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? Hoc, Domine, desiderium meum ante te atque in conspectu tuo versatur quotidie, si forte aliquando inueniat gratiam, & sui voti compos reddatur: sed quia spes quæ differtur, affligit animam; hinc ingemisco, suspiro collacrymans: & gemitus meus à te non est absconditus. Cupio namque cum Zacchæo videre IESVM, quis sit; & præ turbâ tam interiorum quàm exteriorum impedimentorum non possum: tum quia staturâ pusillus sum: tum potissimum, quia tu respondes mihi: Non videbit me homo, & viuet.

Heu mihi igitur, quòd incolatus meus prolōgatus est! & sicut ab oculis ita & ab occultis tuis quasi proiectus tuus, in hac lacrymarum valle peregrinari compellor. Interim, sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Hęc recordatus sum, & effudi in me ANIMAM MEAM.

Anima mea, quid agimus? quòd nos tandem conuertemus, dum à facie dilecti nostri seclusi, cum

cum habitantibus Cedar, ac tenebroſi huius exilij incolis, ſe inuicem affligentibus, & facientibus ſibi inuicem anguſtias, lugentes cogimur conuerſari, ac miſeram in hac carne mortali ſeruire ſeruitutem?

Sed tamen, quid uſque aded triftis es anima mea, & quare adhuc magis conturbas me? Spera in Deo: &, ſi quid tibi forte ſolatij inſtillarit, ne quaſo retineas uerbum in tempore ſalutis; neque abſcōdas ſapientiam in decore ſuo. Nam & ego tibi, dilecta mea, reuelabo fideliter, ſi forte quem diligis, prior inuenero, & ſalutare eloquium ex mellifluo ipſius ore percepero. Eccli. 4

A N I M A.

Quid vis, o dilecte contubernalis, ut dicam tibi? Tota moror in amaritudine; & tabeſcere me facit zelus meus. Amo, deſidero, concupiſco, quero: & dum non inuenio, languedo, gemo, & ſuſpiro. Suſpiro, clamo, & plorans ingemino; Quis es Domine? ubi es Domine? qualis es Domine? ubi cubas in meridie? ubi paſceris? ubi uident te, & te fruuntur dilectæ tuæ, ſponſæ & ſorores tuæ, fideles animæ? ibo poſt veſtigia earum; curram in odorem unguentorum tuorum; & ſequar, quocumque me traxerit tactus & tractus à te amor meus. Tu namque ſcis Domine, quia amo te. Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: quia in toto corde meo exquiſiui te, & quidem non niſi propter te; atque hoc totum, quia traxiſti me, & miſerans miſertus es mei. Illumina igitur Domine uultum tuum ſuper nos, & miſerere noſtri. Oſtende nobis faciem tuam, &

P R Æ A M B V L V M .

salui erimus. Ostende nobis Patrem , & sufficit nobis.

D E S I D E R I V S .

Quid adhuc audio te lamentantem, ô anima mea ? Non recordaris quid responderit olim duobus dilectis discipulis suis dilectus tuus ? Nescitis quid petatis. Sicut enim sedere ad dexteram & sinistram ipsius, vt postulabant, non erat ipsius dare illis : ita nec dare tibi faciei suæ conspectum, quemadmodum illum modò requiris. Sed, quid ô anima mea interim concidit facies tua ? Suspice cælum, intuere & contemplare æthera, quòd altior te sit : & quid tamen ista ad incomprehensibilem quam desideras visionem eius ? An etiam nescis, quòd frustra cordis oculum erigit ad videndû Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum ? Prius est siquidem, vt cognoscas inuisibilia spiritus tui, quam possis esse idonea ad cognoscenda inuisibilia Dei. Et, si non potes cognoscere te, ne præsumas ea quæ sunt supra te.

Indish

6.

Gen. 4.

Iob 35.

A N I M A .

Prudenter hæc quidem, & rectè mones mi frater : quid tamen hoc esse dicas, quòd inuisibilia illa Dei, quæ verè videre desidero, nescio quo pacto, quo plus latent plus placent ; & negatis auidius inhiamus.

D E S I D E R I V S .

Amantis, & quidem ardentè amantis ac desiderantis indicia sunt ista : sed, quid iuuet illis insistere, quando ad concupitæ visionis fructum

nem

PRÆAMBVLVM.

nem talibus mediis non datur peruenire? Et, quis ex hac amoris prærogatiuâ impensum sibi gloriatur quod optat, repensumque vicissim à se quippiam dignum Deo præsumat; vel, se liquido nosse, dum necdum tenet, quod toto corde desiderat; nisi qui præcipuâ mentis puritate, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale quid, quasi per præambulum, experiri? Res est in affectibus; nec ratione ad eam pertinetur, sed conformitate.

A N I M A.

Conformitate, ais? Et quonam illam modo conformitatem obtinebimus, quo tandem ad concupitam illam ac beatificam Dei visionem admittamur?

DESIDERIVS.

Audi istud testantem eum, qui expertus loquitur; & imitari contende, vt tu quoque tali visioni te valeas comparare. Nos autem, inquit, 2. Cor. reuelatâ facie specularantes gloriam Dei, in eadem 3. imaginem transformamur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Transformari oportet, ô anima mea, & purgare mentis oculum: vt, quò magis Deo in puritate ac sanctitate similes futuri sumus, eò clariùs eum aliquando videre possimus.

A N I M A.

Placet quod dicis quàm maximè; sed quâ dabitur istud complecti, & actu perficere.

DESIDERIVS.

Quod sermo non explicat, consideratio quærat,

P R Æ A M B V L V M .

rat, oratio expetat, mereatur vita: atque ita puritas assequetur: Tantum esto animo bono, & adnitere: fontem suum, mentem nimirum de qua oritur, ipsamet consideratio purificabit: dein reget affectus, diriget actus, corriget excessus, componet mores, vitam honestabit, & ordinabit: postremo, diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam, scientiam inquam Sanctorum, conferet, & animam ad videndum Deum quam aptissimam reddet: hic quidem beatitudine naturali, qua intellectus clare Deum cognoscat, & ut bonorum omnium auctorem diligat, & post hanc vitam beatitudine supernaturali, qua Deum cognoscat & videat sicuti est, eoque fruatur in perpetuum: Et haec est vita aeterna, beatifica illa visio ac diuinae gloriae participatio, sine caritura, quam pariter quarimus.

A N I M A .

O quam bonum erit nobis illic esse! quocirca nos ei hic (vt dixisti) conformes efficere studeamus. Sed, vnde quaeso nobis tam efficax consideratio, quam instar SPECVLI nobis iam descripsisti, quo ad puritatem illam optatam ac necessariam veniamus?

D E S I D E R I V S .

Hoc vnum mihi velim credas, o anima: precipuum SPECVLUM ad videndum Deum, esse animum rationalem, intuentem seipsum; & tam diu se illius ope purificantem, donec in semetipso, velut in SPECVLO, Deum contempletur.

Qua-

PRÆAMBVLVM.

Quapropter, dicam quid cogitem modò.
 Varia in mentem veniunt SPECVLA, per quæ
 licebit exspatiari, & ex omnibus, quod vsui tam
 salutari conueniat, discretè seligere: vt mens
 nostra, diuinæ bonitatis speculum, & idoneum
 beatificæ visionis receptaculum, aliquando esse
 mereatur.

ANIMA.

Rectè: probatur quod consulis, quandoqui-
 dem nos etiam Sanctus quidam sic admonet:
 Oculus, quo Deus videndus est, nunc fide mun- *Mat. 5.*
 detur. Beati enim mundo corde; quoniam ipsi
 Deum videbunt. Alioqui, non ignoramus,
 quòd viuere quidem omnes beatè volunt; sed
 ad peruidendum, quid sit, quod beatam vitam
 faciat, caligant.

Eapropter oramus te Domine; illumina vul-
 tum tuum super nos: vt, sicut imperfectum
 nostrum vident oculi tui; ita nos, quid tibi in
 nobis displiceat, videamus, & quasi ad SPECV-
 LV M emendemus: quodque acceptum & gra-
 tum est in conspectu tuo, hoc ipsum tuâ gratiâ
 confirmetur, & in opus perfectum deducatur.

I N
DVODECIM SPECVLA
DEVM aliquando videre
DESIDERANTI
concinnata.

Olim me speculo, ne vanus haberer, in vno
Explorare, metus relligioq; fuit.
Rebar enim, speculus in leuibus, atque ea fama est,
Argumenta leuis non leuia esse animi.
At, postquam SPECVLIS me pluribus intuo; ecce,
Nec metuo vanus, nec metuo esse leuis.
Quin magis atque magis quò me iuuat vsque tueri;
Hoc minùs & vanus fio, minusq; leuis.
Quæ ratio hæc, oculi? SPECVLIS qui lusus in istis?
Dicite, sed nî estis capti oculis, oculi.
Scilicet hos aliquis celestior ignis adussit,
Æthereo Auctoris ductus ab orbe manu.
Hunc ignem, has flammæ, SPECVLIS deprendet
in istis,
Qui non ingrata triuerit illa morâ.
Hic se deflebit, sese hic mirabitur; & quod
Ante fuit, spernet; quòdque erit, esse volet.

P. H. S. I.

DVODECIM SPECVLA.

I.	<i>Speculum commune.</i>	fol. 1
II.	<i>Speculum fallax.</i>	13
III.	<i>Speculum vrens.</i>	27
IV.	<i>Speculum complacentiæ.</i>	41
V.	<i>Speculum oculorum alienorum ; quod est, laudis alienæ.</i>	55
VI.	<i>Speculum propriæ vilitatis</i>	69
VII.	<i>Speculum purgatiuum.</i>	83
VIII.	<i>Speculum creaturarum.</i>	97
IX.	<i>Speculum sacræ Scripturæ.</i>	111
X.	<i>Speculum exemplare.</i>	127
XI.	<i>Speculum enigmaticum.</i>	143
XII.	<i>Speculum visionis beatificæ.</i>	159
CONCLUSIO omnium, cum pio ad DEVM, ad B. MARIAM, & ad ANGELVM CVSTODEM, allo- quio.		178

I. SPECVLVM COMMVNE.

Naturam iuuat artis opus; SPECVLOQVE magistro,
Præcipit arcanas emaculare notas.

A. *Fris, in nubibus solem
refert:*
B. *Sed imperfecta est solis
imaginatio.*
C. *Socrates suorum mores ad
speculum format.*

D. *Pythagoras iubet suos se ad so-
lem in speculo contemplari.*
E. *Quid iuueni discendum ex
speculo.*
F. *Quid seni consilio speculi
meditandum.*

DVODECIM
SPECVLA
DEVM

ALIQUANDO VIDERE
DESIDERANTI
concinnata.

I. SPECVLVM COMMVNE.

DESIDERIVS.

 *Q*UAM *dilecta tabernacula tua Do-^{psal.83}
mine virtutum! concupiscit & de-
ficit anima mea in atria Domini.*
Sed, quid dicit Propheta? quo-
modo legis, ô anima mea? Non-
ne te conturbant, quæ illic interrogat, & ingredi
desiderantibus clarè præscribit? Auribus percipe
verba eius, & in corde tuo fideliter rumina.
*Quis ascendet, inquit, in montem Domini? ^{psal.23}
aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens
manibus, & mundo corde: qui non accepit in
vano animam suam. Hic accipiet benedictio-
nem à Domino, & misericordiam à Deo salu-
rari suo. Hæc est generatio quærentium eum,
quærentium faciem Dei Jacob. Quæris qui-
dem dilecta dilectum, & ego tecum: sed, nec*

es manibus innocens, nec corde mundo; & ego multipliciter in vano accepi & possedi te, in hunc vsque diem, annorum vitæ, viæ inquam peregrinationis meæ. Quid igitur agimus, ô soror & comes viæ; quid inquam agimus? Sicut dilectus noster dilectam ac diligentem desiderat: ita pulcher pulchram, formosus formosam, purus puram, & castus non nisi castam quærit. Nónne sic audis illum compellantem nonsemel, sponsam suam, electam ex millibus?

Cant. 1. Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra
4. 5. 6. es. Nam & vice versa respondens ac congratulans illa, quamprimum idem elogium ei decantat: Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Quò nimirum declaret, pulchro non nisi pulchram coniungi animam, & sanctam sancto. Quæ enim communicatio pulchri cum fœdo, & sancti cum profano?

ANIMA.

O speciose formâ præ filiis hominum, in cuius labiis diffusa est gratia! Heu mihi, quam me meæ turpitudinis pudet, piget, & pœnitet! Nec speciosi pedes, nec mundæ manus, nec facies decora, nec oculi puri sunt, & cor immunditiis scatet. Ecquâ igitur viâ vel gratiâ gratiam in oculis tuis inueniam? quomodo comparebo tam deformis & incomta ante faciem tuam? aut quâ fieri poterit, vt aliquando tibi tam fœda consociet; tibi inquam, cuius pulchritudinem, sol, stellæ, & luna, mirantur? Quò me conuertam infelix & desolata, in quâ nec species, nec decor, nec quidquid pulchritudinis reperitur?

DESIDERIVS.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, ô anima

ma mea, & Dominus miserebitur nostri. Consideremus inuicem in prouocatione charitatis, Heb. 10
 & propriam turpitudinem agnoscamus: nam optima ad perfectionem via, suammet imperfectionem ac defectum fateri. Itaque, SPECVLVM istud, si placet, contemlemur: sed non obiter neque per transfennam ut dicitur, & imperfecte: neque etiam illorum more, qui non tam ad corrigendum quod vitiosum est, quam ad euandis fouendam stultitiam illud inspiciunt. Neque enim cuiquam relinquitur dubium in
 A meteoris utcumque versato, quin iris, siue arcus ille caelestis, in nubibus caeli ob id male expressi
 B solis imaginem referat; quod nubes, speculi formam ac vicem obeuntes, non omnem sui officij numerum impleant. Nam cum partes earum aliae sint tumidiores, aliae submissiores; quaedam autem crassiores quam ut solem transmittant, aliae vero imbecilliores quam ut excludant; inaequalitas ista, alternis lucem umbramque commiscens, exprimit illam mirabilem arcus varietatem. Cum itaque indebita fiat solis obiectio, neque apta sit speculi cum admissis speciebus proportio: hinc color quidem igneus a sole esse cognoscitur, caeruleus autem a nube; ceteri vero, vtriusque mixturae; sed perfecta solis imago non exprimitur. Ita prorsus illis accidit, qui indebito se modo contemplantur, resque suas non ut oportet expendunt. Neque illo quoque modo nos contemlemur, quo illi, de quibus Apostolus hanc in sententiam loquitur: Iac. 1. Si quis adiutor est verbi, & non factor; hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suae in speculo: considerauit enim se, & abiit; & statim obli-

oblitus est, qualis fuerit. Sed, qui ita fixis oculis illud intuitus fuerit, & quodam modò perspexerit, ille ipsius obsequio ad bonum vti perhibebitur: nam etiam ad spiritum vsque penetrabit.

ANIMA.

Sed, quid mihi SPECVLVM applicas, quod formis tantummodò facierum vultibusq; corporeis cõtemplandis subseruiat? Longè etenim alia est animæ facies, ac pulchritudo formæ quam quærimus, ac sine qua dilecto nostro placere non possumus, quàm forma corporea ac terrena. De visibili siquidem specie, mediisque illius ornatui seruiētibus, scimus ita interminatum Prophetam: In die illa, auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & SPECVLA. Immodò audi quid amplius: Pulcherrimi quique viri in gladio cadent.

DESIDERIVS.

Scio, & memini optimè: sed, penitiùs volo te SPECVLI huius vim atque efficaciam scrutari & experiri; quæ interiores quoque animi recessus rimetur ac penetret: ibique latentia mētis arcana ac vitia deformitateque ad cutis superficiem adductas palàm réuelet, ac detergere doceat. Aded, vt speculi corporalis ac planè communis obsequio, teipsam in abdita mentis ac spiritus habitudine, ad meliorem formam queas perducere: sitque futurum tibi, æquè ac corpori, iuxta Poëtam,

Consilium formæ, SPECVLVM. —

ANIMA.

Quandoquidem hanc, ô frater, pulchritudinem vnicè exoptamus; quâ pulcherrimo præ omnibus pulchris ac speciosis placere contendimus:

dimus: quid differimus hunc tam faustum speculandi modum excutere, atq; ad vsum quam citissimè adhibere? Dic igitur, per dulce hoc vitæ communis vinculum obsecro, quonam pacto fiet istud, quod dicis; quoniam modum non cognosco, vt vultum mentis atque animi in corporali speculo contemplemur; imò, & quod in eo vitiosum est, corrigamus?

DESIDERIVS.

Numquam ne audisti dilecta, & soror mea, dilecto placere desiderans, dicentem Sanctum *Hier.* quemdam; quòd speculum mentis, sit facies? quodque taciti oculi, cordis fateantur arcana? Et quidem res ipsa loquitur.

ANIMA. Audiuerim, vel non audiuerim: verum esse tamen, non inficior: nam, Frons hominis, animi nuntius est: & vt Sapiens inquit, Sapientia hominis lucet in vultu eius. *Eccle. 3.* Si que (vt idem testatur) per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis: necessarium est, vt delicta illa sua in indignatis obtutu, quasi in SPECVLO quodam, contempletur, quæ corrigat. Sed, quid mihi speculum istud materiale hunc in vsum præstabit? Rem oppidò opportunam facturus, si explices.

DESIDER. Dicam, faciamque intelligas; si prius tamen Plutarchum, Dialogo de cohibendâ irâ, loquentem audire non renuas. Sic enim ille inquit: Si quis elegans & accuratus *Plin.* comitetur famulus; ægrè non tulerim, si mihi irascenti SPECVLVM offerat: sicut nonnullis, vbi lauerint, nulla utilitate exhibetur. Etenim, videre seipsum, contra naturam affecto & conturbato vultu; non parum facit, ad damnan-

dam iram. Ita & Plato discipulos suos admon-
 nebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur.
 Sic enim fore, vt dum faciem suam, furibun-
 dam & phrenetico similem intuerentur, in po-
 steriorum ab ebrietatis vitio abhorrent. **Quin**
 & patresfamilias olim eundem in finem atque
 vsum, filios suos in famulorum ebriorum fana-
 ticâ turbulentaque facie, quasi in quodam spe-
 culario orbe sibi obiecto, quid sese dedeceret,
 intueri iubebant. Vnde & Socratem Philoso- **C**
 phum legimus speculo ad morum disciplinam
 formandosque animos esse vsum. Quippe sua-
 disse discipulis fertur, crebrò vt semet in speculo
 contemplarentur: vt, qui eorum foret pulchri-
 tudine sibi cõplacitus; procuraret, ne corporis
 dignitatem, morum dehonestamento pollue-
 ret. Qui verò minùs in se visendam formam
 inspectasset, minùsque se eo nomine commen-
 dabilem; nauiter consurgeret, vt virtutis splen-
 dore, inopiam formæ collustraret, atque inge-
 nio damna corporis ac naturæ rependeret.

Vidésne, ó anima mea, Speculi huius artificia-
 lis auxilio, etiam ad intima mentium penetrari,
 virtutes ac vitia inuestigari, deprehendi que?
 Vidésne illas huius instrumenti adminiculo, si
 insint animo, foueri, sin desint, inferi? hæc
 verò, meliorum morum fideiâ obliterari? Sed
 attentâ consideratione opus; neque satis, ina-
 nium hominum more, vultus superficiem sal-
 tim raptimque inspicere. Eapropter Pythagoras **D**
 mandabat discipulis, in speculo se, non ad lu-
 cernæ alicuius lumen, sed illustri sole contem-
 plari. Quo dicto tamen non inconcinnè simul
 innuebat, cum doctissimis esse conferendum
 pedem:

pedem : vnde illucescat clariùs, quantum promouerimus, quantumque nobis ad summam desit. Sapientiorum namque congressus, instar speculi ad solem illustris, quid debeat de se quisque sentire, manifestat. Vnde etiam specula ad hoc esse inuenta legimus, vt homo ipse se nosceret. Multi siquidem ex hoc consequuntur, primò sui notitiam, mox & consilium quoddam. Formosus, vt vitet infamiam, nec Libycis se vitiorum Syrtibus adobruì sinat. Deformis, vt sciat, virtutibus redimendum quid.

E quid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore ætatis admoneatur, illud tempus esse discendi,

F & fortia audendi : senex, vt indecora canis deponat, & de morte aliquid cogitet, admoueri sibi lineas sentiens.

Sed & natura, hunc in finem benigna, facultatem istam vel inopi seipsum videndi impertita videtur. Fons enim cuique perlucidus, aut læue saxum, imaginem reddit. Vnde & speculorum originem non contemnendi auctores prodiisse existimant, eaque occasione & simplex antiquorum vsus commendatur, & posteriorum luxus perstringitur. Qualem (inquit quidam) fuisse cultum putas ad hoc speculum se comentium? Ætas illa simplicior, & fortuitis contenta, nondum in vitium beneficium detorquebat, nec inuentum naturæ in libidinem luxumque rapiebat. Primò, faciem suam cuique casus ostendit : deinde, cum insitus sui mortalibus amor dulcem adspectum formæ suæ faceret; sapiùs ea respexere, in quibus priùs effigies suas viderant. Postquam verò deterior populus ipsas subiit terras, effossurus obrueda;

ferrum primò in vsu fuit: & id homines impunè eruerant, si solùm eruissent. Tunc demum alia terræ mala, quorum leuitas aliud agentibus speciem suam obtulit: quam hic in poculo, ille in ære ad alios vsus comparato, vidit: & mox proprius huic ministerio præparatus est orbis: nondum argenti nitor, sed fragilis vilisque materia. Tunc quoque, cum antiqui illi viri inconditè viuerent, satis nitidi, si squalorem opere collectū, aduerso flumine eluerent; cura comere capillum fuit, ac prominentem barbam depectere; & in hac re quisque sibi alterique operam dabat inuicem. Coniugum quidem manu, crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attrahabatur: sed illum sibi sine vlllo artifice formosi quatiebant, non aliter quàm iubam generosa animalia. Postea, rerum iam potiente luxuriâ, SPECVLA totis paria corporibus, auro argentoque cælata sunt, denique gemmis adornata: & pluris vnū ex his femine constitit, quàm antiquarum dos fuit illa, quæ publicè dabatur Imperatorum pauperum filiabus. An tu existimas, ex auro nitidum habuisse Scipionis filias speculum, cum illis dos fuisset es graue? O paupertas felix, quæ tanto titulo locum fecit! Non fecisset illis Senatus dotem, si habuissent. At, quisquis ille fuit, cui soceri loco Senatus fuit, intellexit se accepisse dotem, quam fas nõ esset reddere. Iam libertinorum virguculis in vnum speculum non sufficit illa dos, quã dedit Senatus pro Scipione. Processit enim immodestiùs, paulatim opibus ipsis inuitata luxuria; & incrementum ingens vitia acceperunt. Adeoque omnia indiscreta sunt, peruersissimis artibus, vt quid-

quidquid mundus muliebris vocabatur, sarcinę viriles sint; minus dico, etiam militares. Iam, SPECVLVM ornatus tantũm causa adhibitum; nulli non vitio necessarium factum est.

Ecce, ô anima mea, quàm graphicè, nõ solũm optatim speculi vsum, quo vitia quoq; interiora prodantur atque eluantur, depictum vides; verum etiã totius mundi corrupti vanitatem & luxum, tam iuuenum quàm adolescentularum, ob oculos nobis tamquam in speculo positum! Quem etiam in modum hanc speculis abutentium plusquã puerilem ineptiam alio quodam loco idem auctor disertissimis verbis insectatur. SPECVLVM, inquit, in quod adspicimus, ac speciem, hoc est effigiem nostram contemplamur; datum nobis à natura fuit, non vt pilos è superciliis aut barbã velleremus, non vt faciem inficeremus coloribus, non vt rugas traheremus: sed, vt nosmetipsos nossemus, moresq; illius intuitu in melius formaremus; prout antiquos illo vfos fuisse cognouimus.

ANIMA. Numquam (vt verum fatear) tantum tamq̃ue eximium etiam veræ virtutis fructũ ex speculis colligi posse mihi persuasi. Sed, quàm dolendum, tam parum id viros ac mulieres, ac præsertim contulos æui nostri peruersi adolescentes, animaduertere; atque abuti potiũs tam præstati naturæ beneficio, quàm, sicut olim illi philosophi suos docebant discipulos, vt in bonum virtutis obsequiũ! Verè prorsus molles isti atque degeneres, sibi peius volũt, quàm ipsa natura voluerit; quę, cum illos viros finxerit, ipsi se ad speculũ refingunt in feminas. Curiosius, morosius, maioriq; cum studio, se comunt, po-
 A 5 liunt,

liunt, moliuntur, cincinnos cōcinnant, supercilia, barbam (si quid tamen eius habēt) & collarem ornatum adaptant, quàm quævis virguncula cum vniuerso suo mundo muliebri possit effingere. O degeneres animos, & viros parū viriles; sub Sardanapali potiùs, quàm sub alicuius Hannibalis aut Epaminondæ cēturiandos manipulis!

DESIDERIVS.

Meritò terreat eos, præfaga illa damnationis, *Joel. 2.* Ioëlis sententia: A facie eius (iudicis scilicet & vindicis Dei) cruciabantur. nam Domini terribilis facies, faciebus ipsorum, vt aptè cōparatus ita intolerabilis cruciatus futurus est. Omnes vultus eorum (inquit) redigentur in ollam. Nam, præterquam quòd inexplicabilis illorum erit cruciatus, qui à facie irati iudicis in eos torquebitur, etiam insuper vultus ipsorum quorum hîc tam studiosi ac curiosi fuerint cultores, ita illis ipsis peculiarem tormentorum molestiam parient, ac si omnes sic comtæ & fucatae facies in ollam ignitam coniectæ ebullientes ac efferuescentes se inuicem acerbis moribus ac dilaniationibus impeterēt & lacerarent; præter communem cum reliquis damnatis, ardoris & concoctionis acerbicem. Adde, quòd præ fœditate atque nigrore horribili, nigris potiùs ollis similes apparebunt, quàm humanæ alicui faciei.

DESIDERIVS.

Nos igitur, ô anima, si sapimus, interioris formæ ac pulchritudinis capti cupidine atque amœnitate, SPECVLI huius obiectu (quantùm fieri posse didicimus) indecentem animi statum, ex ipsius contemplatione, more maiorum,

rum, non solum elicere, sed eluere quoque fatagamus. Si que penitus eiusdem obsequio, per transparentia latentium affectuum signa, in mentis recessum penetrare non neglexerimus; statim iracundie feruor, æstus libidinis, inuidie liuor, intemperantie luxus, acediae tabes, tumor superbie, ceteraque animi male affecti intemperies, instar talpæ & foricis, suis se prodeunt indiciis, ebullienti nimirum molitione, & arrosione.

Iam verò quid opus id dicam? Nosti siquidem per te metipsam, ô soror, tali modo maculas animi deprehendisse, atque foras in lucem apertam produxisse, quam non contemnenda sit ad munditiem ac nitorem via. Quocirca, qualecumque hoc in genere nobis beneficij præsens præstitit speculum; præstantius illud nobis eâ ex parte digniusque futurum est, quam illud, quod excellens ille sculptor Praxiteles argenteum siue aureum primus fecisse perhibetur.

ANIMA.

Felix faustumque sit SPECVLI huius primi non inamœnum experimentum. Non erit quod suscepti laboris pœniteat, si ceterorum successus his cœptis responderit.

Domine Deus, qui cordium es inspector, & secretissimas intueris abyssos; qui que de cælo prospectans, vias nostras actusque consideras: vtinam tamquam diuinæ tuæ præsentiae speculatores, ita consilio SPECVLI, nos nostraque omnia disponamus, vt tuæ sint placita voluntati.

II. SPECVLVM FALLAX.

FALLACIS SPECVLI caueſis te ludat imago:
Non aurum eſt, quidquid bractea fulua tegit.

A. Fallax et mendax Speculum.	G. Vulpecula, in concha e ſapone bul-
loſum mundum feſtuca excitat.
B. Stultus ſe in luna contemplans.	H. Tigris vna ad huc capi nequiuit.
C. Fallitur, pro angelo demonem pingens.	I. Catulus aliquando ab equite
ſurripitur.
D. Mandus, ſpeculorum fallacium
fallaciſſimum.	K. Mater obiecto ſpeculo fallitur.
E. Mandus luna inconſtantior.	L. Chamæleontis vaſtricies.
F. Vulpecula, mundi fallacis typpus.	

II. SPECVLVM FALLAX.

DESIDERIVS.

EAMVS nunc, si lubet, ô anima mea: de SPECVLO ad SPECVLVM; vt delibata cuiusque speculationis ocularis indagine, sublimioris tandem theoriæ reddamur participes; atque intellectus acumine, diuinæ pulchritudinis excellentiam (quantum quidem humanæ imbecillitati permittitur) aliquatenus degustemus. Dicit namque de nobis tunc poterit illud Prophete: *SPECVLATOR Ephraim cum Deo meo.* Tunc siquidem veri Ephratæi (quod est frugiferi & crescentes) cum Deo nostro futuri sumus, si in puritate mentis, & perfecta Dei dilectione cum ipso coniuncti, de bono semper in melius profecerimus. SPECVLVM itaque istud in speculorum serie primò subiunctum, quâ par est prudentiâ contemplemur.

Sed, quid hoc rei est? ô anima! In SPECVLVM FALLAX & mendax incidimus; cuius infido ductu, similes illorum (nisi nobis cauerimus) futuri sumus, de quibus Propheta conqueritur, hunc in modum: *SPECVLATORES eius cæci omnes: nescierunt vniuersi. Canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* Nam, tametsi Propheta de vigilum speculâ, nos autem de speculo contemplationis agamus; quantum tamen præfagit animus, in eadem per fallax hoc speculum infelicitatis incommoda, si fueri-

fuerimus incurij, dilabemur; quæ ibi de vanis, falsis, fallacibusque ac mendacibus prophetis ceu speculatoribus Propheta commemorat. Quid namque discriminis, inter speculatorem cæcum in speculâ, & inter oculatum contemplatorem in speculo, sed fallaci ac dolofo. Quidve interest, inter speculatorem, præ cæcitate nescientem quid foris agatur; & inter sui consideratorem in speculo mendaci, rei veritatem celante? Et demum quid refert, an speculator è speculâ videat vana, dormiat, & somnia diligat; an verò seipsum contemplans in speculo, præ fallaciâ optices & perspectiuæ, ludificetur ad spectu; sitque vicinior somnio, quod videre se credit, quàm rei ipsius veritati? Itaque, si sapimus, ô soror dilecta, anima mea, nihil nobis tam versicolori credendum est speculo. Verumtamen, quò magis nobis ab omni fallaciâ sit cautum: naturam ipsius vafra, veteratorem, ac malignam inuestigemus.

ANIMA.

Ediffere igitur, obsecro, mi frater dilecte, quænam sit primaria fallacis huius SPECVLIVATA natura atque ex arte conditio. Nam existimo, quemadmodum vnica est linea recta, curuæ autem innumeræ: ita verax speculum vniforme, sincerum, ac simplex, sed mendax & fallax multifarium, multiplex, formarumque diuersissimarum.

DESIDERIVS.

Planè, vt dicis, ita se habet, neque facillè est scrutabilis eius nequitia. Illud verò primariâ signi-

A significatione fallax ac mendax speculum nuncupatur; quod non fideliter obiectam speciem, sed planè aliam atque eumentitam representat: adeò vt interdum etiam formosissimi deformes appareant, & è conuerso deformes pulcherrimi; prout disposita est, certoque artificio temperata speculi superficies, aut ipsa materia. Vnde & poëta quidam, deformem quamdam, quæ, quòd pulchra quandoque fuisset, rugosam nunc senio faciem nollet agnoscere, & speculi potiùs vitio attribueret errorem, sic de speculo suo conuerentem inducit:

Cumq; aliquis dicet, Fuit hæc formosa; dolebis, Trist. 3

Et SPECVLVM MENDAX esse querere tuum.

Adeò, vt eapropter quoque, siue quòd verè specula fallerent, neque obiectam sincerè effigiem redderent (qualia extitisse poëta supponit) siue quòd representatæ per specula effigies & formæ intuentibus non arriderent, dicit idem auctor prædicitque aniculis, hoc modo:

Tempus erit, quo vos SPECVLVM vidisse pigebit: Ouid.

Et veniet rugis altera causa dolor.

Flet quoque, vt in SPECVLORUGAS adspexit Idem.
aniles

Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.

Quò spectat illud quoque, quod dicit quidam, & rectè: Senibus inuisa specula. Senes enim atque anus, dictante naturâ, specula longè proiiciunt: ne, si se in illis contemplari velint, immutatam faciem non agnoscant, & se alios esse atque videri, lamentari cogantur. Ad quos Ly-

ricus respexit hisce suis versibus, sic canens: HORAT.

Dices, heu (quoties te in SPECVLO videris Carm.
alterum) lib. 4.
Od. 10.

Qua

Qua mens est hodie, cur eadem non puero fuit?

Vel, cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Tametsi verò, fallacia illa proprio vocabulo specula appellentur, quæ aliam quàm obii-
cis effigiem ac figuram repræsentent, aut eam-
dem aliter quàm verè est efformatam: fallacia
tamen & illa vocari possunt, de quibus Iustinus
Martyr, quando in eas feminas (tametsi Chri-
stianas) declamat, quæ dolosa arte tentabant
eiusmodi quæ Christianis essent alioqui mu-
lieribus interdicta. Sic enim ait: Vsu venit
Iustin.
Mart. quibusdam, seipsas fallentibus (ecce fallaciam
speculantium) vt cum apertè vultum pigmen-
tis fingere non audeant, arte id faciant. Nam,
in vnam aut oleum facie inclinatâ despicien-
tes, de seipsis iudicant, an aduersus castitatem
belligerare possint. Non quòd specula illa na-
turalia fontis vel olei fallerent intuentes; sed
quòd illæ curiosæ, tali arte vtentes, præscriptam
pudicis Christianis mulieribus legem elude-
rent. Quales etiam, quasi pudicitia nundina-
trices eas habet Tertullianus: quæ, vt ait, con-
siliium formæ à speculo petunt. Reprehen-
ditque idem in viris, SPECVLVM omni ra-
tione adhibentibus, consulentibus, anxieque
inspicientibus: quasi verò verè formosi, præ-
stantique formâ ac corpore existant, dum-
modò vel ipsi sibi tales appareant, vel quali-
cumque fallaciâ speculum tales repræsentare
videatur.

Quis enim tam parum in rationis rectæ spe- B
culo est versatus, qui non clarissimè videat,
inanes eiusmodi speculatores ac speculatrices,
insipienti ac imminuto homini cerebro esse
simi-

similes; qui fortè per speculum diaphanum
 transparentisque vitrum sese in lunâ considera-
 ret, & eam, quæ in ipsamet lunâ spectantibus
 apparere videtur obrusa admodum humana
 facies, suam ille effigiem delirus speculator
 existimaret? Et certe, tametsi opinione suâ
 ipse falleretur, non vsqueadè tamen à vero
 aberraret. cum stultus vt luna mutètur, & ne- *Eclli.*
 scio quam sibi ex speculo quantumuis men- *27.*
 daci affingant pulchritudinem, indefessi qui-
 dam speculorum aruspices. Nõnne sic etiam
 Acco vetula (de quâ Calius) seipsam impru-
 dens sefellit ad speculum: dum faciem suam
 (tametsi insigniter rugosam) in illo conspi-
 ciens, secum, quasi cum alterâ se, corridere
 cœpit & colloqui? Et, quæso te, quid minus
 faciunt illæ, quæ finem non faciunt, se in suo
 speculo circumspectandi, comendi, poliendi,
 arridendi, indignandi que subinde dum non
 satis succedit ex animo, atque omnia tandem
 & singula consilio ac præscripto speculi dige-
 rendi, vt dum illis distinentur, annus sit? Adcèd
 vt si non fallat speculum, seipsas fallant.

ANIMA.

Heu, quantum ab internæ formæ curâ se-
 mori sunt, qui se ita totos in exterioris speciei
 contemplationem immergunt! Quàm defor-
 mes intus, quàm pulchri foris! quàm nigræ sunt
 facies eorum, à fumo qui in domo hominis in-
 terioris ex tantâ vanitate ascendit; dum externis
 interim omnia nitent, ac pigmentis collucent!
 O cæcas hominum mentes, cælestium inanes!
 Quid etenim aliud agunt, tali tamque molesto

ac seruili molimine ita semetipfos fallentes; quam si parum cordatus pictor, angelum aliquem in suo prototypo, velut in speculo relucentem, sibi sumens imitandum, diabolum interim terribissimum in tabula sua depingat? Nonne sic etiam speculatores isti ac speculatrices, in speculo vultum natiuitatis suæ, qualem Deus indiderit, intuentes, per stultam ac vanam in animo gloriam, vultum abominabilem coram Deo atque angelis eius, in suamet conscientia sibi conciliant? Nonne item foedissimæ sui turpique scrophæ talem comparat Sapiens, dum ita ait: *Pro. 11.* Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua? Dignum profectò talis operæ pretium.

DESIDERIVS.

Procul idcirco sit ab istarum tabernis ac tabernaculis, castum nostrum, ô anima, contubernium. Ipsi potius, quem diligimus, cuius gratiam piâ ambitione venamur, atq; per eundem Sapientiæ iugiter commoremur; cum ipsa fors nostra perseveret: vt dicere æquè fideliter ac constanter possimus: *Eccl. 1.* Mens mea contemplata est multa sapienter, & didici. Dedi que cor meum, vt scirem prudentiam atque doctrinam, *Item. 2.* erroresque & stultitiam. Et vidi, quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Da itaque nobis, ô Domine, quærentibus te, ac vultui tuo placere studentibus, eumque aliquando in cælis videre sicuti est, ac sine vlllo medio, contemplatione eius beatificâ frui desiderantibus; ne terrenis istis illecebris, fallacibusque speculis eludamur:

scd

sed tuæ pulchritudinis amore capti, atque intricabili nexu irretiti, vana mundi oblectamenta, vt mera deliramenta, spernamus; atque instar speculorum fallacium cauti deuitemus.

ANIMA.

Ita & ego tecum sentio, optime ac fidelissime confodalis, atque in hoc proposito nos inuicem sine intermissione, dum hoc vitæ mortalis nexu copulamur, animemus. Sic namque & Apostolorum verticem locutum, nos meminisse ipso facto testabimur. Non enim indoctas (inquit) fabulas secuti, notam vobis fecimus Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam: sed SPECVLATORES facti illius magnitudinis.

DESIDERIVS.

Consultò, mi soror: sic enim futurum est, vt fallacis mundi præstigias, ipsimet, Deo iuuante eludamus; atque artem arte fallamus. Quid namque de vniuersis huius mundi immundi blanditiis, adulationibus, promissis, deliciis, voluptatibus, honoribus, potestatibus, speciosisque nominis titulis ac beneficiis, censendum est aliud; quàm de fucis, laruis, & inanibus bullis, ne hili quidem vel flocci faciendis? De ipso capropter rectè dici potest illud Annæi Senecæ: *Lib. 5. de Beneficiis cap. 13.*
 Qui veri beneficij specie fallit, tam ingratus est, quàm veneficus, qui saporem, cum venenum credidit, miscuit. Aded vt mundus mendacium fallaciumque speculorum sit omnium fallacissimum. Nonne mundus verè dici potest

lunâ inconstantior , quæ suum momentis sin- E
 gulis vel incremento vel decremento deludit
 spectatorem? Nam cùm in summâ esse videtur
 plenitudine; verissimo mundi typo, statim ad
 defectionem vergit. Neque vulpecula in arte F
 fallendi mundo callidior, quæ tamen ab innatâ
 fallendi astutiâ præcipuum suum traxit enco-
 mium. Quid mirum igitur, si, qui in mundi ni-
 tore, instarque fragilis vitri resplendescentiâ,
 velut in speculo sese oblectant, mille modis ei-
 dem fiant ridiculi, cunctorumque ludibrium?
 Sic etenim orbis ille bullosus ex saponè & aquâ G
 conflatus, dum ad summum, vel sui magni-
 tudine, vel in altum adscensu, pertingit, elidi-
 tur; & in nihilum rediens, plus mœroris, mor-
 dicante in puerorum oculis smigmate, parit,
 quàm antè lætitiæ dederat, cùm in vigore suo
 splendesceret, quemdamque in conchâ micro-
 cosmum referret.

Et verò, quid in optimis speculis aliud iudica-
 mus, quàm meram inesse fallaciam? Quid
 enim aliud, quàm alienum corpus ac figuram
 mentiuntur? Non est namque in speculo, quod
 ostenditur: nam si quod representat, verè in spe-
 culo esset; non ita repente euanesceret, nec aliâ
 protinus imagine superueniente obduceretur:
 neque ita innumerabiles modò interirent,
 modò exciperentur formæ. Quid ergo? Simu-
 lacra ista sunt tantùm; & inanis solummodò
 verorum corporum obiectorum imitatio: sunt-
 que ista à quibusdam altioris ingenij sic com-
 parata, vt etiam in prauum possint detorquere
 quæ recta sunt. Nam sunt specula, quæ faciem
 prospicientium obliquent: sunt, quæ in infi-
 nitum

nitum augeant, humanumque habitum excedant, modumque nostrorum corporum. Id efficit autem perspectiua, vt in vno eodemque speculo, aliquando vnius rei plures sese ostentent imagines. Si certo modo constituas, imaginem prorsus nihil: situ autem demutato, imaginis reddatur. Id comminiscitur quoque ars ista, vt caput in imo compareat, pedes vero surrecti; teste Varrone. Excogitantur & monstrifica: vt in templo Smyrnæ dicata, vt auctor est Plinius. Vidi ego quoque, quæ os contemplantis (natura licet formatum quam optime) mirè in arctum adductum, horrendè verò in altum extenderent. Et vicissim alia, quæ, labra compressa, sine modo vtrimque in latera diducerent. Alia, quæ nasum finem & strumosum referrent: alia verò, quæ præacutum & enormiter prominentem: atque ita de omnibus quæ obiciebantur, in monstri deformitatem reddentia.

Sed, quid de fallacibus illis & artificialibus speculis dicemus, de quibus Pausanias libro octauo in Arcadicis? Ad dexteram (inquit, de Curetibus tractans) è delubro egredienti, SPECVLVM in tectorio parietis aptè inclusum est: in quo, qui inspexerit, suam ipsius imaginem, aut parum perspicuè, aut prorsus nihil cerneret: deorum tamen signa, & solium ipsum dilucidè intuebitur. Quantum ego quidem conuicio, aut speculum illud ita dispositum erat, vt defectu debitæ reflexionis, inspicientium vultus ad ipsorum oculos non redirent: (tametsi enim omnes qui in cubiculo sunt in speculo opposito, species suas imprimant; non omnes tamen sese

in eodem conspiciunt, sed illi tantum, qui in rectâ reflexione oppositi stant) vel arte aliquâ latentiori, aut etiam illusione diabolicâ, illud accidere potuit. At, at: quid dicam? Nonne eò impietatis deuentum est hodie, vt insano cupidinis cestro perciti, & quasi philtro demerati homines, abiecto timore Domini, nullaque habitâ conscientiæ (quam ita miserè profligant) ratione; administro diabolo, proci sui illa, iste suæ amariæ, vel numquam visam, vel visam olim, sed lógo terrarum mariumque interuallo distitam effigiem in speculo sibi magicâ arte representari permittat, imò & prece & pretio procuret? O protritæ verecundiæ, neglecti diuini iudicij, & proiectæ per omne flagitium animæ, detestanda sed testatissima tamen argumenta! Horror quidem illis ex tali adspectu pauidam intus conscientiam ferit; sudor prærei nouitate erumpens, sceleris arguit; ac præfens maligni spiritus opera, atque molitio, trementibus etiam sensibilibus artibus, pænè examinat: & tamen, spretis his omnibus, & iucundum & gratum videtur inimici obsequium, in certam animi perniciem etiam ære coëmtum: placetque tantis impensis æternum emere poenitere. O insaniam! ô mentis effascinatæ caliginem! quæ non videat in hoc SPECULO, quantam sponte admittat iacturam, dum in eodem intentis oculis vesana cum voluptate speculatur phantasma dæmonicum, eius nimirum adumbrato obtutu, cuius carnali amore,

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.

De tigride non multum abludentem huic fabulæ, H

bulæ, vel amētīę potius, legimus illusionem. Tigris etenim, vt velocissimum est animal (nomē à Medis & Armenis habēs, qui sagittam tigrim appellant; atque rapacissimus quoque fluuius Tigris vocatur) viua adhuc atque adulta capi nequiuit: sed catulus, absente matre, ab equite velocissimo quandoque surripitur. Quod dum superueniens mater agnoscit, rapidissimo cursu raptorem insequitur. Ille verò, certò sciens se non cursu sed arte tantum posse ferocis beluæ pernicitatem effugere, vitreum orbem in speculi morem confectum delabi finit; in quem incidens tigris, seque in eo admirabunda contemplan, remoransque dum catulum suum se videre existimat, à fugiente interim raptore deluditur, ac omni spe sua frustratur. Ita quoque miserum mortalium genus, dum vano fallacię speculorum obtutu, falsisq; vmbriticorum simulacrorum figuris, & oblectamentis inanibus stultè distinetur; & rem præsentem, & spem omnem futuræ posteritatis atque æternæ salutis auferri patitur: idque ab his nimirum, qui præcipuæ felicitati, supremæ gloriæ, ac bono ipsius summo, implacabili odio insidiantur. De quibus Propheta in persona Iudæorum sic lamentatur: *Thre. 4* Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos: in deserto insidiati sunt nobis.

ANIMA.

Verè fallaciam tam miserandæ deceptionis præuidit præmonuitque Sapiens, quando mundi nequitiam atque astutiam, & diaboli la-

queos, in hisce detexit, per quæ ferè speculato-
rum ac speculatricum procedit illusio; sicque
periculosam subuertit viam, tutamque sternit,
Pro. 31. hisce verbis: Fallax gratia, & vana est pulchritu-
do: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.
Dum siquidem præterit figura mundi huius, &
omnis caro scœnum; cuius flos decedit, & are-
scit, & grauius olet: quid nisi fallaciæ plenum
in formæ gratiæ ac pulchritudine speculan-
dum; quæ dum in rugas, & arentem marcidam-
que cutem degenerat, suum heredem, cum
vniuersis admiratoribus suis, caducâ sui specie
decipit ac frustratur?

O quàm dolendum, his momentaneis ob-
lectamentis, ita cupere sponte & gratanter falli
mortales! vt cum Psalmista lubeat exclamare;
Psal. 4. Filij hominum, vsquequò graui corde? vt quid
diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
Quis vmquam pro vino, vel oleo, vel balsamo,
vacuo se vase domum remitti desideret? quis
argentum in vanum expendere laboret? Quis
vmquam prudens, falli, decipi, mendaciisque
sibi imponi permittat? Hic tamen quotidianus
est quæstus, quem mundus callet & exercet:
hæc impostura quotidiana, quâ nescio vtri plus
gaudeant, an decepti, an verò deceptores. adeò
A. 317 vt tritum sit vulgò: Mundus vult falli. Quis
tamen ignoret, quòd iuxta Chrysostomum,
Seductio semper boni habuit colorem? Sic falsi
à serpente protoplasti parentes nostri: sic Iudas
ille infamis proditor mitissimum agnum, Do-
minum nostrum circumuenit: tali que speciosi
favoris prætextu seductum in agrum fratrem
suum Cain occidit. Nonne ita chamæleon L
quo-

quoque & Polypus suas tutò struunt insidias, dum eius vel herbæ vel terræ colorem imitantur, cui se applicant; vt, dum animalia piscēve incautè nihilque tale suspicantes accedunt, indubitata fiant præda? FALLACIS itaque mundani SPECVLI fugiamus illecebras; vt illime purumque ac sincerum veritatis solidæque virtutis Speculum liberiùs vsurpemus. Si quis namque inspecto fallaci ac magico speculo in bestiam statim verteretur; quem non tam horribilis casus ab eiùdem speculi contemplatione absterret?

III. SPECVLVM VRENS.

Flamma volat, micat æthra, fugam cape, conflagrat orbis:
Plena adeò igniuomis omnia sunt SPECVLIS.

A. Vrens Speculum concavum.
B. Archimedes Speculo naves
hos tiles incendit.
C. Transparens Speculum ystulans.
D. Puer ab vrticis ictus et ystulatus.

E. Basiliscus visu necans.
F. Impudicæ mulieris oculi ne-
quissima vrentia Specula.
G.H. Cor viri, impudicæ obtutu, et
dæmonis habitu, concrematur.

III. SPECVLVM VRENS.

DESIDERIVS.

RECORDARIS, ó anima mea, filia Sion, bonorum dilecti nostri speculatrix, quid dixerit olim Daniel de se sociisque suis, Eunucho, sibi à rege Nabuchodonosor præposito? Contemplantur, *Dan. 1.* inquit, vultus nostros, & vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum seruis tuis. Quid si iam nos quoque vultuum nostrorum contemplatorem aliquem prouocemus; aut certè nobis mutuo hoc præstemus officij? an non meliores gratioresque vultus nostros, præ mundialibus speculatoribus, aparituros credas?

ANIMA.

Planè ita confidam: nam speculi nostri, quod mentis oculis potiori lustramus indagine, & cuius intuitu speculorù quoque; ocularium vsum expédimus atque obseruamus, tanta est efficacia, vt non solùm instar iam dictorù deformia quæque ac defectuosa subindicet, verum etiam diuini quædam virtute maculas eluat, & conferat nitorem. Neque multo seciùs inter hæc accidit, quàm cum luna solem adspiciens, ab eodem illuminatur, & discussis nebulosis pulchra eius adspectu efficitur. Quocirca, pergamus, si placet, speculorum varietatem exquirere, atque, ex proximè sequenti elicere, quod admiratione & obseruatu dignum videbitur.

ad

ad concupitæ internæ pulchritudinis incrementum. Sed, quidnam sibi hoc vult, quòd primo ipsius obtutu quamdam quasi vstulationem nidoremque persentiscere videor?

DESIDERIVS.

Desine mirari, ô delicata ac tenella anima mea; neque tamen te illi fidentiùs applica, nisi aduri alio quàm amoris dilecti tui igne desideres. Nam adurens siue vstulans speculum est istud, quod modò habemus præ manibus: atque eapropter prudenter circumspecteque tractandum.

ANIMA.

Quodnam igitur, ô mi frater, hoc SPECVLI est genus? quæso te, ne me celaueris. Deinde, an non nisi in malum illius sit vsus, si nosti, fac sciam & ego.

DESIDERIVS.

Concauum, vt scias, est istud, à quo radij solis A. in vnum aliquod punctum coeunt; in quod non lucem solummodò, ac radios, conuersum ad solem, reflectit, verumetiam calorem emit tit talem, vt faciliùs interdum obiectum fomittem, quàm ignis accendat. Vtque magis admirere, planum speculum lucem tantum reflectit, sine calore; conuexum verò, nec calorem nec lucem; cuius idcirco liberior est in alijs, & quidem satis admirandis, vsus. Nam, cum imbecilli sint oculi nostri, vt recto obtutu solem sustinere non valeant, nec formam
eius,

eius, habitumque, & verum illum igneum calorem contemplari: inuentum est ope atque adiumento SPECVLI, vt non modò orientem occidentemque solem queamus conspicerè; verùm etiam supra nos stantem, & nullo rubore perfusum, sed candida luce fulgentem, tranquillè & citra oculorum molestiam, contemlemur. Sic nimirum & solis eclipses per speculum commune ac planum, hoc est, solis lunæque imagines, inoffenso intuitu conspiciuntur. Sed econtrà speculorum arte elaborata concavitas, collectos, vt dixi, in idem punctum solis radios, ita condensatos constrictosque in obiectam ex aduerso rem materiamque reflectit: vt & plumbum in testis colliquefcere faciat, & aptam combustioni materiam, quasi igni iniecto, comburat. Huic rei admirandæ, non minùs miranda fidem facit: quòd nempe Menestratum in templo Dianæ Hecaten tantâ marmoris radiatione fecisse compertum est, vt in eius contemplatione æditui spectatores admonere solerent, parcerent oculis. Ne scilicet nimîa radiorum perstriktione fulgor egrediens visus aciem non solùm hebetaret, verum etiam arefacto excoctoque interiùs neruo optico, vim visiuam depopularetur.

ANIMA.

Admiranda profectò & naturæ vis, & mirabilis ingenij humani industria, rerum naturalium latentem virtutem, causarumque efficaciam inuestigantis, & tam stupendos effectus, certâ arte, coniunctione, ac temperamento elicientis:

cientis: quod tamen totum, fonti omnium Deo acceptum fertur.

DESIDERIUS.

Longè præcipuum huiusce vstulationis deflagrationisque testimonium, Archimedis nobis **B** factum admirandum suppeditat, quod à Gale-
no præditum legimus. Ille enim Archimedes Syracusanus, in omni quidem geometriâ multum ante alios admirabili vir subtilitate, sed in speculorum ratione pertractandâ, vel maximè memorandus fuit. Non solùm enim ingenti volumine, acerrimè speculorum naturam ac diuersitatem rimatus est; verumetiam actu ipso, concaui in vrendo speculi efficaciam, certo experimento testatam fecit. Nam hostium naues, pice nullo negotio ignem concipiente, speculi ministerio concremauit.

Sunt & transparentia quædam specularia **C** vitra, quæ si exaduersum soli ponantur, appositum accendunt fomitem. Sic in quadam Asiæ vrbe domum deflagrasse contigit, fenestræ cui-
dam vitreæ lignis pice litis adiacentibus, & in extimâ parte columbino retrimto ex putrefactione amplius arefacto. Nam eò validiùs solari radio vaporante (vt æstate assolet mediâ) materia flammam concepit, moxque ad summa peruenit incendium. Sic & celebratum Medæ pharmacum ignibus admotum inardescibat: constabat enim sulphure & asphalto humentiore. Hæc de speculi vrentis portento, è naturâ & arte producto.

CARBVNCVLI porrò vis atque ratio huic non est adedò absimilis, siue pro lapide pretioso acci-

accipias, siue pro morbo, aut etiam pro vitio,
 quod vitibus interdum accidit. Non enim
 aliam ob causam hoc nomine tria illa appel-
 lantur, quàm quòd vel in colore, vel in vstu-
 latione cum candenti carbone conueniant. In
 primis namque quoad lapidem illum, quem
 carbunculum nuncupamus; de illo sic Plinius:
 Inter gemmas rubeo colore principatum ha-
 bent carbunculi, à similitudine ignium ap-
 pellati; cùm ipsi non sentiant ignes: vnde &
 à quibusdam apyrastæ seu apyroti vocantur.
 Cùmque sit ignitus, vt carbo, carbunculus; ful-
 gor ipsius nec nocte vincitur: aded vt etiam
 flammæ ad oculos spectantium vibret; & cum
 vrentibus speculis ex hac parte non malè cõue-
 niat. Cùm verò carbunculus, humani corporis
 vitium appellatur; tuber, parui carbonis instar,
 intelligitur, ex inflammatione proueniens:
 quod ideò simili de causâ à candenti carbone
 vocabulum trahit. Et quia ex omnibus, quæ
 interiùs aliquâ corporum parte nascuntur,
 non aliud carbunculo peius est: hinc accidit,
 vt Constantinus Copronymus, insigniter in
 Deum Dei que genitricem blasphemus, tam
 vehementem sit passus ex pedum carbunculis
 cruciatum: aded, vt omni medicorum ope
 destitutus, atque in extremam animi despera-
 tionem deueniens, miserabiliter vociferaretur,
 se viuentem etiam, propter Mariam Deipa-
 ram, igni inextinguibili traditum. Et quid mi-
 rum? Naturalem siquidem vim suam, vt solet
 in aliis, carbunculus ille in ipsum exercebat: &
 insuper, ex diuinæ vltionis grauamine, malum
 ipsum infinite augebatur. Ex eodem fonte pro-
 uenit,

*See nulla no
 de py mite
 MARZA*

M. S. P. 101

uenit, vt morbus ille, seu vitium, quod in herbis, fruticibus, arboribusque nominamus vrendinem à pestilenti quadam vstulatione, quam in illa incendit; in vitibus hoc idem carbunculus vocitetur, ac in ceteris rubigo; quia instar rubiginis, optimam substantiæ partem erodit & absumit. Hinc, carbunculatæ vvæ dicuntur. Neque est malum aliquod, teste Plinio, illi comparandum: non grandines, non procellæ, nec quæcumque vumquam annonæ intulere caritatem, vel agros aut arua deuastarunt.

Hæc omnia, vt iam audiuimus, cum vrentibus speculis propter vrendi potentiam, comparantur; aut, si mauis, illis ipsis eiusmodi specula. Vnde & vredo, & vrtica (herba æque ac piscis) in etymologiâ propter vstionem concordant. Quin & pruritus ita Aristoteli dicitur, excursus ille humoris spirabilis, inclusi contra naturam; qui ardorem scalpendi incendit: vnde & voluptas carnalis libidinem prouocans etiam pruritus seu prurigo quibusdam nuncupatur. Genus quoque picturæ, quod encaustice dicitur; & talis pictor, encaustes; opus verò, encaustum; ab inurendo sic appellantur: quod artifex adhibito igni figuras suas effingebat. Sic & notæ infames inurebantur, vt & alio inscriptionis modo etiam Christiani olim in frontibus notabantur: quod seruorum proprium esse solet. Christiani verò supplicij specie, tali cauterio & stigmatum notis deformati, ad metalla, munitiones viarum, aut ad bestias quoque damnabantur.

Ad alteram verò petitionis tuæ partem; An non nisi in malum sit speculi vrentis vsus: respondeo;

spondeo; Etiam ad bonum. Nam sicuti ignis, & gladius, ac similia, rectum iustumque vsum habent, tamen si malitiosi illis abutantur: ita & huiusmodi specula, per quæ ignis in subiecto fomento suscitatur. Vsq; adeo, vt & in Ecclesiæ cærimoniis, quando iuxta ritum Romanum, in cerei benedictione, quæ fit Sabbato sancto, extinctis vbique luminaribus, nouus ignis benedicendus est, is vel ex filice prius excutitur, vel crystallino speculo, aut alio quouis incendendi vim habente procuretur. In typum, quod nobis in tenebris & vmbra mortis sedentibus, Christus ceu lux noua apparuit; qui veniebat ignem mittere in terram. Ita & Machabæi, ^{2. Ma. chab.} de ignitis lapidibus igne concepto, sacrificia ^{10.} obtulerunt.

ANIMA.

Non oberit, spero; hæc vniuersa audiuisse ac nouisse de speculorum vrentium naturâ, rebusque eius naturæ in vltione affinibus. Et fortasse non foret difficile, ad alia adhuc documenta moralia, atque proposito nostro principalia, applicare, & ex luto gemmas colligere.

DESIDERIUS.

Quin & factu facillimum est futurum, ac prorsus obuium; si animum tantummodò aduerterimus. Nam in primis basilisci conditio, atque admiranda oculorum ipsius cum vrentibus speculis similitudo, planam nobis ad morum speculationem sternit viam. Basiliscus etenim, seu regulus (sic dictus, vel quod iuxta Plinium, albâ in capite maculâ, velut quodam

diademate adornetur ; vel quòd , secundùm alios, reliqua serpentium genera, eius virus exhorrescant ac fugiant) rubeos ignitosque instar carbonis habet oculos . utque D. Bernardus ait ; Venenum in oculis gerit, pessimum animal, & præ omnibus execrabile . Nosse cupis, inquit, oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem ? Inuidiam cogitato . Si

Sap. 2.

non fuisset ille basiliscus, numquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum . Optimè itaque Sanctus ille, liuentes inuidiâ oculos in oculis basilisci depingit, ac perstringit vt merentur . Sed & iracundiæ faces, ex incenso interiori animo promicantes , rectè hisce basilisci oculis comparentur : quo sensu Poëta quoque sic ad irati hominis excandescentiam alludebat, cum diceret:

Horat.

Ira furor brevis est: —

quam alij, efferuescentiam bullientis sanguinis circa cor, interpretantur . Atque alius Poëta hunc in modum :

Ouid.

Pertinet ad faciem rabidos confescere mores:

Candida pax homines, trux decet ira feras.

At proposito nostro viciniùs, de vultus irati cum eiusmodi speculis vrentibus comparatione, accedit, quod idem sic habet:

I procul hinc, dixit, non est mihi tibia tanti;

Vt vidit vultus Pallas in amne suos.

Vos quoque, si mediâ SPECVLVM spectetis in irâ;

Cognoscet faciem vix satis vlla suam.

adedò namque, & nares, & oculi, ac tota denique facies, iracundiam spirant.

Verùm enimuerò, tum SPECVLI adurentis conditio, tum oculorum basilisci solo visu necan-

F

necantis virulentia nocendiq̄ue malignitas, in impudicæ mulieris adspectu tenent principatum. Vnde quicumque versiculi illius leonini est auctor, à scopo mihi non est visus aberrasse; quem, dum sic lusit, verissimè attigit:

Est mulier tactu viscus, visu Basiliscus.

Quapropter venerabilis ac sancta illa matrona, D. Antoninus Diana vidua, sancti Bernardini Senensis mater-
tera, non immeritò, tametsi citra eius culpam, illum efficaciter ab hac peste deterruit. Dicente namque identidem eodem adhuc puero, sibi à defunctis iam parentibus commissio, se in vrbe Senensi iuenculam quamdam amare, ineffabili speciositate fulgentem; cuius gratiosum adspectum nisi quotidie videret, sibi crederet præ mœrore moriendum; mentem suam referens ad eam, quam totam pulchram canit Ecclesia. Nutrix directrixq̄ue ipsius Diana, mulier spiritualis, suspicata ne fortè alicuius puellæ carnali amore foret vulneratus, eum increpans, sic inquit: Quid est, fili mi, quòd te impudicè loquentem audio? An ignoras, quòd mulier formosa decliuem animum facit ad vitia? **ADSPECTVS EIVS IGNIS EST EXARDESCENS:** affectus, robur ingenij profert, intellectum elidit. Desere, fili, hanc vanitatem, & de corde tuo omnem cogitatum illius propulsa. Sic illa: atque attentius obseruatum, die quodam deprehendit, aperto capite, nudis nixum genibus, dilectam suam (beatam inquam **MARIAM** virginem, quæ supra portam in effigie stabat) deuotissimè salutantem. Sicq̄ue salua res fuit: non importuna tamen illi ætati, illiq̄ue modo loquendi pueri, nostròve

huic proposito, sanctæ illius matronæ monitio,
de INCENDIARIO mulierum ADSPECTV,
diligenti salutem, diligenter cauendo. Iuxta
illud Poëtæ:

Geor. 3 *Carpit enim vires paulatim : vritq; videndo
Femina.*

Possitne efficacius oculatiუსque argumen-
tum ac typicum specimen pestilentis huiusce
muliebris adspectus proferri in medium, quàm
quod de pestiferis oculis & obtutu venenato
virgunculæ illius legimus, quam Regina Indo-
rum aliquando Alexandro Magno, vt venustis-
simam donoque regali dignissimam, misit: Illa
siquidem ab infantia nutrita atque imbuta fue-
rat veneno serpentino, ita vt natura ipsius versa
esset in serpentis naturam, cuius congressu ex-
tinctus fuisset Alexander, nisi Aristoteles eum
latentis periculi (quod ex admiratione inso-
liti victus percepit) præmonuisset. Notabat
ille præterea, quòd ipsa fidenter, horribili-
ter, & constanter visum figebat in facies vi-
rorum, quasi (basilisci in modum) solo visu
necatura.

Sed, cheu! quàm longè detestabilius est (vt
cœpimus dicere) SPECVLVM VSTV-
LAN S impudici adspectus feminei, animas
perimentis, quàm basilisci talisve puellæ ne-
cantis corpora! Quamobrem, non sine cau-
sâ, præsentis periculi præmonuit Sapiens: Auer-
te faciem tuam à muliere comtâ; & ne cir-
cumspicias speciem alienam. Propter speciem
mulieris, multi perierunt: & ex hoc concu-
piscencia quasi IGNIS exardescit. Cui qua-
drat & illud eiusdem: Noui generis bestię,
vapo-

Eclii. 9

Sap. 11

vap
ren
s
lur
s p
ful
im
G si n
in t
rul
las
H nal
get
qu
qu
ad
lis,
ac
m
Ba
lur
nù
dir
eiu
rin
cor
ip
qu
rite
am
fre
fla

vaporem IGNIVM spirantes: aut fumi odorem proferentes: aut horrendas AB OCVLIS SCINTILLAS emittentes; quarum non solum læsura poterat exterminare, sed & AD SPECTVS per timorem occidere. Vidēsne fulgurantem flammam ex hoc SPECVLO impudicæ frontis muliebris? Et quid mirum, si multi per talem Ætнам consumi sunt, & in fauillam redacti: cūm & illæ ex vnâ parte virulento conspectu in corda intuentium scintillas impudici caloris vibrent; & ex alterâ gehennalis vstrinæ incentor diabolus, halitu suæ suggestionis, prunas phantasiarum ardere faciat: quodque est caput, ipsimet insensati vecordēsque iuuenes, oleum camino addētes, frequenti adpectu conuiuentibus annuentibusque oculis, totaque sensuum omnium capedine, virus ac flammam hauriant?

Quis etenim tali tot facularum concursu miretur incendium; cūm & senes illi duo in Babylone (quibus Susanna castissima cūm nullo ex se incentiuum daret) in oculis nihilominus propriis atque animis fomitem secum libidinis adferentes, exarserint in concupiscentiâ eius: & euerterint sensum suum: & declinauerint oculos suos, ne viderent cælum: neque recordarentur iudiciorum iustorum: tam quæ ab ipsis, vt iudicibus populi, debebant procedere; quàm quæ à iusto summoque Iudice Deo, meritò debebant metuere. Erant (inquit historia) ambo vulnerati amore ipsius.

Si à castâ pudicæque castissimæ femine fronte, tam sæculentæ obortæ sunt faces & flammæ, optima quæque in senibus, solo ipso-

rum vitio, deuaftantes, quid non metuendum iuuenibus ex impudicarum & lafciaiarum puellarum adfpectu & confortio, diabolo præfertim adhibente flabellum, qui viride quoque lignum incendere præualet?

ANIMA.

O quàm felices, qui custodiunt auertuntque oculos fuos, ne videant vanitates, neque capiuntur, vt Holofernes, laqueo oculorum fuorum ! Auertat Deus à nobis, ne in huiufmodi vrentia specula incurramus, quæ peftifera vrentine, tabidoque carbunculo virentia mentis noftræ fruteta, fata ac vineta confumant. Sed potiùs in ardentia atque flagrantia virtutum specula, oculos irreperculfi conuertamus: nam & talia reperiri confido.

DESIDERIUS.

Reperiuntur, & quidem plura ac præftantiora, quàm illa illecebrosa vitiorum. Nonne vultus Oniæ Pontificis recordaris, ex quo, quafi speculo vrenti, & pietas, & zelus honoris diuini, micantibus radiis effulgebant? Sic enim de eo legimus, cum Heliodori temerario aufu, ærarium fpoliandum templumque violandum confpiceret: Iam verò qui videbat fummî facerdotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim & color immutatus declarabat internum animi dolorem.

2. Machab. 3.

Sed, quale fpeculum adurens fuiffe dicemus Magdalenam? quale Iofephum patriarcham? qui admirandum vtrique fexui fuîs exemplis in cor & medullas iniecerunt incendium

dium castitatis: illa quidem pœnitentiæ flammis, calidisque lacrymis, priorem rubiginem excoquens; iste verò primæuæ castitatis præferens facem?

ANIMA.

At pretiosissimum (mihi persuadeo) præstantissimumque omnium SPECVLVM ad virtutem incendens fuit immaculata Dei genitrix, virgo M A R I A: quæ cum omnium mundi totius pulcherrima fuerit, nemo tamen vquam mortalium eius adspectu, mali cuiuspiam motus sensit illecebram: quin potius & oculos & corda adspicientium, tamquam viuax animatum & immaculatum SPECVLVM castiora reddebat: imò velut myrrha, venenum impuritatis turpisque amoris rubiginem elidebat. Nam quemadmodum (teste Hieronymo) ex oculis C H R I S T I, velut principis SPECVLI VSTVLANTIS, radij aliquando elucebant; ita ex beatæ VIRGINIS oculis & facie, ceu limpidissimi speculi, scintillæ emicasse traduntur.

Istiusmodi itaque SPECVLIS in bonum VRENTIBVS vtamur assiduè: dicamusque in eorum adspectu: Concaluit cor meum intra me, & *psalms.*
in meditatione mea exardescit ignis: vt per illa, 38.
& quod vitiosum est exuratur, & quod bonum, magis accendatur.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Quisquis es ipse tui procus et riualis amoris:
Siqua tibi fuerat gratia, tota perit.

A. Otho Imp. armatus se in speculo ante consuetum contemplans.	E. Simia præ nimio amore foetum suffocat.
B. Lucifer ex vana sui contemplatione prolapsus.	F. Aman superbe sibi complacens.
C. Angeli quoque, eius assecla.	G. Antiochus fastuosus similitur.
D. Primi parentes, per complacentiam paradiso extorres facti.	H. Corydon se in litore speculari.
I. Saul in oculis suis parvus, coram Deo magnus fuit; et contra.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

DESIDERIVS.

VTINAM COMPLACEANT *tibi psal.*
eloquia oris mei: & meditatio cordis mei 18.
in conspectu tuo semper; Domine adiu-
 tor meus, & redemptor meus! Quod, si
 non denegaueris mihi; spes animo meo magna
 confurget, fore vt audiam aliquando, quod au-
 ditui meo dabit gaudium: Tu es filius meus
 dilectus, in te COMPLACUIT mihi. Et me- *Luc. 3.*
 ritò Domine, neque aliter vmquam mihi tutò
 consultum erit. Quia, quid proderit mihi, quid-
 ve esse poterit illud, si mihi complacuero, imò
 si toti mundo futurus sim acceptus & gratus, &
 tibi soli non fuero comprobatus? Non enim
 qui seipsum commendat, vel à mundo com-
 mendatur; ille probatus est: sed, quem tu solus
 commendas & probas. Alioquin, inter spem &
 metum herescens, in patientiâ & expectatione,
 cum exulante Dauide dicere poterit: Si inue- *2. Reg.*
 nero gratiam in oculis Domini, reducet me, & *15.*
 ostendet mihi Arcam & tabernaculum suum.
 Sin autem dixerit mihi; Non places: præstò
 sum: faciat mihi quod bonum est coram se.
 Quapropter inanem iactantiam, & vanam
 COMPLACENTIAM longè fac à me, Do-
 mine: & COMPLACEAT tibi, vt ab eius
 illecebris eruas me.

ANIMA.

An huius igitur insolentiæ faulrix speculatio
 aliqua reperitur in SPECVLIS?

DESIDERIVS.

Planè, & quidem cuius in materiali speculo communi typus exprimitur. Nam, sicut qui vanæ gloriæ formæque concinnandæ dant operam, speculi adminiculo pruriginem illam animi magis accendunt: ita, qui seipsos, dotes corporis aut animi, dicta factaque propria, cum admiratione suspiciunt; titillationem inanis COMPLACENTIÆ sibi ipsi conciliant. Verùm, vtriusque huius fatuitatis exempla producantur; quò visa auditaque, magis sua deformitate ab imitatione deterreant.

Otho, cùm Romanis omnium gentium A fortissimis imperaret, SPECVLVM in bello ciuili contra Vitellium deferebat; vt se, dum tolli signa iuberet, armatum contumque intueretur. Hòccine momentum vllum eam in rem conferebat; vt eò maiori suis terrori futurus esset hostibus, quò sibi ipse in armis & corporis cultu videretur ornatio? Forma virum neglecta decet, vt inquit Poëta, & bellicoso duci ac militi, terror in hostium oculis potiùs est quærendus, quàm muliebris illa in cultu mollities.

Econtrà Semiramis: quæ, cùm aliquando circa corporis cultum occupata, defecisse Babylo- nem intellexisset; solutâ adhuc alterâ crinium parte, ad eam recuperandam cucurrit; nec prius decorem capillorum rededit in ordinem, quàm urbem in suam iterùm potestatem vidisset redactam. Et verè, quid refert, qualiter nobis ipsi, siue in speculo, siue in oculis propriis videamur, cùm nihil eapropter mutetur in re? Sicuti enim

enim ad staturam nostram nec cubitum nec palmum adiicere possumus; ita neque formam mutare valemus. Quidquid enim ad naturalem addideris speciem, fucus est.

Idcirco recte, & ad rem nostram, eloquentiæ princeps, Cicero: Principio corporis nostri ^{1. Offic.} magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram reliquamque figuram, in quâ esset species honesta, eam posuit in promptu. Sed audi, quomodo non ad inanem complacentiam, sed ad morum grauitatem: sic enim inquit idem ipse: Venustatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem.

B Vanæ perniciosæque huiusce COMPLACENTIÆ prima nobis femina iniecit, & ad illam tam cupidè ambabus, vt dicitur, vlnis amplectendam, latissimum ostium patefecit, primus omnium Lucifer: qui ex ingenitâ suæ nobilitatis excellentiâ naturali que conditionis suæ pulchritudine, quâ Deus eum præ ceteris creaturis ornat, in semetipso gloriam captas, sibi que in gratuito datis, tamquam in propriis; nec debitam conditori ac largitori habens aut referens gratiam; ex præcellenti Archangelo, malignorum spirituum à se peruersorum princeps est effectus in inferno, quibus ad eandem ruinam incentor & dux fuerat in cælo.

Quia verò COMPLACENTIAM tam præfens & efficax esse experientiâ didicit ad præcipitium instrumentum, hinc nullum ferè ex toto mortalium genere finit ab hac infestatione immunem: præsertim, cum ipse non tantum in angelis, sed & in primis parentibus, tam secundum pronumque suis conatibus successum

sum expertus sit. Quâ siquidem aliâ parte ver-
 pellis suæ nequitia, atque in generis nostri rui-
 nam inuidiæ & insidiis viam inuestigauit in-
 uenitque percommodam; quàm per inanis
 istius gloriæ ac propriæ COMPLACENTIÆ
 titillationem; quam videbat, vel saltem suspi-
 catur, naturæ humanæ non vsqueadè fore
 peregrinam, neque adèd à terrestri nostrâ origi-
 ne remotam? Tentauit, successum sensit, diui-
 nitatis consortium ob oculos statuit, addixit, &
 ambitionis scintillas in præparatum iam fomi-
 tem cautus iniecit. Incendit eâ primùm ex par-
 te, quam præ sexus imbecillioris naturâ, ad ig-
 nem concipiendum magis sciebat idoneam.
 Dumque flamma illa amoris propriæ excellen-
 tiæ atque inanis gloriæ, speciosa deserti paradisi
 depopulata est, scintillæ atque fauillæ tam vo-
 racis incendiij in omnem humanæ stirpis propa-
 ginem adèd latè perlatae ac peruagatae sunt: vt
 qui se ab illâ existimat liberum, videat quæso
 diligenter, an seipsum non fallat.

ANIMA.

O miseriam! ô mentis nostræ caliginem!
 ô cordis insensati dementiam! Quid agimus?
 quid volumus? quò euadere tandem præsumi-
 mus? quidnam tandem tam vanè speramus?
 Pessimo laboramus vitio, sed tamen adblan-
 denti nobis suauiter: atque eapropter, neque
 sponte agnoscimus, neque fidem habemus ad-
 monenti: quasi non satis sit pestilens, quòd
 intima pectoris nostri possideat, nisi hoc etiam
 mali accedat; vt, quò magis in nobis grassatur,
 hoc minùs agnoscatur,

DESIDERIVS.

Domine Deus, quàm cæcutimus & nescimus! Imò, cum Pharisæis cæcis ducibusque cæcorum, admoniti, non sine indignatione respondemus: Numquid & nos cæci sumus? Et quid est, obsecro, quòd ita grandescimus, intumescimus, & nobis ipsi tam inaniter complacemus? Dicas, licet: Sum doctus, multarum rerum peritus, facundus, ecclesiastes egregius, disertus poëta, magnus orator, bonus musicus, insignis scriptor, pictor, fictor, & mille similia: omitto quòd nobilis, diues opum, honoratus à populo, raræ auctoritatis, toti que mundo spectabilis: addo ego tibi, quidquid ex pleno cornu spongiosum tuum pectus valet imbiberè: quid obsecro est hoc totum? Nónne fumus, bulla, stipula, & si quid his est vilius? Dúmque in hisce, ne dicam omnibus, sed in illorum aliquibus, quæ te nactum existimas, gloriaris, tibi que complaces ad stuporem; fortasse, si benè attenderis, nec illa habes, aut saltem non eo gradu, vt vel hilum gloriæ mereantur. Et quid est quæso totum, quod es, habes, aut nosti, præ omnibus infinito modo pluribus, quæ neque es, neque habes, neque nosti? Quare igitur non potiùs erubescis de tot quæ desunt, quàm gloriaris de paucis quæ adsunt?

ANIMA.

An verò manifestiùs hanc nostram inanitàtem in proprià complacentià queamus deprehendere, & si oculos aperiāmus videre & palpare; quàm si in puerorum ludèrium grege, vni
videa-

videamus coronam ostendi, tamquam capiti ipsius imponendam; dumque illam sibi imponi existimat, clam à tergo ridiculus ei galerus aut cucullus imponatur; isque iam fastuosus incedat, se regem putans, cum interim ludibrio sit omnibus? Nonne ita quotidie nobis illudit mundus cum suis cultoribus; imò nos ipsi nobis? Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit; nonne, teste Apostolo, ipse se seducit?

Interim, nec omnia argumenta mundi, neque vniuersæ correptiones, neque librorum momenta, neque aduersi casus, malumque certum in uisæ huic COMPLACENTIÆ debitum, & propemodum semper illatum, nos ab eâ vel tantillum valeant deterrere, ut saltem seridò recogitemus in nobis, an non verè hoc vitio laboremus. Tam radicata est in visceribus hominum damnabilis ista philautia, & quædam philarchia, siue multum subsit gloriandi complacendique materiæ, siue parum, imò potius nihil, ut, instar simiarum, bonorum nostrorum operum foetum, imò animam propriam, potius præ hac insaniâ suffocemus ac disperdamus; quàm ut vel moniti, ictique intus aut foris, vitium hoc agnoscamus, atque à nobis ut detestabile amoliamur: cum nec tineas, nec blattas, in libris aut vestibis tole-

DESIDERIVS.

Vtinam tandem aliquando Domine illumines vultum tuum super nos, & miserearis nostri; ut SPECVLVM hoc COMPLACENTIÆ procul amoueas ab oculis mentis nostræ!

Quem

Quem enim non moueat percellatque, tam certum quàm miserandum exitium omnium eorum, qui hætenus ob istam dementiam fastumque intolerandum, te vindice, post horribilem pœnam & luctum, miseris modis perierunt? Infernalem Luciferi metamorphosin, primorum parentum apostaticum lapsum, atque inflictam toti posteritati labem & cladem, F omitto: sed, cui non incurrit in oculos protrita & summo dedecore affecta Amanni superbia; qui cum se in altissimo dignitatis & gloriæ gradu, stabili pace ac securitate collocatum putaret; ad ima repente, verso rerum statu, deiectus est? Cum enim se Regi ac Reginæ charissimum crederet, eaque de re coram vxore & amicis iactabundus gloriaretur; à Reginâ Hester apud Regem eidem promeritum parabatur exitium. Cumque tamquam vnicum toto orbe infensum sibi hostem Mardochæum, extructâ ipsi excelsâ cruce, triumphare se iam arbitraretur; in eandem mortalium fastuosissimus est sublatus.

G Quid de noto superbi nomine Rege Antiocho sumus dicturi? quem non miserabilis eius casus & clades horrenda commoueat, vt ab arce placentiæ vel sensim descendat, vel elationis cristas paulatim demittat? De quo præstat audire, quid sacra Scriptura commemoret, quàm nostris hîc verbis explicare. Sic narrat Machabæorum historia: Existimabat, se præ superbiâ terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum, deducturum; propter mentis elationem.

2. Machab. 5.

Sed, audiamus humiliatum superbum, ac

COM-

COMPLACENTIAM in atrio proprio profligatam. Is, qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbiâ repletus, & montium altitudines in
 2. Ma. staterâ appendere; nunc humiliatus ad terram
 ehab. 9. in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in se contestans: ita vt de corpore impij, vermes scaturirent; ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur. Et, qui paulò antè sidera cæli contingere se arbitrabatur; cum nemo poterat, propter intolerantiam fœtoris, portare. Hinc igitur cœpit, ex graui superbiâ deductus, ad agnitionem sui venire, diuinâ admonitus plagâ, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et, cum nec ipse iam fœtorem suum ferre posset; ita ait: *Iustum est, hominem subditum esse Deo; & mortalem non paria Deo sentire.* Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus. Ratio est: quia per plagam humiliatus, non factus est humilis.

ANIMA.

Eheu! dolendum læti momenti exitum! Et quare, quæso, miseri non humiliter sentimus de nobis; cum nihil in nobis reperiatur, exceptâ Dei bonitate & gratiâ, quod non ad maximam animi demissionem impellat? Sed verè, nescio quo malo genio, ad eiusmodi, quæ ad humilitatem inuitant, nõ aduertimus animum grauiusque eorum vel præsentiam vel alloquium ferimus, qui nobis vel modestiam, vel humilitatem,

tem, vel sobriam moderatamque de nobismet-
 ipsis opinionem ob oculos ponunt. Hinc fit
 (quod etiam quotidianus vsus docet) vt non
 solum hoc in negotio veritas odium pariat,
 verumetiam, vt, non obstantibus tot tantisque
 remediis, semper ille inexterminabilis COM-
 PLACENTIÆ furculus, vel millies recisus, aut
 etiam euulsus, repullulet. Euadunt hoc infelici-
 tatis (credo) rarissimi: & quoad istam immuni-
 tatem, non tam ipsosmet de se, quam alios de
 ipsis, conuenit iudicare. Nam communis ferè
 habet vsus, abusus inquam, vt, si scribimus, si le-
 gimus, concionamur, docemus, loquimur, ca-
 nimus, manum vel pedem mouemus; aut
 aliquid demum, paruum aut magnum, fa-
 cimus (nisi fortè desit inspector) quasi ex in-
 fidiis illicò assurgat & adrepat infestum hoc
 tineæ genus, gloriola, nobisque in facto com-
 placeamus.

DESIDERIUS.

Amplius dicam: cùm manifesta illa gloriæ
 animalia Philosophi, ferè non nisi ad oculum
 sua admiranda patrarent; sique deesset admira-
 tor, cessarent: nos interdum etiam dum soli su-
 mus, atque aliquid agimus; ecce non deest su-
 perbia, & existimatio facti laudabilis sese inge-
 rit. Quin & fortasse, dum ista solus, ac sine arbi-
 tro scribo, serpentisq; illius nequitiam detego,
 & vires eius ac virus elidere molior, caput suum
 veternosum latenter attollit, vt referiat ferien-
 tem; ac saltem ab illâ me parte titillet, quâ illum
 mihi videor egregiè tutudisse.

O nequissimum colubri caput! quis tuam eua-
 det

det vafriciem, dum optimis quibusque conatibus & cœptis, vt inuides, ita & infidiaris? Imò, tum quoque victoriæ palmam tibi præsumis, cum victori tuo victus herbam vidèris porrigere? Nónne ita te sanctam illam virginem Saram circumuenturum sperasti, cum in carnalis lasciuia bello, per annos tredecim, victrix semper abscederet: acriusque tandem à te impugnata, quàm vt videretur posse sustinere; inuocato sponsi sui Christi auxilio, tum quoque te triumpharet? An non eidem cedendo victoriam, victoriæ palmam subtili stratagemate tentabas eripere; dum ei apprensus, latenterque inanis gloriæ stimulo petens, dicebas: *Vicisti me, Sara, vicisti?* Sed illa, quâ oportebat arte, proditoriam tuam sicam eludens, ac prudenter (vt David Saülis hastam) declinans, tibi quod oportebat respondit: *Non ego te vici, sed Dominus meus* I E S V S. Ita ego hic quoque si mihi molestus sis, tuum in caput rerundam spiculum, obiciamque ei cælestem peltam, quam in simili vanæ gloriæ concionandique COMPLACENTIÆ suggestione, tibi sanctus Bernardus obiecit, dicens: *Neque propter te incepti, neque propter te desinam.*

ANIMA.

Quàm dolendum, ô dilecte frater! aded nobis inhærere instar nepæ hoc vitij, actibusque nostris vniuersis, ac omni proprio de nobis rebusque nostris iudicio; vt ad cumulum eius, & nequid ad plenum numerum deforet, etiam in defectibus ac penuriâ gloriemur: quasi nobis præ tædio foret contabescendum, si non
sem-

SPECVLVM COMPLACENTIAE. SI
semper, & vbique, & in omnibus, COMPLA-
CENTIA ista ac vana gloria, aliquo saltem vel
emendicato titulo sese ingereret! Aded vt in
omnibus, etiam quæ verè alij improbarent, no-
bis ipsi complaceamus.

DESIDERIUS.

Nec illepidum, nec alienum à nostro propo-
sito est, quòd Agaristam, Clisthenis filiam, aded
formosam extitisse narrat Herodotus, vt ad
obtinendas eius nuptias, celebrata sint proco-
rum spectacula & certamina: quòd speciosissi-
mi quique Græciæ adolescentes confluerunt.
At, cuidam illic nimium lasciuienti dixit filia
pater: Tisandri fili, desaltasti matrimonium.
& tamen se rem præclare gessisse planè existi-
mabat miser; sibi quæ aded COMPLACE-
BAT, vt sibi præ omnibus sponfam deberi ar-
bitraretur. Aliis autem, rem vt verè habebat
contemplantibus, vehementer displicebat.

Sed quid? illud nobis ferè per fallacem ac
fatuam hanc complacentiam accidit, vt nos
ipsi nos potissimum decipiamus, propriam opi-
nionem consulentes. Sic Dæmonax olim Phi-
losophus Cyprius, infeliciter declamantem ad-
monuit, vt sese diligentius exerceret. Cum quæ
is respondisset, Numquam non ad memetip-
sum declamo: Nihil igitur mirum, inquit Dæ-
monax, si dicis ineptè, qui hactenus semper
reipso vt stulto auditore & magistro vti sis soli-
tus. Hic autem magister, est omnium errorum
auctor.

Denique, ne vel in aliquo complacentia de-
sideretur; semper adhuc maioris alieni defe-
ctus

Etus prætextu, nostram inopiam facimus minùs **H**
vituperabilem; atque illo nos saltem solatio suf-
fulcimus, quo deformis ille Corydon seipsum
vtcumque solabatur, dum diceret speculi huius
consilio:

Virgil.
Eclo. 2.

*Non sum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis staret mare.*

Tertul.
lib. de
cultu
fem.

Sic & Phariseus ille, vt putabat, maiorum pec-
catorum comparatione sibi placebat. Ita nos:
Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcu-
tit, atrior est. In placendi ratione, Tertullianus
sic inquit: Et viris propter feminas, & feminis
propter viros, vitio naturæ, ingenita est placendi
voluntas. Addo ego; & complacendi sibi met:
cùm nemo alteri placere contendat, nisi pri-
mùm studuerit placere sibi: siquæ sine illo fru-
stretur, saltem medium hoc non abfuerit. Per-
git auctor, & ad speculi vsum, seu potiùs in viris
abusum, se conuertens, inquit: Propriasquæ
præstigias formæ & hic sexus (virilis nimirum)
sibi agnoscit, barbam acriùs cædere, interuel-
lere, &c. tum speculum omni occasione consu-
lere, anxie inspicere: cùm tamen cognito Deo
ademtâ placendi voluntate, per luxuriæ vaca-
tionem, omnia illa, vt otiosa, vt hostilia pudici-
tiæ, recusantur.

ANIMA.

Verè se res habet, vt dicit. Nam quemadmo-
dum, quotquot Deo placere conati sunt, viles in
oculis suis fuerunt; ita qui complacentiæ studue-
runt, Deo placere non curarunt. Instar bilancis **I**
se res ista habet: quantò plus vni imposueris,
tantò plus ademeris alteri. In Saul rege, velut in

COM-

COMPLACENTIÆ SPECVLO, liceat id
contemplari. sic ait Samuel eidem: Nónne, *1. Reg.*
cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tri-
bubus Israël factus es? vnxitque te Dominus
in Regem super Israël? Pro eo ergo, quòd
abiecisti sermonem Domini (magnus scilicet
in oculis tuis effectus) abiecit te Dominus, ne
fis Rex.

Apage ergo domesticum hoc animi semper
intumescens virus, ac modestiam vsque reti-
nere satagamus: ne vlla vmquam nos nostri
inflet opinio, pestis verè vniuersi profectus: quæ
& optima quæque in nobis elidit, nihilque præ-
ter inanem producit auram, quâ & pascitur.
Nónne sic & in Iberiâ quidam equas à Fauo-
nio vento putant concipere, sed euanido foetu?
Ita prorsus hîc accidit: vt qui ab opinione blan-
diente, suauiterque adspirante COMPLACEN-
TIA grauidantur, nihil serium pariant: sed vt
tumidi solummodò vtres, quò maiori ampli-
tudine distenduntur, eò sunt diruptioni vi-
ciniore.

Deus itaque nos ab hoc spiritu liberet; &
humilitatis spiritum (qui solius ipsius est) lar-
giatur.

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

In basilisci oculis vis bellus stulte videri?
Maius adulantum lumina virus habent.

A. Oculi alieni, specula vana
laudis.
B. Rex Achab in oculis vxoris magnus.
C. Crocodili oculi, nocentia specula.
D. Talis quoque parastorum nequitia.
E. Adulatorum blanda perniciēs.

F. Herodes, aliena laude elatior,
à Deo percussus.
G. Vana in oculis hominum
complacentia.
H.I.K.L. lunonis et Isisi pompa,
non sine SPECVLIS.

V. SPECVLVM OCVLORVM
ALIENORVM.

DESIDERIVS.

OCVLI tui, Domine, contemplantur ^{2. PAR.}
vniuersam terram: & præbent forti- ^{16.}
tudinem his qui corde perfecto credunt
in te. Sed, dum ita se res habet, Do-
mine Deus, vt oculi tui vniuersam terram con-
templentur: nõne vicissim vniuersa in oculis
tuis, tamquam in lucidissimo speculo, resplen-
descunt? Ex hoc enim fonte promanat, quod
de Sanctis tuis in cælo dici solet: Quid nesciant,
qui scientem omnia sciunt: & quid nõn vi-
deant, qui cuncta videntem contemplantur?
Verùm, vtinam non tantùm velut in speculo
sim in oculis tuis; sed in iisdem quoque inue-
niam gratiam: quia fallax alioqui gratia, quæ in
hominum oculis quæritur, & rarò benè inue-
nitur, rariùsque benè conseruatur.

ANIMA.

Hiccine igitur, germane mi frater, atque in-
diuidue comes, in nouum speculi genus deue-
nimus? Vtinam; si ad spectandam aliquando
quam desideramus ac quærimus Domini fa-
ciem, nos non promouet, saltem nõ remoretur,
Hac enim mente (vt nosti) per SPECVLA ob-
erramus, vt in illud tandem oprato euentu in-
cidamus, cuius ope, & mentis nostræ maculas
elueamus, & internorum oculorum purgato
obutu, aciem illorum sic adaptemus, vt hîc
videamus per gratiam, quæ in via filii Dei

reuelantur; & post hanc peregrinationem beatificæ illius visionis fiamus consortes in patriâ.

DESIDERIUS.

Assentior, ô mea columba, & soror dilecta: atque ab hoc præcepto animis scopo non est nobis vllâ de causâ aberrandum. Sed, si datur facultas, votisq̃ue nostris cæleste numen adspirarit, danda est nobis sedulò opera; vt, speculorum istorum decursu, ac quali quali adminiculo, mens nostra quoque ita effulgeat, vt instar specularij lapidis tamquam plane cælestis effecta, illustretur ac clarescat. De lapide siquidem isto sic D. Basilus in hunc modum: *Hex. 1. hom. 1.* Specularius lapis transparens ac pellucidus est, & peculiari quadam ac purissimâ perspicuitate prænitens; adedò vt, si is suæ naturæ numeris omnibus responderit, neque vllâ exesus putredine, sed nec vllâ sui parte perruptus, cum aëre contendat, eiq̃ue ferè perspicuitate similis esse videatur. Rectè per omnia. Sic enim futurum est, vt illud Tobix in nobis adimpleatur: *Tob. 13.* Luce splendidâ fulgebis. cælestis nempe gratiæ splendore. illudq̃ue Prophetæ Iob: *Iob 29.* mei non cadebat in terram. & quemadmodum qui de terrâ terreni, ita nos de cælis cælestes efficiamur. Iustorum namque semita (de virtute in virtutem euntium, donec videant Deum Deorum in Sion) quasi lux splendens, procedit & crescit, vsque ad perfectam diem. Perfectus autem dies hic, est perfectio viæ; perfecta verò dies in cælis, est perfectio patriæ.

ANIMA.

Credo sic irradiatum fuisse beati protomartyris

tyris Stephani vultum cælesti internæque illustrationis luce ; quando etiam inimici ipsius lucifugæ intendentes in eum , viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. O beatam sic illuminatæ mentis mundiciam , quæ in vultu quoque resplendeat , angelisque efficiat similes! Sed , quodnam est SPECVLI genus , quod in ordine ceterorum nunc obtutui nostro proponitur , vt fructum quoque ex illius adspectu consequamur?

DESIDERIVS.

A Mirandum planè ; & quàm valdè vñtatam , atque obuium quotidie vniuersæ hominum multitudini , tam parum notum aut pro speculo habitum . Sunt autem OCULI ALIENI , quod iam dicimus SPECVLVM , in quo laudis typum statuimus , quam eiusmodi prædæ venatores ab aliis aucupantur . Certum est in primis , tametsi nemo obseruaret , in patentibus hominum oculis , obiecta quæque , tamquam in speculis figurata apparere . Adeò , vt quemadmodum vnus homo in multis appositis sibi que coniunctis speculis , vel in paruis speculi partibus similiter sibi compositis , populi cuiusdam multitudinem efficit : ita turba aliqua in vnus folius oculis distinctè conspicienda appareat . Quinetiam , inquit Plinius , pocula quædam ita figurantur , expulsis intus crebris ceu speculis ; vt vel vno intuente , populus totidem imaginum fiat . Vnde & Annæus Seneca ; Sunt , inquit , quædam specula , ex multis minutisque composita ; quibus si vnum ostenderis hominem , populus apparet , vnaquaque parte faciem

suam exprimente : ex vno turbam efficiunt: quod & coherentibus adhuc speculi partibus contingit . Et hominum ergo oculos talium speculorum vicem obire, qui hactenus ignorarit, vel non crediderit; experientiam adhibeat magistram, & ignorantia admirationi locum dabit.

Eiusmodi porrò speculum, de quali nunc agimus, cenferi poterant oculi Assyriorum, qui Iudith pulcherrimam captiuam Holoferni sistentes, intentos in illam oculos defigebant: de quorum vsque ad stuporem intuitu, sic inquit Scriptura : Viri considerabant faciem eius; & erat in oculis eorum stupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Indubiè in oculis omnium illam sic contemplantium faciei ipsius effigies, tamquam in speculo, conspici poterat. Cumque iam illam tam sublimè laudarent, vt dicerent vnanimiter; Non est talis mulier super terram, in adspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum: non restabat aliud, vt in hoc præsens speculum oculorum alienorum Iudith impingeret offenderetque, quàm vt in laude ac gratiâ illorum, & præsertim Holofernis, cuius oculis animoque mirificè tota placebat, sibi ipsa complaceret & gloriaretur. Sed prudenter illa iuxtà ac constanter, in se, instar saxi quadrati, consistens; cauebat, ne quid hisce verborum lenociniis, oculorumve collimationibus, animo suo impetiginis inureretur. dicebatque secum, quod ille Propheta, & quilibet oculatus arcis suæ custos ac speculator: Super custodiam meam stabo; & figam gradum super munitionem: & contemplanor, vt videam,

Iudith
20.

Ibid.
11.

Habac.
2.

deam, quid dicatur mihi; & quid respondeam, ad arguentem me. Proposito autem nostro congruentius dico ego; Ut videam, quid respondeam, ad collaudantem me, mihiq̄ue adblandientem. In hoc enim consistit periculum speculi præsentis, oculorum videlicet alienorum.

ANIMA.

Aut vehementer fallor, aut SPECVLATIO-
 B NIS huiusmodi paradigma typumq̄ue expres-
 sissimum, in factiosâ atque impiâ illâ Iezabel,
 est videre: quando nimirum Achab Regem,
 coniugem suam æquè impium, sic in os col-
 laudavit; ut ad flagitium, à quo ipse utcumque
 abhorrebat, impelleret, dicens: Grandis aucto-^{3. Reg.}
 ritatis es: & benè regis regnum Israël. Surge,^{21.}
 & æquo animo esto: ego dabo tibi vineam
 Naboth Iezrahelitæ. Rex siquidem, quòd il-
 lam Naboth sibi negasset, semianimis iacebat
 in lecto. Ipsa itaque Iezabel, & innocentem
 Naboth, prætextu iustitiæ, morti tradidit; &
 virum suum, ad iniustè possidendam occisi vi-
 neam, blandiendo & collaudando, quasi laude
 irretitum, induxit.

DESIDERIVS.

Omnino se res ita habet, ut dicis: estq̄ue hoc
 proprium speculi huius exemplum, quod mo-
 dò habemus præ manibus. Dum videlicet ma-
 lecautus quispiam, laudisq̄; avidior, per gratiam
 quam in oculis hominum obtinet, se in ma-
 lum perducere finit; neque cogitat, coniuventes
 eiusmodi applaudentium oculos, dum adblan-
 diun-

diuntur, necare; ac dum fauere creduntur, nocere quàm maximè. Hisce ocularibus speculis non vsqueadè dispar est fraus illa atque perniciosa, quæ in crocodili naturâ atque oculis speciatim esse perhibetur. Is siquidem, conspecto homine, emittit lacrymas (iam tunc enim homo ille in eius oculis, vt in speculo, continetur quoad imaginem) dumque miser ad illum tamquam ad lamentantem lugentemque, deposito metu, accedit viciniùs; eundem atrociter deuorat. Vnde & natum prouerbium: Crocodili lacrymæ. de iis scilicet, qui sub specie pietatis, & benevolentiae homines fallunt, atque in exitium ducunt. Talibus hominibus illud Sapientis debetur ex merito: In oculis suis lacrymatur inimicus: &, quasi adiuuans, suffodiet plantas tuas: &, si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Quid propinquius ad crocodili naturam?

Eccli.
12.

ANIMA.

Hæcque est, ni fallor, ipsissima parasitorum, D adulatorum, assentatorum adblandientiumque conditio, ac perniciosa natura: vt blandis arrideant oculis, nutu, verbis, & factis, loquantur ad hominem; nihil repugnantes, numquam contradicentes, omnia ad eius voluntatem facientes, cui placere desiderant; omnia sustinentes; & quem laudibus attollunt, in extremam tandem perniciem blandâ suadâ seducetes.

DESIDERIVS.

Exemplum talium SPECVLORVM ALIENÆ
LAVDIS & extollentiæ, habemus in libris Re-
gum

gum valde conspicuum . Quando namque Rex Roboam, derelicto sano seniorum consilio, audiuit adulantes adolescentes qui nutriti fuerant cum eo; nec ministrorum modo, verum etiam parasitorum more assistebat illi, nutuque adblandientium oculorum suorum placere studebant, dixerunt ei: Sic responde populo, & dic: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. at ipse tali collaudantium rhedâ in præcipitium vectus est.

Ita legimus, apud Sonciates, Gallorum olim populos, Regem quosdam secum habere solitum adultores Siloarios, assentatores, & id genus hominum, qui vnâ semper aderant, sectabantur quocumque iisset, idemque faciebant, siue rideret, siue lugeret, seu aliqua caperetur voluptate: denique, qui cum accumbentibus accumberent. Quin & Clisophus, Philippi Macedonis parasitus (vt Athenæus est auctor) se claudum fingebat, quod Philippus crus fractum haberet. Os insuper, oculosque idem contorquebat, dominum suum in gestibus imitans. Nicetas porro cum Alexandrum magnum à muscis petum videret; Quando, inquit, hæc ceteris præstant, quæ tuum sanguinem degustant! Cum verò vulneratum eundem conspiceret, illud Homericum insignis ille assentator in medium protulit:

Qualis diuorum percurrit corpora sanguis!

A N I M A .

E Quis non videat, quàm fallacia perniciosaque sint istorum hominum blandimenta? & quis eiusmodi blandientibus oculis & linguis se

se oblectantes, seque quasi byssino vinculo ad E
suspensum trahi finentes, satis deploret?

DESIDERIVS.

Eapropter, quemadmodum Patroclus pro-
diturus in bellum reliqua quidem Achillis ar-
ma sibi assumfit, solam autem hastam, vt gra-
uem ac præualidam, ne attigit quidem: ita
adulator omnia veri amici symbola imitatur,
præter solam admonendi libertatem: quæ, vt
hasta corpus, sic illa animum amici delinquen-
tis intus ferit. Eam ob causam, sicut in Menædri
Comcediâ falsus inducitur Hercules, clauam
gestans, non solidam ac robustam, sed inanem
ac leuem: ita quoque adulatoris libertas, mol-
lis est & blanda, plus assentationis quàm
monitionis habens; plus olei lenientis, quàm
mordentis vini; idcirco etiam non sanant, sed
ungunt tantum ac palpant. Hunc in modum
Tiberio Senatam aliquando ingrediente, adu-
lator quidam exclamabat: In hoc te omnes
reprehendimus, Imperator, licet nullus audeat
palam fateri, quod tu te nobis nimium impen-
dis. Ad quæ C. Seuerus: Ista tanta libertas
hunc hominem dabit exitio. Tali ironiâ in-
signi sarcasmo commixta fucum illius inepti
detergebat; qui nempe prætextu summæ ac
periculosæ libertatis, maximè blandiebatur.

Sed, quàm inanis ac stulta est, hominum in
hoc ALIENORVM OCVLORVM & lau-
dum blandientium SPECVLO sibi applauden-
tium vanitas! In oculis hominum sapiens, vt
alter Salomon, apparebis, & re benè confide-
rata verè stultus inuenieris: fortis, vt alter Sam-
pson

E
 pson aut Hercules, & eris in rei veritate Ther-
 site timidior; eloquens, vt alter Cicero, & re-
 verâ Bardo stupidior, ac magis mutus quàm pi-
 fcis; pulcher, vt Absolon, vel Adonidis instar, &,
 Mopso deformior. Quocircà, dignum suâ eiuſ-
 modi fatuitate responſum accepit aliquando à
 ſuo paraſito Carifoſpho Dionyſius; quod omni-
 bus huius farinae hominibus optem propina-
 tum, dum ita auidè laudem blandientium
 ſitiunt. cùm enim dominum ſuum ſeparatim
 cum amicis confabulantem & corridentem vi-
 deret; ipſe quoque procul ſtans effuſè ridebat,
 nihil tamen audiens eorum quæ dicerentur. In-
 terrogatus itaque à Dionyſio, quid rideret:
 Quòd, inquit, exiſtimem riſu digna quæ dici-
 tis. Optimè: nam dum plerumque ridere ho-
 mines arbitramur, ob gratiam aliquam in no-
 bis obſervatam: fortasſe, ſi rogentur, ineptiam
 noſtram ac vanitatem deriſerunt. Hinc Pho-
 cion Athenienſis, inſignis Orator, cùm popu-
 lum ſibi dicenti applaudentem vidiffet; ad
 amicos conuerſus, Quid, inquit, num mali
 quippiam dixi imprudens? Sed omnes potiùs
 aurâ illâ populari nos ab illâ animi moderatio-
 ne in deuium complacentiæ abripi ſinimus;
 quam Cicero etiam in Demoſthene improba-
 uit, dum ſic illum notat: Leuiculus ſanè noſter
 Demoſthenes; qui illo ſuſurro delectari ſe aie-
 bat, aquam ferentis mulierculæ, inſuſurrant-
 tiſque alteri; Hic eſt ille Demoſthenes. Quid
 hoc leuius? At, quantus Orator! Sed, apud alios
 loqui videlicet didicerat; non multùm ipſe
 ſecum. Ita de hoc laudis vento retibus captato,
 Cicero.

*Tuſcul.
 qu. li. 5.*

ANIMA.

Prudenter eapropter fecerimus, mi frater
coniunctissime, si modestam illam prudentem-
que Noëmi fuerimus (quoad hominum laudes
& gratiam) imitati. Illa siquidem, dum peregrè
reduci Bethlehemiticæ mulieres, non sine pu-
blicæ laudis encomio sibi acclamarent; Hęc est
Ruth 1. illa Noëmi, pulchra, præstans, præclara illa vira-
go: nihil sibi inde laudis decerpens, nihil illo-
rum arrogans, demissè respondit: Ne vocetis
me Noëmi, id est, pulchram; sed, vocate me
Mara, hoc est amaram; quia amaritudine valdè
repleuit me Omnipotens. Itaque flammam
laudis alienæ superinfusâ frigidâ in suo ortu re-
stinxit. Sic quoque factu esset opus, quando
propter gratiam aliquam, aut veriùs gratiæ
speciem, laudabiles hominum oculis appare-
mus, nosque laudare incipiunt. Nihil etenim
ita impetiginem illam alienæ laudis retundit,
quàm humilitatis vilitatisque memoria; & co-
gitare, quales verè in oculis Dei simus: iuxta
Sen. ep. Senecæ dictum: Intus teipsum considera, non
77. qualis sis, aliis credas.

Quid enim Herodi profuit superbia, fastus,
& supra humanum morem populi adulantis
Ath. 12 acclamatio: Statuto namque die, vestitus veste
regiâ, sedit pro tribunali, & concionabatur ad
eos. Populus autem acclamabat: Dei voces, &
non hominis. Confestim autem percussit eum
Angelus Domini: eò quòd non dedisset hono-
rem Deo (sed attributum à populo, sibi quo-
que arrogasset) & consumtus à vermibus exspi-
rauit. Neque eò minor est culpa, vbi rarior talis
pœna.

DESI-

DESIDERIVS.

Vtinam id ipsum, ô anima, saperent, senti-
rentque verè in animo suo, imprudentes ac im-
potentes humanæ laudis appetitores, qui consi-
lio oculorum alienorum, sibi vice speculi sub-
seruientium, se suaque omnia dirigunt & dispo-
nunt: non cogitantes, rem esse plenam vanitatis
ac stultitiæ. Quemadmodum enim magna est
oculorum speculorumque affinitas (vt initio
diximus) ita non minor quoque fallendi æqua-
litas. Existimant aliqui, videndi rationem fuisse *Lect.*
perituram (inquit Cælius Rhodiginus) nisi *Antiq.*
summi artificis sapientia, post id quod mire pel- *lib. 3.*
lucet, nigricans quippiam appinxisset: sicuti spe- *cap. 28.*
culis allinitur plumbum, pix, aut aliquid simile
densum & adaphanum, vt obscurior illa den-
fitas, sit imaginum veluti sufflumen ac infrena-
tio; quæ per vitri dilapsæ tralucidum læuorem,
ac densiore obiecto non repressæ, euanescent.
Vnde vulgo irroborauit, vt dicatur OCVLVS
naturæ SPECVLVM; sicut SPECVLVM, artis
OCVLVS nuncupatur.

Esto id totum verum, & ita vt dicitur: atque
oculi fabricam, vt admirabilem, vicesque spe-
culi obeuntem, obstupescamus: vanumne
G tamen ob id esse desinit, ex oculis hominum,
velut ex speculis voto tuo obsequentibus, lau-
dem captare & gratiolam aliquam emendi-
H care? Choris & pompæ Iunonis atque Isis,
cuiusmodi cincinnatos ac calamistratos sym-
mystas, laudis aucupes, adscriptos oportuit; vt
egregiè sint toti mundo spectabiles; fabulosi
nempe, & mera potius ipsimet fabula. Sic enim
E de

*Li. 6. de
Cimit.
Dei,
cap. 10.*

de similibus, D. Augustinus: Sunt, quæ Iuno-
ni ac Mineruæ capillos disponant, longè à tem-
plo, non tantùm à simulacro, stantes: digitos
mouent, ornantium modo. Sunt, quæ specu-
lum teneant: sunt, quæ ad vadimonia deos
suos aduocent. Quemadmodum & Apuleius
de pompâ Isidis, inquit: Mulieres candido
splendentes amicimine, verno florentes coro-
namine; quæ de gremio per viam, quâ sacri
incedebant comitatus, solum sternebant flo-
sculis. Aliæ quæ nitentibus speculis, pone ter-
rum reuersis venienti deæ obuium common-
strent obsequium. Hisce inquam pompis &
choris immixti isti curiosuli, & vndique corrasis
inhiantes honoribus, fortè esset, in quo etiam
ipsi dæmoniis illis idoneum offerrent obse-
quium. Sed, facessant hæ fabulæ, cum in-
sensatorum hominum moliminibus, qui se
propemodùm deos existimant, si cuiusquam
mortalis gratiam, quam aucupantur, obti-
nerint.

ANIMA.

*Psal.
122.*

Vtinam omnes potiùs gratiam in oculis Do-
mini inuenire studeamus, quæ verè nos humi-
les, pios, sanctos, iustos, atque propterea ipsi
gratos ac beatos efficiat. Tunc enim ex animo
ipsi omnium conditori ac Domino nostro di-
cere possimus: Ad te leuavi oculos meos, qui
habitas in cælis. Ut à longè speculari locum
solent peregrini, aut reduces exules, ad quem
summo desiderio optant pertingere. Salutant à
longè, iam illic est animus, & tenere videntur,
quod eminus contemplantur. Et hoc ipsum
est

est veri nominis contemplari; cælum adspicere. Nam cæli conuexum, quo vndique spectabile est, totumque cælum ipsum, primò templum est nuncupatum: vnde & loca illa, quæ in modum cæli concamerata, ab omni parte conspici possunt, antiqui templa nominarunt; vnde & venit contemplari, talia loca circumspicere, non mutato vestigio. In cælum igitur oculos ^{Psalm.} leuantes contemplemur, vnde veniat auxilium ^{120.} nobis Domine, ad te sunt oculi nostri: & sicut ^{122.} oculi seruorum in manibus dominorum suorum; ita oculi nostri ad te Domine, donec miserearis nostri.

Si in oculis tuis inuenerimus gratiam: parum est, etiamsi gratiam apud homines non inueniamus, nisi quantum cum tuâ gratiâ consistit. Ceterùm, cum viro secundùm cor tuum constanter dicimus: Corripiet me iniustus in misericordiâ, & increpabit me: oleum autem ^{Psalm.} peccatoris non impinguet caput meum. ^{140.}

VI. SPECVIVM PROPRIÆ VILITATIS.

Huc ades: et quid sis, quid eris, fuerisue, tuere.
 Huic SPECVLO titulus Ἰνῶδι σεαυτὸν erit.

A. SPECVIVM propria vilitatis.
 B. Intenta mortis meditatio.
 CC. Mors, una ex parte speculum
 mortis ostendens, ex altera
 necem intendens.
 D. Vermem serpentiumq; hereditas.
 E. Vilitas vilitatum, vas miseriarum.

F. Cerimonia diei cinerum.
 G. Deus Adæ: Pulvis es, et in
 puluerem reuerteris.
 H. Deus Moysi: Mitte manum
 tuam, in sinum tuum.
 I. Trabis et fessura, in oculis
 præposita speculatio.

69
VI. SPECVLVM PROPRIÆ
VILITATIS.

DESIDERIVS.

B I N A M es, anima mea, soror
mea, sponsa? Num speculorum huc-
usque tam suspectorum, fallacium,
& periculorum adspectu deter-
rita aufugisti? vel tædio affecta despondens-
que animum, latebras, doloris amicas, quæris?
Redi paulisper ad te, redi ad me, & ad specula-
tionem sine bono conceptam ambo redæamus.
Ecce, ecce: terrena iam specula pertransiimus;
ex quibus, tametsi boni multum rectè pruden-
terque vtentibus queat produci (quemad-
modum nos vtilitatem non contemnendam,
primariæ nostræ intentioni ac speculationi ser-
uientem, ex eorum contemplatione perce-
pturos confido) tamen vt plurimum plus mali
quàm boni exinde consequitur. Iam verò, ad
saniora, vicinioraque saluti, atque scopo nostro
magis accommoda specula, fit nobis ingressus.
Deinceps inoffenso mentis obtutu per subse-
cutura licebit decurrere, ac omni metu seposito
spatiari. Quocircà, animæquior esto: reuer-
tere, vt in istis faciem tuam contemplemur.

ANIMA.

Quænam est hæc vox tua, dilecte mi; tam
nouæ & securæ consolationis assertrix & nun-
tia? Spesne est ergo, tandem specula tutiora
nanciscendi, quorum ope & operâ, ad speculan-
dam hîc Dei nostri bonitatem, & in futuro

olim sæculo maiestatem, adiuuemur? Certè, molestum est admodum, triste, ac tædiosum, ita hîc caligare, versari in tenebris; lumen sperare, ad lucem adspirare, sectari claritatem, & morari in densæ noctis caligine. Si quæ me lamentantem, querulam, & eiulantem interrogauerit aliquis; vel ipse quoque, quem quero, Deus meus, & Dominus meus, sponsus & I E S V S meus; quid mihi velim vt faciat: quid aliud respondi, si sapio, dare potero; vel à me queat expectari; quàm illud vnicum necessarium:

Marc.
10. *Domine, vt videam?* Videam, agnoscam, sentiam, infirmitates meas, defectus meos, miseras meas: videam quoque, quàm bonus & suavis es, Domine, quamque longanimis & misericors: quin, lumen quoque gratiæ, visitationis, illustrationis tuæ, & quidquid ad aliquando videndum te, sicuti es, queat conducere; videam hoc totum, accipiam, teneam, vtat, fruatur, nec dimittam, donec omnis cõsummationis teneam finem: & certus sum, quòd benè mihi hoc pacto futurum est. Quapropter, ô frater, si speculum huic speculationi conueniens nacti sumus, vt fiat cor nostrum immaculatum, & in lumine videamus lumen: est quòd gaudeam, quòd Deo gratias agam; eiusque munificentiam sedulò vtamur.

DESIDERIVS.

Tale nunc nobis (ô anima mea) inuentum est speculum: quo si rectè vsi fuerimus, ad sequentia adhuc præstantiora commodam nobis aperuerimus ianuam. Attende, obsecro, ad verba Sancti cuiusdam mirabiliter illustrati, quibus
nos

nos in viam optatæ speculationis deducit: sed attende inquam, quia attentione est opus, & postea liberiore luminum exspatiatione vti licebit. Sic igitur inquit: Duplex assignatur hominis felicitas: vna speculatiua, quæ est operatio ex virtute perfectâ contemplatiuaque, quam sapientiam dicimus: altera verò practica, quæ hominis est perfectio ex virtute actiuâ; quæ est prudentia. In intellectu, speculatiuam considerare vim possumus; cuius est finis, virtutis cognitio: & practicam, cuius est finis, operatio. Hactenus ille Doctor verè angelicus. Vnde colligimus, præter alia, si felices hîc esse & postea beati desideramus, speculatiuæ dâdam in primis esse operam; quâ ad virtutis cognitionem veniamus, eamque tum postea per debitam operationem practicemus. Ad hoc autem maximo nobis auxilio futurum præfens SPECVLVM, quod PROPRIÆ VILITATIS agnoscendæ nuncupatur. In quo, veluti in proprio fonte vel puteo (vt vulgò dicitur) nos ipsos discamus agnoscere: & non quid nobis vel hominibus mundi de nobis videatur, sed quid de nobis sit in ipsâ rei veritate, cognoscamus.

ANIMA.

B Explica precor, imò & applica nobis hoc SPECVLVM, mi frater: nam, quantum capio, vera ac sincera sui ipsius cognitio, est certissima ac securissima ratio & via pertingendi ad cognitionem Dei; in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, scientiæ, & virtutum absconditi. De quâ notitiâ non est dedignatus ipsemet Dominus sublime hoc nobis reuelare mysterium, vt

Ioan.
17.

Patri suo cælesti diceret: Hæc est vita æterna: vt cognoscant te, solum Deum verum; & quem misisti, Iesum, Christum.

DESIDERIVS.

In primis, quemadmodum fastus elatio, & tumor superbiæ, ad sublimè semper de nobis sentiendum instigant: ita eâdem operâ impediunt quo minùs, vt par est, de nobis ipsi iudicemus; quod non nisi per sinceram humilitatis bilancem decernitur. Nam, sicut genarum inflatio oculos coniuentes intercludit, & distinctè videre non patitur: ita mentis tumor internum prohibet visum; præsertim, quo de nobis nostrisq̃ue actionibus & rebus discernamus. Quapropter, amicam salutem hoc Speculum amplectamur, recteque vtamur: quò candidè cognoscamus, quid in rei veritate, & coram Deo, de nobis sentire debeamus. Rem omnem, vt est, non vt nobis interdum videtur, vel alij de nobis iudicant & loquuntur, sed vt verè se habet, diiudicemus, ac certò teneamus. Quia tantus quisque est, & tanti, quantus quantique est apud Deum, & non ampliùs, vt inquit humilis Franciscus. Dei namque oculus falli non potest aut hallucinari.

Vt autem veram hanc nostræ conditionis effigiem in hoc speculo, sine falsi formidine, contemplemur: eandem non tam sub humilitatis, quàm sub vilitatis titulo consideremus. Nam verè, frustra se humilem esse confidit, qui non se vilem existimat. Id igitur primùm in genere circa hominis mortalitatis substantiam & naturam expendamus; &
tum

tum ad nostram ipsorum in particulari vilitatem scrutandam & agnoscendam veniamus. De miseriâ ac vilitate hominis, in communi, præter tot tamque varios atque egregios libellos super hac re ex professo à piis & doctis viris conscriptos, quid breuius, clarius, efficaciusque proferri possit, quàm quod beatus Iob paucis perstringit dum ait: Homo natus de muliere, ^{Iob 14.} breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Qui, quasi flos egreditur, & conteritur; & fugit velut umbra, & numquam in eodem statu permanet.

Scimus, nec imus inficias: tantam esse dignitatem ac maiestatem humanæ structuræ, si conditoris summi que eius architecti ac plasmatoris Dei bonitatem, sapientiam, ac potentiam attendas, vt omnis simul omnium sapientum industria, ne quidem minimam eius partem valeat intellectu assequi, nedum eloquio explicare. Sed nos hîc modo de miseriâ ac vilitate eiusdem differimus; quæ non minùs omnem captum humanum atque vim eloquendi excedit. Aded, vt quilibet in semetipso habeat, & quo iuxta conditionis nobilitatem artificio Deo assiduas agat gratias; & quo iuxta miseriarum agnitionem, se infra omnes creaturas humiliet: certâ videlicet quadam ratione, vilissima quæque sibi præferenda considerans. Quæ omnia, vt succinctè, quasi in seriem digesta, oculis potiùs quàm linguâ percurramus, & quodammodò in præsentî VILITATIS NOSTRÆ SPECVLO contemplemur: animum quæso ad subnectenda aduertamus.

Prima sic in hoc decursu vilitas materiæ con-

cepti iam hominis; quam, præ verecundiâ, cogitasse sit satis, vt parcamus auribus. Vilitas nutrimenti viuentis iam foetus proximè succedat: nutrimenti dico, non quo per os, sed per vmbilicum, vt habet natura, in matris vtero vitam trahit & sustentatur. Quod alimentum, vel cogitatum tantummodò, horrorem adfert intelligenti, præ sui abominatione. Nam, vt testis est Plinius, nihil facilè reperitur mulierum profluuiò (quod tamen in iam concepti foetus alimentum conuertitur) magis monstrificum. Hoc enim exuruntur hortorum germina, SPECVLORVM fulgor adspectu ipso (mulieris videlicet, cui menstrua eunt) hebetatur; acies ferri perstringitur, ebonisque nitor; alucae apum emoriuntur, in rabiem aguntur canes; imò & homines, si eius vel minimam guttam in cibo potuue acceperint: qualem ego, tali maleficio factum phreneticum, noui; qui tormentum hoc, aliquando molestius mihi afferrebat torturâ iudiciariâ, quam tamen ab hæreticis fuerat passus; aliquando verò tam erat insensibilis, qui nec verbera nec vulnera inflicta persentisceret: & hoc ipsum, foetui adhuc gestato est nutrimentum.

Subsequatur nunc vilitas impotentiae nati iam pueri, vt vilissimam partus constitutionem omittamus. Impotentiam illâ corporali, notâ omnibus; vide an non multò sit vilior impotentia, ignorantia, ac miseria spiritalis. Succedat miseriae adnatæ vilitas, ac necessariò ferendæ per omnia: vilitas animi degenerantis ad malum: vilitas ex morborum varietate, foeditate, naturæque subiectione:
vili-

D vilitas ex mortis horribilitate, ac serpentium vermiumque hereditate: vilitas reprobationis, in quos cadit: vilitas peccati mortalis, damnationis, loci infernalis, sociorum, & tormentorum, in quæ omnes nati sumus venire, si post baptismum in statu mortiferi peccati decedimus.

E Quid plura? Summa; vt vanitas vanitatum, ita vilitas vilitatum in homine consideranda est. Aded vt verum omnium miseriarum mancipium, & mundi ludibrium, ac peripsema dici meritò possit. Ista ecce omnia in SPECULO isto contemplamur. Ita vt non solùm vilibus vniuersis homo comparari, verumetiam illa ipsa dici possit: homo bulla, spuma, vapor, aura, nubes, fumus, fimus, fæx, fungus, cespes, gleba, stipula, flos deciduus, fœnum, floccus, stilla, ventus, sibilus, vmbra, phantasma, sonus, somnus, punctum, pluma, alga, villus, hilum, vappa, nautea, putredo, nauci, scoria, siliquæ, pœdor, fitus, mucor, quisquiliæ, puluis, cinis, cœnum, abortiuum, excrementum: quo nouissimo titulo sororem sanctus Bernardus compellabar, cum sterco serico inuolutum nominabat. Ecce igitur insignem nostram nobilitatem, suis insignibus in hoc speculo quasi in tabulâ figuratam. I nunc & gloriare, homo.

A N I M A .

O miserandam miserorum mortalium miseriam, miseras suas nō agnoscentium! Interim ita quotidie expendendis admirandisque, quæ nostræ sunt excellentiæ, distinemur; vt vix momentum temporis suppetat, viliora conditionis nostræ

nostræ inspectandi. Spes tamen esset, si id ageremus, fore, vt cum pauone speculariam illam inanis cōplacentiæ caudam ac superbiæ cristas humiliati demitteremus, si sordidos atque abominabiles vilitatis nostræ pedes inspiceremus.

DESIDERIUS.

Verùm enim uerò, ô anima, ne, quod in aliis communiq̃ue hominum genere, improbamus, id in nobis ignoremus, nos ipsos particulariùs ad vnguem exploremus. Nūmne verborum illorum recordaris, quæ sacerdos pronuntiat, quando in Cinerum die, Christianorum frontem in modum crucis cinere aspergit, dicens: *Memento homo, quia puluis es: & in puluerem reuertèris?* F

ANIMA.

Recordor: neque pium hoc obsequium vquam, quod sciam, omisi: nec parui faciendum existimo tam salutare Ecclesiæ institutum; & quidem in capite Ieiunij.

DESIDERIUS.

Id rectè quidem, ô soror dilecta: sed fortasse non ita, vt par fuit, verborum illorum pondus & energiam tecum expendisti: sed in communitantùm, omnibus id hominibus (vt iam nunc fecimus) applicando: non autem ad temetipsam in particulari: quod nobis, in præsentis SPECVLO VILITATIS PROPRIÆ, est inuestigandum.

ANIMA.

Fieri potest, quod dicis: nam, ab quolibet homine, humani nihil alienum existimandum est. Quocircà, non erit abs re, si verborum illorum occasione propriam vilitatem hîc inter G

nos discutiamus & agnoscamus : quia iuxta
 D. Bernardi sententiam, Humilitas est virtus, ^{Ber-}
 quâ, verissimâ sui cognitione, sibiipsi quilibet ^{nard.}
 vilescit. Addo ego; quòd ita vilis & contemptibi-
 lis sibi, verè aliis humilis fiat, sitque in veritate:
 dumque se ipse despicit, mundus illum tum
 suspicit. Nónne sic Christus ipse Zacchæum ^{Luc. 19}
 suspexit, humilem factum in sycomoro subli-
 matum? Vnde Bernardus: Non magnum est,
 esse humilem in abiectioe: sed magna prorsus
 & rara virtus est, humilitas honorata. Et D. Hiero-
 nymus: Nihil est, quod nos ita & homini-
 bus & Deo gratos facit, quàm si vitæ merito
 magni, & humilitate infimi simus.

DESIDERIVS.

Credo prorsus, ô anima, quandocumque
 verba illa cum cineris impositione nobis à sa-
 cerdote in faciem dicuntur, officij nostri esse,
 non aliter illa audire atque accipere, quàm acci-
 pienda erant Adamo, cû ipsi à Deo dicebantur:
 & non aliter, quàm si nobis, nò per aliquam cæ-
 rimoniam, aut consuetudinem, sed inopinatò
 ab aliquo, in faciem dedecus aliquod aut infam-
 e improperium coram aliis impingeretur;
 quod verè in nos actusque nostros reipsa cade-
 ret & quadraret. Sicut exempli gratia, si illud
 Bernardi, quasi ex professo alicui diceretur,
 qui in facto deprehensus, nimix superbiæ vel
 arrogantix meritò notaretur: Cogita, vnde ve- ^{Bern.}
 neris; & erubescere: vbi sis, & ingemisce: quò va- ^{serm.}
 dis, & contremisce. Sic enim Adæ Deus, quan- ^{de pri-}
 do stimulante superbiâ, inobedienter in suum ^{mordis}
 auctorem, suasu serpentis insurrexerat, adeoque ^{etc.}
 diu inæ

diuinæ plusculum celsitudinis ambiebat; tum æquum putauit, vt, qui se supra se fastuosè leua- uerat, & mente tumente, quasi deus quispiam futurus, sublimia nimium appetiuerat, vilis memoriâ originis humiliaretur. Sicuti flam- mæ sursum liberiùs ascendenti iniicitur fri- gida, vt eò reprimatur, vnde excreuerat. Dixit *Gen. 3.* itaque ei Deus: Reuertêris in terram, de quâ sumtus es: quia puluis es; & in puluerem reuertêris.

Videris nunc tu, ô anima mea, atque ego te- cum; an vñquam seriò sic verba ista, à sacerdote tibi prolata, in aures nostras insonuerint, vt in- natam nostrâ superbiam, nostrique pluris æquo existimatione, hoc malleo retundi senserimus. An verè vel tunc, vel aliàs, huius humiliationis occasione & typo, hoc in nobis experti simus, quod haud dubiè in se sensit & expertus est Adam, quando hæc humiliatio ipsi ob oculos posita fuit, & quasi depressio tumentis animi in faciem impacta. An item hoc vñquam per illam cærimoniam cinerum, ac verborum acri- moniam, in nobis senserimus, quod certo cer- tiùs in se sensit Abraham, quando Deo in an- gelis ipsi apparente, dicebat: Quia semel coepi, loquar ad Dominum meum: cum sim PVL- *Genes.* VIS ETCINIS. *18.*

Et verè, quid sumus, ô soror charissima, quàm puluis & cinis? PVLVIS, terræ tritæ excré- mentum: & CINIS, rerum combustarum super- fluum? Fascis lignorum, manipulus straminis, & fœni ligatura, similisque materia combustibilis, aliquid esse videtur, dum stat in suâ integritate; maximè si quispiam ornatus adhibeatur; quem- admo-

admodum olim Xerxes platanum insignem, iusso aliquot dies stare exercitu, armillis, torquibus, catenisque aureis, pro animi sui voluptate adornari præcepit: atque ita est homo in ornatu suo. Sed in cinerem redactis vniuersis, nec forma, nec status, neque species vlla est reliqua. Itaque cinis cinerem arguit, nosque confundit, dum superbimus quamdiu super sumus.

Sic & amphora, dum integra est sibi que constat, aliquid sine dubio esse videtur: vnde Poëta, ad cœpta alicuius momenti, non sortita tamen debitum ac dignum finem, alludens, sic canit:

— Amphora cæpit

Horas.

Institui, currente rotâ cur vrceus exit?

At dum illa, quantumuis ampullata, in minutas partes con fracta, in dè contrita & redacta in pulueres, humiliata pedibus cõculcatur: nec prioris quidquam formę apparet, nec quippiam refert eius quod paulò antè esse videbatur.

Sed, quare non ista sic applicamus nobis, quandoquidem ipsis vocabulis vtimur, quando rem requisitam volumus nominare. Nõne ita cor contritum & humiliatum vocamus? nõne requisitum ad veram remissionem peccatorum necessariumque dolorem, contritionem proprio vocabulo nuncupamus? Omnino; sed quando verè ita de nobis existimamus? quando verè tales sumus? vel esse satagimus? Ps. 50.

Sic etiam terra sumus: credimus, quia de terrâ creati: sed interim proteruimus, superbimus, attollimur, intumescimus. Quare? quia terra viua, terra animata, terra mobilis sumus. Et quid tum postea? Nõne & terra illa, quam talpæ sensim

80 SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

fenfim emoliuntur & eruunt, mobilis est; & si vis, viua quodammodò atque animata; vita nimirum talpæ intus agentis atque eam mouentis? Et quid quæso nos aliud sumus, quàm terra, spiritu intus agente, mobilis; terra tamen? *Isa. 23.* Erubescite Sidon, ait Dominus Deus: & mare, atque abyssus miseriarum nostrarum. Nam si animi nostri miserandum ac vilem statum expendere non pigeat: nonne meritò nos confundit & humiles debet efficere, quòd, quidquid bonum & honestum est, vix nobis queat inculcari; inculcatum non hæreat? quod verò peruersum ac vitiosum est, vix possit dedoceri? Mala, sponte nascuntur, & difficillimè euelluntur: bona, diligenter inserta & culta, difficulter proueniunt, & momento citius euanescent ac marcescunt.

Et quomodo non ex peccati obscœnitatis indignitate nobis ipsi vilescimus; cùm, teste Iidoro, tam vilis & abominanda sit carnis spurcicies, ac libidinis vitium, vt pro insitâ dæmonibus superbiâ, vix quisquam sit, qui homines ad illam velit tentare: neque facerent, nisi inuidia salutis humanæ illos ad id officij instigaret. O miseriam nostram!

Itaque, si sapimus, ô anima, vnica dilecta mea, satis insaniuimus, satis superque superbiuimus, satis nos supra nos extulimus. Tempus est, vt, Moysis exemplo, dictum nobis arbitremur *Exo. 4.* à Domino: Mitte manum tuam in sinum **H** tuum. nihil autem addubitandum, quin illam instar niuis, vt ille, sed non tam immunes à culpâ quàm ille, leprofam simus extracturi.

Intremus, ô anima, æqualibus passibus &
con-

coniunctis animis, in castellum quod contra nos est: in conscientiam, arcis instar, pro nostrâ quidem conseruatione, si obtemperamus, sed contra nos in medio nostri exstructam, si rebelamus: & certo certius, in eam ingressi, statim alligatam in biuio inueniemus asinam, animam inquam peccatricem. Introspeciamus quoque capsulam hanc corporis nostri; exterius quidem satis concinnam & ornatam, sed intus plenam ossibus mortuorum & pœdore peccatorum. Perfodiamus cum Ezechiele parietem conscientia in malis maceriatæ: & ibi videbimus abominanda nequitia, atque omnium irrationabilium animalium & brutorum effigies.

SPECVLEMVR vultum nostrum in SPECVLO hoc PROPRIÆ VILITATIS, & certò agnoscemus, quòd Cicero olim acutè & disertè dicebat cuidam, sibi fortasse plùs æquo placenti: Credo, postquam tibi SPECVLVM allatum est, longè te à pulchris abesse sensisti. Neque tantùm, ô anima, sic speculando contemplerur: sed in rei veritate & sentiamus, & sic nos geramus. Vilitas nostra semper ob oculos versetur: & verè eapropter efficiat humiles. Deinde, quod proximum est vilitatis ac humilitatis argumentum, numquam alios præ nobis contemnamus: sed, si cum D. Hieronymo ex trabe, quæ verè in oculis nostris est, de festucâ in aliorum oculis subuereri nos posse arbitramur; saltè, ne ita vniquam hallucinemur, vt ex festucâ trabem in aliis, & è contrâ in nobis ipsis ex trabe festucam effingamus. Sed iuxta Bernardum: Consideret seipsum homo, vt piè condescendat proximo.

VII. SPECVLVM PVRGATIVVM.

Vis hominum diuūmque oculis speciosus haberi?
 Temet ad hoc SPECVLVM respice, come, laua.

- A. Dauid Deo: *Asperges me Domine hyssopo, et mundabor.*
 B. Aeneum labrum, et speculis multorum, in tabernaculo.
 C. Specula lotioni aptata.
 D. Sacerdos et Levita, se ad specula lauantes.

- E. F. Piarum mentium desiderium, vt emundentur, et illis trentur.
 G. Filia Sion, lauans cor: Et Sacramenti poenitentiae praestantia.

VII. SPECVLVM PYRGATIVVM.

DESIDERIVS.

Vî tibi arrisit, ô anima, fidele illud SPECVLVM, quod manus nostræ modò contrectarunt, & oculis nostris subiectum fuit: in quo non solùm miseriarum humanæ vitæ, ac demum mortis ipsius horribilis species vilisq̃ue conditio liquidò visa atque conspecta est; verumetiam propriæ vilitatis ideas penitiùs licuit intueri?

ANIMA.

Tam gratum illud acceptumq̃ue fuit, quàm esse oportet, quod ad benè rectèq̃ue viuendum, Deo placendum, atque ad eius beatum aliquando conspectum pertingendum, cum primis est necessarium. Nam, quemadmodum non nisi propriæ existimationis sublimitate angeli de cælo delapsi sunt: ita non nisi propriæ vilitatis agnitione, homini in cælum patet ascensus. Rectè propterea Gregorius: Humiliare, & apprehendisti. Alioqui nisi quis efficiatur sicut paruulus, non intrabit in regnum cælorum: tantum abest, vt inter maiores ibidem computetur. Quocircà, placet hoc SPECVLVM, quod nos propriæ indignitatis, & tandem extremæ periodi, non sinit esse immemores.

DESIDERIVS.

Et mihi placet, ô anima, hoc tuum placere & memorari; quâ de causâ tibi quoque congratu-

lor vehementer. Sed, sed inquam; scis, quid nunc restet agendum? Nonne mecum fateberis, quod res est: parum admodum aut veriùs nihil esse, fordes suas & maculas in speculo contemplari & non abstergere; agnoscere culpam, & non emendare; lapsum fateri, sed nolle resurgere; aut velle quidem, sed non præstare? Quid ergo iam seriò nobis factò sit opus, ex animo restat perpendendum. Dicamus itaque ac faciamus, quod fortes olim illi Machabæi, dum commodo nobis typo & exemplo se inuicem ad opus incitabant & hortabantur. Sic habet historia: Dixit autem Iudas, & frater eius: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc, *MUNDARE SANCTA* & renouare. Et congregatus est omnis exercitus, & ascenderunt in montem Sion. Illuc & nos ascendimus pariter, ô anima, dum in speculo præcedenti; tamquam è speculâ (quod Sion significat) omnem nostram desolationem, ac miseram nostri status (lapsus inquam) conditionem sumus speculati. Et viderunt, inquit Scriptura, sanctificationem desertam, altare profanatum, & portas exustas, & in atriis virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum: & ceciderunt in faciem super terram, & exclamauerunt tubis signorum, & clamauerunt in cælum.

Hæc omnia nobis, ô anima, spirituali altiori- que modo sunt faciendâ, præ consideratione vastitatis atque euerfionis sanctuarij cordis nostri: & præ multiplici abominationum nostrarum

rum colluie; quâ omnis loci sacri religio, decor, & pulchritudo obducta & obscurata est: prout nobis præteritum proximè speculum ob oculos statuit. Restatque modò, vt diligenter id præstemus, quod ibidem de illis præclaris Machabæis sic legitur: Et **M V N D A V E R V N T S A N C T A**; & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et, quandoquidem non solùm cum Apostolo Paulo, tam fidæ speculationis auxilio, certò didicimus, & scimus, quòd non habitat in nobis, hoc est in carne nostrâ, bonum: verumetiam quod cum Prophetâ Regio in speculo propriæ vilitatis agnouimus, quòd non sit sanitas in carne nostrâ à facie iræ Domini: nec sit pax ossibus nostris, à facie peccatorum nostrorum; quodque putruerunt & corruptæ sint cicatrices nostræ, à facie insipientiæ nostræ; quòd lumbi nostri impleti sint illusionibus, & non sit sanitas in carne nostrâ: dicamus quoque cum eodem; Asperges *Pf. 50.*

A me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ab occultis meis munda me *Pf. 18.* Domine: & ab alienis parce seruo tuo. Si mei nõ fuerint dominati: tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Quid alioqui proderit mulieri, formæ studiosæ, maculas vultus sui in speculo considerasse; nisi quoque quàm primùm illas vel spongiâ vel adhibitâ lymphâ diluerit? Dicamus igitur, ô anima, cum castâ illâ Susannâ: Afferte mihi oleum & smigmata, vt lauer. ac iuxta consilium Noëmi *Dan. 13. Ruth 3.* ad Ruth: Lauare, & vngere. Nam, si nos non

defuerimus nobis, in maculis nostris abluendis; non deerit Spiritus sanctus officio suo, ad nos oleo gratiæ cælestis vngendos. Atque ita coniunctis muneribus, lauabimur & vngemur.

Sed, hoc vnicè cauendum est nobis, ô dilecta & vnica mea: ne proprio sensu abundantes, Naamannum illum imitemur, qui in sui mundatione expetitâ, suo iudicio nimium stetit. Sed cæcâ quadam obedientiâ, atque proprii iudicii resignatione, captiuantemque intellectum, cæcum illum potius euangelicum ducem sequamur. Naaman etenim lepram toto diffusam corpore agnoscens, & munditici remedium quærens; inuentum, pænè suis manibus prius excussit, quàm apprehendit. Cùm ei namque dicit iussisset Elisæus vt iret, lauaretque se septies in Iordane, cum certâ promissione, quòd receptura esset caro eius sanitatem, mundareturque; iratus recessit, dicens: *P V T A B A M*, quòd egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen Domini Dei sui; & tangeret manu suâ locum lepræ, & curaret me. Numquid non meliores sunt Abana & Pharphar, fluij Damasci, omnibus aquis Israël, vt lauer in eis, & munder? Et, quare quæso, ô Naaman, bellicosissime princeps, ac vir alioqui prudentissime, hæc omnia tecum tuo ita calculo supputasti? quare talem & talem certum modum tibi præscripsisti, itaque fieri debere putasti? & quare non potius amputandum hunc omnis ferè erroris surculum, in temetipso amputasti? An forsitan ignorabas, tuum non esse, Prophetæ, adeoque ipsi Deo, Prophetarum & omnium Domino,

in tui curatione leges præfigere; sed omnibus modis ipsius legi obtemperare?

Eapropter, ô mea columba, si verè à maculis nostris, iam satis perspectis, purgari satagimus; cæcum potiùs illum, vt dixi, sectemur exemplo suo præcuntem, intus priùs & meliùs quàm foris illuminatum. Ille siquidem, cùm luto *Ioh. 9.* facto ex sputo inunctus oculos, audisset à Domino; Vade, laua in natatoriâ Siloë, quod interpretatur Missus; abiit, & lauit, & venit videns: quam ipse quoque promptam obedientiam quodammodò succinctis suis verbis expressit; dum rogatus à populo, rem omnem professus est, dicens: Abij, laui, & vidi.

ANIMA.

Opportunè me admones, ô dilecte mi con-
tubernalis; tametsi non planè immemorem.
Sed, obsecro, perge modum ipsum describere
atq; proferre in medium, quem in nostri mun-
datione tutissimò obseruemus: ego interim,
Deo iuuante, & aures præbebo sermoni; & ma-
nus, auditis omnibus, adhibebo tecum operi
quàm expeditissimas; vt est æquum.

DESIDERIVS.

Quandoquidem prudentum consilio cele-
bratum est; Consulto priùs, tum facto opus
esse: non malè huic nostro proposito seruiet
Bæneum illud labrum, quod Moyses Dei iussu in *Exo. 38*
tabernaculi vsum fieri curauit de SPECVLIS
mulierum, quæ excubabant in ostio taberna-
culi. Nam in illo & specula habemus maculis
detegendis, & aquam detergendis. Si (quod ali-

qui putant) labrum ipsum fusile ex æreis mulierum speculis conflatum fuit (nam olim ex ferro, quod

dum transit in usus

Assiduos, splendore micat, vultuque nitenti

Audet ad argenti decus adspirare superbum;

& ex albo plumbo, hoc est stanno, ære, & mixtis ex hisce materiis, specula fuisse facta, est in confesso) speculorum saltem materia, speculandi memoriam repræsentat: quemadmodum thuribula ænea illegitimorum sacerdotum igni consumptorum Dei iussu in laminas producta & affixa altari, pro signo & monumento filiis Israël seruibant, ne quis amplius alienigena auderet accedere ad offerendum incensum Domino. Sin verò (vt alij volunt) etiam ipsa **C** specula integra in circuitu labri defixa conspicua fuerint, in quibus, vt putant, circumquaque sacerdotes & leuitæ se loturi & lauantes **D** inspicerent, tumque aquâ ibidem præsentem se mundarent: melius adhuc nobis exempli & typi loco, res illa sic vsurpata obsecundauerit.

Accedamus igitur; & considerantes diligenter conscientia nostræ faciem, imò totos nos à capite ad calcem speculantes, videntes agnoscentesque maculas nostras, illas diuinæ misericordia lymphâ mundemus. Tanta siquidem est vis huius SPECVLI ac speculationis, vt dicat Bernardus (quod antè meminimus:) Ipsum fontem suum (id est, mentem de qua oritur) purificat **CONSIDERATIO**. Fons quidem considerationis mens est ipsa: sed nisi à fonte & capite fontium venam educat, arida

pro-

prorsus & sterilis valdè futura est eiusmodi speculatio & consideratio, à tali mente profecta.

Quocircà, Domine Deus, aperi nobis thesaurum aquæ viuæ; fontem patentem domui Dauid, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ: fontem viuum, sedentem olim ad puteum aquarum morientium semperque sitientium; fontem salientem in vitam æternam. Ecce Domine, prostrati ad pedes tuos cum leproso clamamus ad te, fide magnâ, & ardenti charitate: Domine, si vis, potes nos mundare. Dixisse te Domine, per spiritum tuum in Salomone loquentem, meminimus aliquando: Per misericordiam & fidem PURGANTVR peccata. Fidem habemus, & credimus Domine, verumtamen adiua incredulitatem nostram: tibi *Nu. 20*
Zach.
13.
Ioan 4.
Pro. 15

E verò proprium est misereri: atque ita misericordia & fides in promptu sunt; quid ergo prohibeat nos mundari, & à peccatis repurgari? **F** Si itaque vis, potes. Inclina voluntatem, ostende potentiam, & da sanitatem: sicque facturus es nobis secundum magnam misericordiam tuam. Audiam quid loquaris in me, Domine. Dic, Volo; dic, Mundare: & confestim munda- bor. Quid enim proderit diuinæ tuæ maiestati, si in sordibus permanserimus: & fortasse, qui sordidus est, sordescat adhuc? Non enim in talibus beneplacitum est tibi.

ANIMA.

Recordare Domine, quomodo Nabuchodonosor rex Babylonæ, de filiis Israël sibi pueros *DAN. 1.* eligi iusserit, in quibus nulla esset macula; decoros formâ, & eruditos omni sapientiâ, cautos

scientiâ, & doctos disciplinâ: & qui possent stare in palatio Regis. Et factum est ita. Ecce, Domine, in conspectu tuo stamus, & cupimus placere tibi, ac tandem in regali tuo palatio vultui tuo superbenedicto assistere: sed cum cæli non sint mundi in conspectu tuo, & stellæ non sint mundæ coram te, & luna quoque non splendeat, & in angelis etiam repereris præuitatem: quomodo in tuo conspectu contaminatissimi pleni que macularum consistemus? Et quis potest dicere; Mundum est cor meum, & purus sum à peccato? A longè itaque, & de profundis clamandum est nobis; quòd sumus immundi, & sicut pannus menstruatae iustitiæ nostræ. Quid consilij, Domine; & quòd veritemus nos?

*Job 15.
25. &
4.*

Isa. 1.

Audio, clamas nobis, per tuum Prophetam: **G** Lauamini, & mundi estote. Ac per alium: Laua à malitiâ cor tuum, Ierusalem, vt salua fias. Salua esse desidero, tu nosti, Domine, desidero salua esse. Sed, ab immundo quid mundabitur?

Jer. 4.

Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu qui solus es? Ergo, qui salui esse desideramus, ad te nos conuertimus, ne pereamus.

DESIDERIVS.

Non audis, ô anima, Dilectum loquentem in auribus nostris; sordiumque nostrarum miserum, præsentissimum monstrantem purgandis remedium? Si cum leprosis clamauius ad eum; audiamus quoque cum leprosis responsum: vna enim eademque vtrorumque est causa & ratio postulati. Dicimus igitur, & leuantes cum illis vocem nostram clamamus à longè:

longè: IESV præceptor, miserere nostri. Dicit LUC. 17
autem IESVS & illis & nobis: Ite, ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent,
mundati sunt. O factum benè: Domine, quis
similis tibi, in cælo & in terrâ? Nabuchodonosor
ille, pueros sine maculâ quæri, & ex multis eligi
mandabat; quia ipse immundos nõ mundabat:
tu verò non eligis mundos, sed mundos dum
eligis facis: & de stercore erigens pauperem, in
sublime regni solium collocas, vt sedeat cum
principibus gloriæ tuæ. Ex peccatore facis iu-
stum; & dum vis, dealbas æthiopem. Mittis
ad sacerdotem mundandos à leprâ; & ipse eun-
tes mundas in viâ. Nihil loqueris foris, & agis
intus; tacet lingua, manus quiescit, & diuinus
tuus nutus operatur mirabilia. Quis vmquam
audiuit talia? Eamus igitur, ô soror dilecta, ad
sacerdotem, & ostendamus ei nos ipsos: con-
scientiæ nostræ maculas vniuersas eidem spe
pleni detegamus, ac humiliter mundari postu-
lemus. Noui siquidem Testamenti sacerdos, vt
Christi vicarius ac minister, non solùm testandi
ac declarandi mundos, verum etiam emundan-
di potitur facultate.

ANIMA.

Gratiæ tibi immortales, benignissime IESV,
quòd dederis talem potestatem hominibus, pro
hominibus: vt, non obstante, quòd ipsi se quo-
que peccatores agnoscere debent (qui enim I. Ioan.
dicit, se peccatum non habere, ipse se seducit, I.
& veritas in eo non est) singulari tamen tuâ dis-
pensatione & gratiâ, verè potestatem habent
ligandi & soluendi, remittendi peccata & reti-
nendi.

nendi. Adedò vt non priùs abs te foluantur in cælo, quàm in terris fuerint absoluta ipsorum arbitrio. Magnum re verâ miraculum, & excellentis mysterij sacramentum; vt & inuisibilia & insolubilia alioqui animorum vincula, inuisibili prorsusque diuinâ facultate, à visibili homine dissoluantur: & cælestis curiæ absolutio à terrestri dependeat tribunali! Meritò eapropter hoc tam sublime beneficiû, & suspicimus, & veneramur; magnaque cum animi alacritate vsurpamus.

Quin igitur, quotquot cum sore Moysis Mariâ lepram in nobis agnoscere cogimur, ac multimodam nostrorum actuum vt membrorum nostrorum maculam SPECVLI nostri spiritalis obsequio deprehendimus, illicd nos humiliamus, veniam postulamus, ad pedes sacerdotis accidimus; & cum alterâ Mariâ (Magdalenâ nimirum) quasi ad pedes capitis nostri, Iesu Christi, delictorum nostrorum multorum remissionem, multùm diligendo, obtinere festinamus? Sic enim specularando, fiet in nobis conscientia nostra, ex lebetes phiala; ollæ nostræ rubigo absumentur: atque ex vase contumeliæ; in vas translati gloriæ; ex ipsâ fauce tartari, redibimus ad vitæ ianuam. Hæc siquidem est, teste Apostolo, voluntas Dei: sanctificatio nostra.

1. Thef.
4.

DESIDERIVS.

Purgatâ autem iam maculis animâ, caue ne ingrata reperiare: ne indignitatis offensâ detur tibi contingat. Meminisse te, haud dubito, illius parœmiæ: Sus lota, in volutabro luti: parabo-

rabolaque illius Evangelicæ, quâ nos Saluator
 noster edocuit, quàm malè sibi prospiciat ille,
 qui ab immundo spiritu liberatus, domum qui-
 dem suam expurgat, scopisq̄ue pœnitentiæ
 mundat; sed vacuam relinquit, neque Spiritum
 sanctum inhabitatorem habere curat. Inuenit, *Mat.*
 inquit Dominus, eam vacantem, scopis mun- *12*
 datam, & ornatam; & intrantes cum ipso, quos
 septem nequiores se spiritus immundos assum-
 ferat, habitant illic: & sunt nouissima hominis
 illius peiora prioribus. Quid enim prodest la-
 uisse; si, quod lotû est, turpius iterû defœdetur?

Nõne prudenter, & nõ sine loquendi ener-
 giâ, sponsa Cantici expostulasse, vel saltem im-
 portunam obiectionem viriliter repudiasse per-
 hibetur, dicens: Laui pedes meos: quomodo *Cant. 5*
 igitur, quâ gratiâ, quâ fronte, quâ de causâ, at-
 que ad quid, iterûm coinquinabo illos? Fierine
 potest vt tam insipiens sim? vt tam parum re-
 cogitem, quid honos meus, quid utilitas, quid
 gratitudo, quid denique salutis necessitas, à me
 requirant? Illum, ô anima, potiùs leprosum, ex *Luc. 17*
 decem electum & gratû imitemur: qui, vt vidit,
 quòd mundatus esset, regressus est, cum magnâ
 voce magnificans Deû: & cecidit in faciem ante
 pedes eius, gratias agens. Qui quantum ab ipso
 Domino fuit laudatus, tamenli alienigena; tan-
 tum reliqui nouem, etiam tamen mundati, sed
 ingrati, reprobati fuerunt.

Verûm, ô anima, Deo dilecta, licet mundo
 despecta; duo nobis adhuc, in rectâ istâ ad
 speculum propriæ vilitatis mundatione, sunt
 obseruanda, ne nesciamus. Primum est, vt dili-
 genter ad verba illa Domini nostri attédamus,
 quibus

quibus Petro dicebat, nobisq̄ue dictum putare
 Ioā. 13. debemus: Qui lotus est, non indiget nisi vt pe-
 des lauet, sed est mundus totus. Idq̄ue serid̄
 nobis considerandum admoneo; ne, dum nos
 lotos & planè mūdatos existimamus, pedes ad-
 huc restent lauandi, & ignoremus. Credo equi-
 dem, illum, qui mundus est totus, indigere ad-
 huc vt pedes lauet; hoc est, vt fonte baptismi
 mundatus, vel etiam salutari Sacramento Pœ-
 nitentiæ repurgatus, totusq̄ue mundus effectus,
 ab omnibus peccatorum maculis absolutus;
 hoc adhuc illi supersit, vt pedes, id est affectus
 atque animi motus & passiones, quibus quasi
 pedibus ad illicita ferretur, expurget: sic enim
 illi necesse est, (à quo similitudo desumpta per-
 hibetur) qui vel in balneo vel in flumine se to-
 tum lauit; dum enim nudus ex aquis egreditur
 pedibus, ad vestimenta sua reuersus, non habet
 quod lauet, nisi pedes, quos in illo egressu, tam-
 etsi tantum aliquot passuum, potuit maculasse:
 quo, vt minima commaculatio, vel etiam præ-
 sens commaculationis periculum & suspicio,
 ita etiam leuissima ablutio vel purgatio signi-
 ficatur.

Alterum erat, quod nobis cordi esse debere
 subindicabam: vt studiosè videlicet illud Do-
 mini documentum obseruemus, quod vehe-
 menti cum interminatione Phariseis inculca-
 bat, dum diceret: Væ vobis, Scribæ & Phari-
 sei hypocritæ: quia mundatis quod deforis est
 calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapi-
 nâ & immunditiâ. Phariseæ cæcæ, munda prius
 quod intus est calicis & paropsidis; vt fiat id
 quod deforis est, mundum. Nam, quid prode-
 rit

rit nobis, ô anima mea, si deforis instar sepulchri dealbati, imò inaurati, resplenduerimus; & intus simus pleni ossibus mortuorum, scatente vermibus conscientia?

ANIMA.

Mihi prorsus animo sedent, ô mi frater fidelissime, quæ modò recensuisti; & ita haud dubiè factò est opus. Verùm, insuper omnino necessarium arbitror, vt ministros huiusmodi expurgationis animorum, sacerdotes nimirum, magno in honore habeamus; vt ne per eorundem contemptum, iustâ Dei vindictâ in maiorem mentium sceditatem incidamus.

Audiui siquidem simile aliquando corporaliter accidisse, quod nobis spiritaliter foret timendum. Dum nempe olim S. Iacobus Nisibensis, anachoreta, iuxta fontem transfret, vbi mulieres pannos lineos lauabant; easque ob impudentem lasciuumque in eum intuitum & risum increparet, nec tamen absisterent ioco; quòd & fontem & illas cælesti ultione multarit: adèò, vt & fons illicò exaresceret, & ipse rugosæ, deformes, & tetra in vultibus apparerent. Ciues quidem pro vtilitate communi, fontis scaturiginem ab eodem Sancto impetrarunt; ipsæ verò, quæ humiliare se dedignarentur, ita deformatae manserunt. Quantò autem gratior foret animorum quàm corporum deformatio! Itaque puritatem amemus, & omnimodis conseruemus: atque sanctificationis huius administratos reuereamur.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

Quot rerum species; SPECVLIS tot, Conditor vnus
Cernitur: vtendo gratus vt esse velis.

A.B.C. Inuisibilem per visibilia
contemplatio.
D. Scala, ad arcana caeli per
creata rimandum.
E. S. Bernardus inter arbores
diuina contemplanus.

F. Iob, quasi per scalam, operum
Dei consideratione quousque
profecerit.
G. Mulier fortis considerat agrum
caelestem, quem comparet.
H. Respicite liliu agri, et volucres caeli.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

DESIDERIVS.

DOMINE, ecce nos iterum, quærentes te, & cupientes videre faciem tuam; atque inuenire gratiam in oculis tuis. Scriptum est enim: Misericordia & *f. 88.* veritas præcedent faciem tuam. Misericordiam quidem speramus, sed veritatem & iustitiam timemus. Tu autem Domine, miserere nostri, secundum magnitudinem misericordiarum tuarum, ac secundum multitudinem miserationum tuarum; & misericordia & veritas obuiabunt sibi, & iustitia & pax se mutuo osculabuntur. Tunc, & misericordias tuas in æternum cantabimus, & coram iustitiâ & veritate tuâ te prædem ac sponsorem flagitabimus; quoniam teste toto mundo & angelis, *Exo. 4.* SPONSVS SAN- *Heb.* GVINVM tu nobis effectus es. Itaque in lumine vultus tui ambulabimus, spe pleni; & in nomine tuo, quod est saluificum, exultabimus: & in tuâ iustitiâ, sequestrâ misericordiâ, exaltabuntur omnia bona *7.* DESIDERIA nostra: vt te aliquando fruamur in æternâ securitate.

ANIMA.

Accedimus, Domine; vt nouo iterum modo, saltem quasi per transfennam, sed tamen propius, tuam bonitatem, sapientiam potentiâque rimemur, atque in omnibus illustretur cor nostrum lumine tuæ gratiæ: tibi que adaptetur per puritatem ac simplicitatem, sine quibus nemo tibi vniquam complacuit.

Sed, ô mi fide comes & frater, quidnam hoc est?

G

est?

Esther
15.

est? Non sine causâ hucusque per omnia SPE-
CVLA, velut illa Esther per omnia seriatim ostia,
trementes ac puidi, demissisque in terram
luminibus, venimus, cum humilitate dilectum
quærentes. Nam ecce, ecce inquam: videor
mihi nûc cum eâdem Regem videre, sed emi-
nus tamen, residentem super folium regni sui,
indutum vestibibus regiis, auroque fulgentem, &
pretiosis lapidibus, plenum maiestate in adspe-
ctu. Ah, sentio: in pallorem colore mutato, ac
viribus destituta, sensim, mi dilecte germane,
in terram collabor.

DESIDERIVS.

Rom. 8.

Quid habes, ô anima mea? Confortare & esto
robusta. Ipse est Dominus Deus tuus, qui crea-
uit te, & pater tuus, qui elegit te: redemptor
tuus, qui saluauit & possedit te. Quis est qui
condemnet? CHRISTVS IESVS, qui & mortuus
est, & resurrexit, & interpellat pro nobis. Quid
igitur times? An ipse minus dicet ac faciet tibi,
in hac infirmitate tuâ, quàm Rex ille Assuerus
Reginæ Esther? qui, cum ex semetipso ardenti-
bus oculis furorem pectoris indicasset, conuerso
per Dei nutum spiritu ipsius in mansuetudi-
nem, testinus ac metuens exiuit de folio; &
sustentans eam vlnis suis, donec rediret ad se,
his verbis compellans blandiebatur: QUID

Esther
15.

HABES ESTHER? Ego sum frater tuus: noli
timere. Dominus autem noster, cuius natura
bonitas; cui & proprium, misereri; non indiget,
à quoquam ad propitiationem eiusmodi erga
tremètes se, permoueri: quemadmodû illi Regi
irato necesse fuit, à Domino interiùs mitigari.

Pf. 102

Itaque, benedic anima mea Domino: & noli
obli-

obliuisci omnes retributiones eius. **Qui** propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. **Qui** redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordiâ, & miserationibus. **Qui** replet in bonis **DESIDERIVM** tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Iam siquidem contemplati sumus maculas nostras in **SPECULO**, & eiusdem obsequio, Domini gratiâ donante, deterimus: nunc verò ad alius generis speculi considerationem venimus, cuius ope ac ministerio, mirabilia & magnalia Domini nostri, atque adeò ipsummet Dominum in operibus eius contemplari licbit. Euge, ô anima!

ANIMA.

O! si oculi nostri ritè perfecteque purgati forent, & cor nostrum cælesti lumine irradiatum, sensusque nostri instar crystalli pellucidi, & reflecti vt oculi columbarum! Maior mihi assurgeret animus, ad vltiora procedendi, sperandique potiora, in inceptâ nostrâ **DESIDERABILIVM** speculatione. Nunc verò, quæ conuentio luci ad tenebras? Tenebrosa est namque omnis aqua in nubibus aëris, præ fulgore in conspectu eius, qui lux est incomprehensibilis & indeficiens. Inuenerimus, viderimus, agnouerimus, & vicumque etiam diluerimus, præteritorum speculorum cõsilio & auxilio, maculas, rugas, næuos, defectus, deformitatesque nostras: quid hoc totum inter tot & tantos, ad appropinquandum luci æternæ; atque illi, in quo tenebræ non sunt vllæ: inò cuius tenebræ sicut lumen eius? Numquid cognoscentur in tantis

tenebris nostris mirabilia eius, nosque per illa illuminabimur? hæc me difficultas sollicitâ tenet.

DESIDERIUS.

Marc.
10. Anime quior esto, ô anima, delicata filia Sion: Ecce enim vocat nos. Per quem, inquiris? Per fidelem prophetam Dauid, virum secundum cor suum. Non audis eum, præconis instar, nos aduocantem? Accedite, & illuminamini: & facies vestre non confundentur. Non patiemur repulsam, tametsi millies promeriti simus: quia ipse Dominus est nobiscum, & amat nos. Neque despiciet orationem pauperum, neque oculos ad ipsum anhelantium expectare faciet.

Pf. 33. Ecce, ô dilecta! serenior aura cordi nostro cœpit affulgere: oculi mentis hilarescunt: præsentia diuini numinis, quasi per cæli patefcentis rimam patefieri nobis incipit; & secretus Dei thesaurus, desiderantibus bonum, aperiri.

Pf. 103. Eia, benedic, iterum dico, anima mea Domino; & dicitio mecum: Domine Deus meus: magnificatus es vehementer. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine, sicut vestimento. Quam magnificata sunt opera tua, Domine! Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tuâ. Obsecro Domine, qui quando vis, facis in tenebris lumen splendescere; atque insuper, illuminas omnem hominem venientem ad te; illumina oculos tuos super nos, & de ineffabili tuâ claritate participemus: vt in speculo hoc creaturarum tuarum, operumque tuorum mirabilium, te summè mirabilem, optimum, sapientissimum, potentissimumque cognosca-

noscamus, amemus, colamus, vt te tandem in æternum fruamur. Hic est enim huius contentionis scopus.

ANIMA.

Noua lux mihi oriri visa est, ô dilecte sodalis, quæ peculiaris beneuolentiæ Dei erga nos argumento esse potest. Quapropter agedum, tu speculum præfens ob oculos pone, atque in eodem, quodcumque in creaturarum consideratione est singulare, designa: nosque coniunctis animis oculisque illa contemplemur.

DESIDERIVS.

Faciam: nam hoc ordo progressusque speculorum requirit. In primis, hoc in communi proponendum est nobis, quod dicit Apostolus; *Rom. 1*
 A quodque naturam & artificium huius speculi
 B manifestat. Inuisibilia, inquit, ipsius, à creatura
 C mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sanè, inquit ad hæc verba Bernardus,
 D hac scalâ ciues non indigent, sed exules. Et verè, quid opus est scalis, tenenti iam solium? Rectè id quidem, ô sancte Dei admirande! Sed quoniam nos exules sumus, vt non ignorabas: hinc scalam istam libenter & gratanter amplectimur, neque exiguum ipsius beneficium arbitramur. Si enim hæc visibilium consideratio, scala est, ad inuisibilia videnda, quantumque licet intelligenda: felices profectò ex hac parte exules filij Euæ dicendi sumus; quòd hac scalâ, durante hac peregrinatione atque exilio lacrymabili, vt liceat.

Hinc, tametsi verè, doctè, ac piè (vt omnia) ad Eugenium Papam, ô vir Dei, hæc in verba

scripsisti: Toties peregrinatur consideratio no-
 stra, quoties ab illis rebus (æternis, cælestibus,
 & diuinis) ad ista deflectitur inferiora & visi-
 bilia; siue intuenda ad notitiam, siue appetenda
 ad vsum, siue pro officio disponenda vel acti-
 tanda: gaudemus tamen & gratias agimus be-
 nignissimo Domino, quòd in nostrâ hac ab ipso
 & illis cælestibus peregrinatione, visibilium
 operâ, ad gustum & ad spectum quemdam
 æternorum possimus pertingere. Idque felicita-
 tatis (ô sancte & speculator mirifice) te & intel-
 lexisse & magnificisse abundè testatus es; dum
 tuis illis præcedentibus dictis subiunxisti, ad
 eundem Pontificem de Consideratione scri-
 bens, hanc sententiam, te verè dignissimam:
 Si tamen versatur in his (exul videlicet, & à pa-
 triâ cælesti peregrinus) vt per hæc visibilia &
 creata, illa inuisibilia & æterna requirat; haud
 procul exulat. Sic considerare, sic speculari, sic
 contemplari, repatriare est Et addis, quod pro-
 posito nostro huic directè subseruit: Sublimior
 iste præsentium ac dignior vsus rerum, cum
 iuxta sapientiam Pauli, Inuisibilia Dei per ea
 quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Nam,
 tametsi sublimior est illa cælestis visio, quâ
 videtur Verbum, & in Verbo facta per Verbum;
 quod optimum est videndi genus, nullius in-
 digens ad omne quod nosse lubuerit: tamen,
 quamdiu ab ipso absumus; & vbi sumus vallis
 est, & vallis lacrymarum, in quâ sensualitas re-
 gnat, & cõsideratio exulat; magnæ est felicitatis
 ac prærogatiuæ, ad tam optabilem speculatio-
 nem creaturis vt mediis vti. Et felix, secundùm
 tempus, viator; qui ciuium beneficium, sine quo
 trans-

transire non potest, in obsequium conuertere potuit; vtens non fruens, vrgens non petens, exactor non supplex: qui, tametsi vt aduena indigenæ ope indiget, felix tamen ex eâ parte, qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando constituit.

ANIMA.

E Sed, nõnne ipse quoque diuus Bernardus, præcipuum in studio pietatis sacrarumque litterarum progressum, inter meditandum & speculandum fecisse perhibetur? Vnde etiam arbores & caudices se pro codicibus ac præceptoribus habuisse (nisi fallor) ipsemet testatur: dum inter illas, & in aperto cælo, cælestia ac terrena considerans, & verba sacræ Scripturæ ruminans, per meditationem & speculationem, quasi per vber de cælo plenum, sensum genuinum veramque pietatem, vt latentem succum, exfluxit.

DESIDERIVS.

Ita res habet: quod & aliis Sanctis accidisse compertum est. Vnde quoque prophetam Iob, à Deo singulariter illustratum, tam claram Dei notitiam rerumque cælestium cognitionem habuisse arbitramur, nisi, quemadmodum ipsemet testatur, ex consideratione operum Dei, quasi quorundam vestigiorum, quibus ipse, Deo duce, insisteret? Sic enim ipse profitetur: Vestigia eius secutus est pes meus: viam eius custodiui, & non declinaui ex eâ. Infudit ei Deus interius lumen suum, & exterius ei proposuit signa visibilia, velut quædam vestigia sua, sensibiles

sibiles videlicet creaturas : in quibus , iuxta D. Thomæ sententiam , sicut in quodam libro, Dei cognitio legeretur . Cui quoque philosophandi speculandiq̄ue modo , ac per terrena cælestia contemplan̄di , illud quadrat, quod dicit Apostolus : Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt.

Rom. 2 Iuxta quod & diuus Augustinus egregiè differit : Furtum, Domine, punit lex tua, & lex scripta in cordibus hominum . Hisq̄ue concordat illud Sapiētis : A magnitudine enim speciei & creaturæ , cognoscibiliter poterit creator horum videri . Atque ideò , quando dicebat Apostolus, gentilibus inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta cognosci ; satis & rem cognitam, & modum istius cognitionis innuebat, dum sic adiungeret : Quod notum est Dei, manifestum est illis . Sed vnde hoc ? Deus, inquit, illis manifestauit . Quo pacto ? Inuisibilia enim ipsius, à creaturâ mundi , per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur : sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas . Quid amplius ? Nihil : quia verè nihil amplius in re ipsâ , sed benè in modo videndi & intelligendi, restabat.

Rom. 1 Sed, quærat aliquis quæ via naturalis & ordo, per visibilia ad inuisibilem cognitionem pertingendi ? Deus quidem illis largitus est, vt & nobis largitur : sed quænam est illa ratio speculandi, & per SPECVLVM CREATVRARVM CREATOREM videndi, hoc est, ad veram eius notitiam perueniendi . In primis, admirari, fecit philosophari ; atque admiranda Dei opera intueri, fecit causas eorum inuestigare, iuxta

iuxta illud Poëta:

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

2. Geor.

Et, tametsi rerum multarum, motuumque, ac mutationum causas secundas, ingenij sui naturalis acumine inuestigando potuerint assequi; tamen, non sistendum sibi adhuc in illis rati, dum ulterius quærentes rimantur originem, ad primam omnium causam, qui Deus est ipse, peruenerunt. Quia omnia elementa, & sol, & luna, & stellæ, & quæcumque creata; potissimum stupenda illa atque admiranda, ut sunt cæli cum motibus suis, terræque mundi que totius machina; vno quasi ore conclamant: Nos non fecimus nos; sed Deus est qui fecit nos. Adeo, ut eiusmodi consideratis, Deum esse perspexerint: licet numquam eò pertingere potuerint, ut intelligerent (quod homini omnino ignotum est in hac vitâ) quid sit Deus. Vnde, auctore Tullio, rogatus Simonides poëta à tyranno Hierone, quis aut qualis esset Deus; deliberandi causâ diem sibi postulauit. Illo elapso, biduum petiit: cumque sæpius duplicaret numerum, rogauit Hiero, cur id faceret: Quia, inquit, quanto diutius considero, tanto mihi res fit obscurior.

Videntes itaque Philosophi, naturalium causarum scrutatores, res quidem admirandas, sed tamē defectui obnoxias atque mutabiles; necessariū crediderunt. reducere eas ad aliquod principium immutabile & perfectum: vnde factum est, ut cognoscerent quidem, ut diximus, Deum esse; sed esse ipsius, assequi nequiverunt. Dum itaque causam illam primam, excellentem, & super omnia creata eminentem, conspexerunt:

runt : ita omnia ista sensibilia excedere iudicauerunt, vt nihil eorum, quæ sunt in creaturis, ei possit competere ; quemadmodum ex libro sancti Dionysij, de diuinis nominibus, dilucidè D. Thomas ostendit. Sicque eadem operâ ac viâ gentiles ad virtutis Dei, de quâ agit Apostolus, agnitionem deducti sunt : secundum quam virtutem res ab eo procedunt, sicut à suo principio quamque ipsi Philosophi perpetuam esse cognouerunt. Vnde etiam dicit idem Apostolus ; Sempiterna quoque virtus eius, scilicet per creata, conspicitur.

Tertium verò, tali ipsorum per creaturas speculatione, in Deo per ipsos cognitum, teste eodem Apostolo, est ipsius diuinitas. Non, quòd essentiam eius (vt antè iam diximus) homini in hac vitâ imperceptibilem, cognouerint : ideo non dicit, Deitatem eis fuisse per creaturas reuelatam, sed Diuinitatem. Quia cognouerunt Deum sicut vltimum finem, in quem omnia tendunt. Diuinum enim bonum, dicitur bonum commune, quod ab omnibus participatur. Propterea Apostolus potius dixit diuinitatem, quæ participationem significat, quam deitatem, quæ significat essentiam Dei ; prout disertis verbis D. Thomas distinguit.

Per CREATVRAS itaque, ô anima, creator nobis manifestatur. Vnde Sapiens ait, quod *Sap. 13* suprâ meminimus, cognoscibiliter creatorem omnium, per magnitudinem, speciem, morum, naturamque creaturarum videri posse. Idque non sensu vel imaginatione, quæ corporalia non transcendunt, sed intellectu, nam Deus spiritus est.

In SPECVLO autem CREATVRARVM, per sensum ad intellectum progredimur: atque ita per visibilia inuisibilia speculamur. Ideò namque, præter humanæ necessitatis obsequium atque usum, Deus tam multa condidit bona, tamque admiranda; vt ex illis in sui notitiam homines raperentur, cognitum amarent, amato adhærerent, eiusque coniunctione plenè & perfectè beati fierent. Quanta ecce rerum creaturarum vtilitas!

ANIMA.

Delectant hæc quidem, mi frater, supra modum mentem humanam: sed nimium me terret illorum sapientum sententia, quam illos promeritos testatur Apostolus. quando ista subnectit: Quòd, cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed, euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se sapientes esse, stulti facti sunt: ita vt sint inexcusabiles. Quem non percellat tam horrendum iudicium? *Rom. i.*

DESIDERIVS.

Monet quidem nos istud, ô anima, & modo quodam etiam terret; vt nempe exemplo eorum edocti, caueamus altum sapere, nobisque confidere; sed, vt datis à Deo cognitionis & salutis mediis, tamquam eximiis donis, & gratifimus, & ritè vtamur. Verùm nihil est, quod illorum intuitu animum quisquam despondeat; vel nos hoc SPECVLO CREATVRARVM diligenter vti desinamus: cum hunc in finem

finem nobis à diuinâ bonitate, singulari quodam ac salutari beneficio, sit concessum.

*Ser. 55.
de ver.
Dom.* Sequamur potiùs, ô soror amabilis, diuini Doctoris Augustini consiliùm, sic SPECVLVM istud exhibentis & explanantis: Creatorem videmus per creaturam, factorem per facturam, fabricatorem mundi per mundum. Vita enim sapiens, quæ fecit mundum, contemplato mundo intelligitur. Interroga mundum, ornatum cæli, fulgorem dispositionemque siderum, solem dies efficientem, lunam noctis solatium: interroga terram fructificantem, herbis, & lignis, & animalibus plenam, hominibus exornatam: interroga mare quantis natatilibus plenum est: interroga aërem quantis volatilibus viget: interroga omnia; & vide, si non specie suâ, tamquam voce, tibi respondent: Deus nos fecit. Hæc quidem illi Philosophi nobiles quæsierunt; & ex arte artificem cognouerunt: sed (ô cor sapientum inspiens!) ingrati illi ipsi qui eis præstitit vt viderent; sibi voluerunt tribuere, quod videbant: & facti superbi, amiserunt & id quod videbant, & conuersi sunt inde ad idola & simulacra, & ad culturas dæmoniorum; adorare CREATVRAM, & contemnere CREATOREM.

*Li. 1. de
Nat.
Deor.* Nos autem non sic, ô anima mea, non sic. Sed, præterquam quòd illi, teste quoque Cicerone, ex operibus magnificis atque præclaris, cum ipsum mundum, cum eius membra, cælum, terras, maria, cumque eorum insignia; solem, lunam, stellasque vidissent; cumque temporum maturitates, mutationes, vicissitudinesque cognouissent; suspicati sunt, aliquam esse
excel-

excellentem præstantemque naturam, quæ hoc fecisset, moueret, regeret, gubernaret.

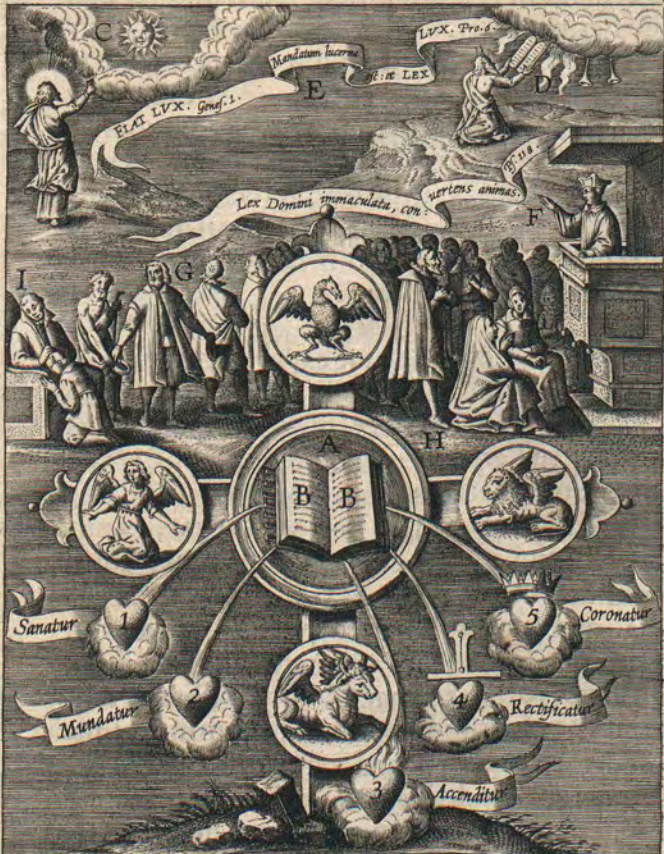
Nos, ô anima, insuper ipsius erga nos bonitatem, sapientiam, & potentiam admiremur, amemus, timeamus, atque intimo quodam affectus vinculo ei adhæreamus: ipsum vereamur offendere, ipsi placere studeamus, ipsius magis ac magis beneficiis locupletari, tandemque ipsum sine vlllo medio in æternâ illâ beatitudine contemplari.

ANIMA.

Placet consilium, atque capropter confestim
G tali pacto, cum muliere illâ forti, agrum regni ^{Prom.}
 cælestis in terris consideremus: & quia pignus _{31.}
 æternæ est hereditatis, venditis omnibus, atque
 aded nobismetipsis, illum emamus.

Tali modo, per idem hoc SPECVLVM, consi- ^{Mat. 6.}
 lio Domini nostri, cuius vultum requirimus,
H consideremus lilia agri, & volucres cæli, & om-
 nia quæ oculis hisce corporeis obiciuntur.
 Dumque in illorum varietate, multitudine,
 artificio, paruitate, magnitudine, vtilitate, effi-
 caciâ & pulchritudine, omnibus summè admi-
 randis, hæremus; neque vel hoc intelligere va-
 lemus, quomodo idem terræ humor per hunc
 stipitem in amarum, per illum in dulcem suc-
 cum commutetur: in floribus idem per eum-
 dem culmum, & folia herbæ ipsius viridia, &
 florum follicula tam variis coloribus depingat:
 Factoris nos sapientiæ gubernandos totaliter
 committamus: felicesque nos arbitremur, ei-
 que summè obligatos; quod, humiliter de
 nobis sentientes, à tam infinitâ sapientiâ gu-
 bernemur.

IX. SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ.

Quid fugias, quid ames, sacra cum tibi pagina monstrat,
De cælo lapsi quam SPECVLI instar habet!

A. B. SPECVLVM BIBLICVM.

C. Deus creans solem. FIAT LVX.

D. Moyses legem accipit. LEX LVX.

E. Solis et legis affinitas.

F. Ecclesiastes, et verbi diuini prece.

G. H. I. Ad poenitentiam, ac pia
opera, vi verbi conuerse.

1. 2. 3. 4. 5. Verbi diuini virtus,
et in corda piorum
operatio. Fol. 126.

IX. SPECVLVM SACRÆ
SCRIPTVRÆ.

DESIDERIVS.

Vñ tibi nunc animo sedet, ô dilecta,
SPECVLI modò præteriti contempla-
tio; cuius obsequio, per rerum creatu-
rum considerationem, ad cælestium
& inuisibilem inspectionem magno gradu vi-
cinores euasimus?

ANIMA.

Mirificè me illius adspectu atque vsu sentio
recreatam & corroboratam: adèd vt defectiõne
illâ spiritus prorsus sedatâ, restauratam me ac
pristinis imò integrioribus viribus sentiam re-
stitutam; atque ad cælestia tali arte meditanda
multum adiutam. Nam, sic mecum cogito; Si
diuo Thomæ Aquinati, regali mensæ accum-
benti, & Reginæ pulchritudinem fixè contem-
planti, in animû venit, secum expendere, quàm
pulehra debuerit esse, sitque modò in cælis, Re- *Apo. 12.*
gina cælorum DEIPARA VIRGO, mulier
illa spectabilis, in cælo pro magno signo ostensa,
sole amicta, sub pedibus lunam habens, & in
capite coronam stellarum duodecim: quare
non etiam liceat nobis, quotidiano quasi diur-
noque compendio, ex creaturarum adspectu,
huiusmodi quæstum facere?

Nam, quandocumque, difficultate aliquâ
occurrente, opus erit ambigentē minusque fi-
dentem animum erigere ac suffulcire: quare
non

non nobis facillimum planeque obuium fit, ex creaturarum consideratione, vel ad Dei bonitatem in pusillanimitatis angustiis, vel ad eius sapientiam in defectu consilij, vel etiam ad eius potentiam in infirmitatis metu, recurrere; rebusque vel deploratissimis sumtum ex hac locuplete apothecâ remedium adhibere? nõne ita deficientis animi vires, aromatum, florum, herbarumve odore, vel gustu, restauramus? quid enim mortali cuiquam metuendum, ambigendum, desperandum; siue in temporalis vitæ præsidij, siue in salutis negotio, diffidendum aut anxie formidandum; cum Dominus Deus, in cuius manu sunt omnia, & ipsius amicus sit, vt nihil ei velit, quàm quod est bonum & salutare; & sapiens, qui optimè norit, quid illi expediat; & potens, qui quod factò opus iudicat, etiam possit? Hæc enim in omnibus prope modum creaturis ob oculos nobis quotidie statuuntur: in quorum naturâ, motu, varietate, virtute, ac gubernatione, tamquam in libris ac diario legimus.

DESIDERIUS.

Gaudeo plurimum, ô mea soror, & te per ista corroboratam, & tam accuratè rem ipsam apprehendisse. Eapropter quoque Dominus Deus tam grauius populo suo est interminatus, ob neglectam operum suorum animaduersionem. Sic enim ait per prophetam suum Isaiam: Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus: propterea

pterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vlllo termino. Atque eiusmodi est ferè communis mortalium fluxus: vt nihil aut minimum ad Dei mirabilia & magnalia attendentes, sibi tantùm suisque vel commodis vel voluptatibus intendant: idque iuxta illud Iob prophetæ, cum antedicto Prophetæ sermone ad amussim consentientis: Tenent *Iob 21.* tympanum, & citharam; & gaudet ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt.

Nos autem, ô anima, benedicamus Domino; & speculum illud mirabilium Dei, per quod ipse nobis in suis creatis transparet, quamdiu quidem à reali ipsius visione peregrinamur, numquam ab oculis mentis nostræ corporeisve amoueamus. Verùm, cum prophetâ Dei Moyse, & cum Regio prophetâ, cumque tribus pueris in fornace, cantemus Domino, & omnia opera ad benedicendum ei prouocemus, & quasi classico dato concitemus. Quinimò, singulari quodam mentis affectu, ad trium iam dictorum imitationem, per omnium creaturarum ordines discurramus; maioremque semper Domini factorisque omnium laudem ac gloriam, maioremque salutis nostræ profectum, tum ipsarum auxilio atque exemplo, tum alia earundem consideratione, elicere studeamus.

ANIMA.

Meritò haud dubiè nos ipsos, & ad creaturarum rerum speculationem, & ad gratiarum actionem omnium conditori præstandam, prouocemus,

H

cemus,

cemus, & excitemus: nam opinor, non obscure hominum tarditatem & teporem in tam salutari atque æquissimo laudis & gratitudinis munere, subnotari atque indicari (quod & Sancti quidam obseruarūt) per hoc nimirum, quòd tres illi viri in fornace Babylonicâ, postquam ab angelis, cælis, sole, & lunâ, & stellis incipientes, omnia ita deinceps inferiora ad benedicendum Domino prouocarunt; non nisi postremo loco, ad homines excitandos in Dei laudem, deuenierint: argumento magnæ nostræ acediæ, ingratiitudinis, & neglectus Dei ipsius, operumq; eius; atque adedò etiam (eheu) salutis propriæ: quamquam non me lateat alia ordinis ratio.

DESIDERIUS.

Nihil aberras à scopo, mihi soror charissima, dum ex Cantici illius ordine & serie talem tamq̃ue piam tecum facis considerationem. Nam & hoc quidem utcumque ad speculi præcedentis, de quo agebamus, naturam atque conditionem pertinet: ex omnibus videlicet, quæ sensibus hisce sunt obuia, boni quippiam elicere.

Nunc autem illustrius SPECVLVM obtutui nostro offertur; quod nempe diuinis SACRÆ
 SCRIPTVRÆ codicibus eloquiisq̃ue continetur, planè admirandum. Ac, quemadmodum præcedentis instinctu, per cælum & sidera, per campos & prata, iisq̃ue contenta & connata, vagati sumus; artificem omnium in opere suo requirentes, inuementes, contemplantes: ita modò longè sublimius nobiliusq̃ue nacti speculum, per eius ductum, eximia magis, magisq̃ue
 diuinæ

diuinæ speculationis consortes reddemur. Ibi enim, præter omnia alia, quæ præcedētis speculi ministerio ob oculos constituta fuere, ipsi omnium factori viciniùs appropinquant; & illustriùs illum intuebimur, & os ad os audiemus loquentem. Nam verbum Dei, quomodo non Deum ipsum, si aures accommodes, præsentem annuntiat? Itaque, bono animo esto, ô dilectâ dilecti tui percupida: atque vide, ne ad illius eloquium contremiscas; sed humiliter ac lætabunda obaudi.

ANIMA.

Dabo operam, mi dilectè frater, vt tuis obtemperem monitis; quia monita salutis esse percipio. Verùm, priusquam speculum istud explicemus expandamusque; ediffere quæso, quomodo duo TESTAMENTA, quibus sacram Scripturam constare didicimus, vnicum ambo efficiant, vt inquis, SPECVLVM. De veritate quidem rei nil ambigo; sed modum exploro.

DESIDERIVS.

Dabo operam, vt petitioni tuæ fiat satis: atque paucis expediam, tu animum aduerte.

B Quemadmodum ambo Testamenta vnum Bibliorum volumen efficiunt; ita prorsus, ô anima, etiam speculum vnum esse, quid impedit? Si quæ ad artificialia specula, similitudinem hanc, cum morali etiam aliquo documento, referri desideras; ita accipe. Quemadmodum speculum omnium primum (quod Praxiteles, Plinio teste, magni Pópeij ætate primus fecisse

perhibetur) ex albo plumbo, vt vocant, stanno nimirum, constabat; & postea ad argentea ventum est: ita prior sacræ Scripturæ pagina, veteris Testamenti & pondus & obscuritatem, instar plumbei speculi, referebat; altera verò, noui inquam Instrumenti pagina, & pretium & claritatem, instar argentei speculi, nobis representat: vt simul coniunctæ quasi vnum binarum tabularum efficiant speculum; quemadmodum etiam duæ tabulæ Moysis vnâ legem.

Sed nunc ad eiusdem SPECVLI SACRÆ SCRIPTVRÆ explanationem veniamus. Diuus Gregorius, & huiusmodi nomenclaturam, & speculi huius vsûm, dilucidè nobis hoc modo confirmat, adornatque, & quasi ob oculos ponit. *Gre. 2. Moral. cap. 1.* SCRIPTURA SACRA, inquit, mentis oculis quasi quoddam SPECVLVM opponitur: vt interna nostra facies in ipsâ videatur. Ibi enim fœda; ibi pulchra nostra cognoscimus: ibi sentimus, quantum proficimus; ibi, à profectu quàm longè distamus.

Hunc in modum & diuus Augustinus librum suû quemdam, SPECVLVM nominauit: de quo Possidonius in ipsius Vitâ hanc in sententiam scribit: *Possid. in vitâ Aug. 1.* Qui prodesse omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus; ex vtroque diuino Testamento, veteri & nouo, præmissâ præfatione, Præcepta diuina, seu Vetita, ad VITÆ REGVLAM pertinentia, excerptis; atque ex his vnum codicem fecit: vt, qui vellet, legeret; atque in eo, vel quàm obediens Deo inobediensque esset, agnosceret. Et hoc opus voluit SPECVLVM appellare; vt ipsemet

met Augustinus inquit : Hunc librum SPECVLVM appello . In quo , sub vtriusque Testamenti compendio , duarum (vt suprâ meminimus) tabularum speculum vnicum efformauit.

Sed audiamus ipsummet istiusmodi speculi artificem, & auctorem illius libri, disertè loquentem . Vt, inquit, qui iam credens, Deo obedire *August* voluerit, hic se inspiciat, quantum in bonis moribus operibusque profecerit; & quantum sibi desit, attendat . Sic enim potest, & de his quæ habet, gratias agere; & de his quæ non habet, vt habeat satis agere : ac propter illa seruanda, curam precesque fidelis pietatis adhibere . Ita Doctor ille eximius Augustinus de suo illo libro speculari.

Quo fine S. Bernardus quoque breuem tractatulum, SPECVLVM MONACHORVM appellauit: cuius initio rationem eiusmodi tituli tradit: Si quis, inquit, emendationis vitæ DESIDERIO tactus, cogitationum, locutionum, operumque suorum sollicitus EXPLORATOR, vniuersos excessus suos corrigere nititur; in præsentis paginae frequenti lectione, & assiduâ meditatione (tamquam in SPECVLO) interioris hominis sui faciem contempletur.

Eodem instinctu animi, vir quidam nostri *Ioan. Longi-crucius* temporis doctus & pius librum conscripsit, De vitâ & honestate Canonicorum, omniumque Ecclesiasticorum, quem eâ de causâ quoque se SPECVLVM appellare fatetur: vt in illo clerici tamquam in speculo se contueri & contemplari possint; & videre, num vitam vocationi & ordini suo conuenientem atque conformem

H 3 ducant:

ducant: sin minus, hinc discant, quid illis faciendum, quidve vitandum sit. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, modum quemdam adhibentes & ordinem, (vt Cicero inquit) HONESTATEM ET DECVS CONSERVABIMVS.

Hicce itaque atque aliis auctoribus, dum eiusmodi sua opera SPECVLI nomine nuncuparunt, fit ratio manifestior firmiorque, cur meritò maiori que iure, sacræ Scripturæ volumen salutaris Speculi titulo à nobis insigniatur.

Sed operæ pretium facturos nos arbitror, si primarias necessariasque boni speculi conditiones in præsentî BIBLICO SPECVLO considerauerimus: Nónne, ô anima mea, DESIDERABILIVM speculatrix effecta, purum in primis & immaculatum speculum esse debet? obscuras alioqui atque indistinctas imperfectasque imagines repræsentaret. Ita lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele. Sed nõnne etiam limpidum lucidumque sit speculum, est necessarium? nihil enim alioqui vel admittet vel exhibebit. Sic quoque Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Planum sit etiam speculum oportet, ac planè æquor: quale & mare ob eam causam vocatur: *Hensl.* quia, vt inquit Ambrosius, cum sit altitudo (hoc est profunditas) diuersa; indiscreta est tamen dorsi eius æqualitas: vnde & æquoris nomen obtinuit. Nónne sic de nostro hoc speculo Scripturarum testatur Psalmista? Omnia mandata tua ÆQVITAS. Item; ÆQVITAS testimonia tua in æternum.

Sed

Sed nōne & solidum esse debet speculum? Planè; alioqui transmitteret species, nullasque redderet inspectanti. Ita quoque speculum Scripturarum, & verbi diuini: teste ipsamet sacrâ Scripturâ: Cælum & terra transibunt: verbum autem Domini manet in æternum. Utque dicit Sapiens; Vas auri solidum, ornatum ^{Eclli.} omni lapide pretioso. Quo, velut clypeo, munitum ^{50.} Prophetam sic Dominus animauit: Omnis ^{Eze 3.} domus Israël attritâ fronte est, duro corde. Sed, ecce, dedi faciem tuam valentiolem facibus eorum; & frontem tuam duriolem frontibus eorum. Ut adamantem & silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos. Sic itaque sunt principales ac necessariæ speculi boni dotes in sacræ Scripturæ speculo eminenter.

ANIMA.

Meritò re verâ, his ita se habentibus, cum Psalmistâ dicere possumus: Beati immaculati ^{Ps. 118.} in viâ, qui ambulant in LEGE DOMINI. Beati, qui scrutantur TESTIMONIA eius: in toto corde exquirunt eum. Item: Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte: & in hoc diuinarû Scripturarum speculo sine intermissione contemplatur. In ipso namque, & cælû, & terra, & mare, & quæ in eis sunt; atque aded per hæc omnia, inuisibilis quoque thesaurus habitaculi cælestis, clarè, tametsi non plenè & perfectè, resplendent. Nōne, mi frater, existimare debemus, nobis in hoc bipatenti SCRIPTVRÆ SPECVLO longè præstantiora, pretiosiora, plura, maiora, rarioraque, speculanda exhiberi, quàm Rex Ezechias Babylois ostendit; quan-

do illis & domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vaforum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis, inspicienda exhibuit; & non fuit, quod non monstraret eis in domo suâ, & in omni potestate suâ: adedò, vt vel curiosissimè cuncta perscrutantibus parerent omnia.

DESIDERIVS.

Omnino vt dicis, ô dilecta! Atque propterea præcipuas hîc aliquot huius speculi dignitates, si gratum tibi futurum est, intuebimur.

ANIMA.

Gratissimum; nam ipsius amodò commendatio vehementer me inflammavit. Sentio nimirum, istud nostræ intentioni compendiosissimam fore rationem.

DESIDERIVS.

In primis, (nota mysterium) quando verbo
Gen. 1. Domini cæli creati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum: tunc excelsum istud atque sublime speculum, ipsumque adedò oculum mundi solem videlicet, tali Deo mandato formavit: **FIAT LVX.** & quando vicissim in
Exo. 24 monte Sinai Moyse legem dedit; ignitum, lucidum, & planè coruscans hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ SPECVLVM, quasi in suo ortu fundavit: vt, tamquam de altero sole, de hoc ipso locutus sit Sapiens, dicens: **MANDATVM** lucerna est, & **LEX LVX.** Vnde rectè
Prou. 6 Pfal-

Pſalmiſta, à quo Salomon filius eius didice- *Pſ. 118.*
rat, inquit: Lucerna pedibus meis, VERBUM
TVVM, & lumen ſemitis meis. Declaratio ſer-
monum tuorum illuminat, & intellectum dat
paruulis.

An verò, ô anima mea, & opulentiam
præſtantiamque ſpeculi præſentis audire deſi-
deras? Audi. Bonum mihi LEX ORIS TVI, ſu-
per millia auri & argenti. ideò dilexi MANDATA
TVA, ſuper aurum & topazion. At, dulcedinem
fortaſſis & amœnitatem ipſius, non minori ar-
dore noſſe cupis: accipe. Quàm dulcia fauci-
bus meis ELOQVIA TVA! ſuper mel ori meo.
Item: Iudicia tua iucunda: iudicia Domini vera;
deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretio-
ſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum.
etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodien-
dis illis retributio multa.

Sed, quanta exiſtimas, ô ſoror dilecta, eſt ſpe-
culi huius noſtri potentia, quanta vis, retributio
quanta ſuis ſpeculatoribus? O altitudo ſapi- *Rom. 6*
entia, & ſcientia, & immenſæ virtutis Dei, ſpeculi
& ſcientia, & immenſæ virtutis Dei, ſpeculi
huius auctoris, & datoris! O admirabile ſupra
captum humani intellectus SPECVLVM VERBI
DEI! quod ex ſeruis in ipſo ſe ritè contemplan-
tibus efficit liberos: ex peccatoribus iuſtos: ex
filiis iræ atque gehennæ, filios Dei: ſi filios; &
heredes: heredes quidem Dei, coheredes au-
tem Chriſti.

ANIMA.

F O, quàm nobis cauendum, mi germane com-
par, ne præ noſtrâ negligentia, cum oſcitantibus
ſupinisque illis VERBI DIVINI lectoribus & au-
dito-

IAC. I. ditoribus connumeremur, quos Iacobus Apostolus cū obliuiosis SPECVLATORIBVS, non sine pudoris puncturâ, redarguit; dum omnes sic admonet: Estote factores VERBI; & non auditores tantūm, fallentes vosmetipsos. Quis siquidem vniquam ita desipiat, vt volens videntē se seipsum decipiat? Quia, inquit, si quis auditor est verbi, & non factor; hīc comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit; & statim oblitus est, qualis fuerit. Ecce, & SPECULO hīc comparatur DEI VERBUM; & rectus eiusdem vsus manifestè docetur, & neglectus improbat.

Quam iustâ de causâ autem hæc fiat comparatio, ex reipsâ atque vsu liquet. Nam quemadmodum iustus & timoratus puræque mentis homo, in verbo Dei, tamquam in speculo, seipsum contemplans, conscientia suæ faciem cum illo conuenire considerat: ita peccator videt maculas animæ suæ, quas immaculatum ei speculum prodit, eumque redarguit. Sed quâdo quis obiter tantūm, ac perfunctoriè se in Dei verbo, vel audito, vel lecto, intuetur, atque abiit; ab illo recedens, statim obliuiscitur eorum quæ in hoc speculo notauerat esse emédanda: atque ita non solūm immundus, & coram Deo deformis manens, seipsum fallit; verumetiam multò magis, quando vitâ functus, pro cælo infernum consequitur.

Ideoque non sine causâ idem Apostolus, speculi huius tam salutarem commendans vsū, sic inquit: Qui autem perspexerit in lege perfectionis libertatis, & permanserit in eâ, non auditor
 obli-

obliuioſus factus, ſed factor operis : hic beatus in facto ſuo erit . Et quidem artificialis ſpeculi uſus , cum uſu ſpeculi legis diuinæ , commune hoc habet , quòd ſic inſpici debet ac ſi perſpiceretur ; quaſi penetrando , teiſum ex aduerſo conſpicias, non autem tantummodò huius vel illius ſuperficiem oculis radas. Neque iſtud ab oculis mentis umquam eſt amouendum ; ſed nobis eſt in eius contemplatione permanendum . Iuxta illud Pſalmiſtæ : Da mihi intellectum ; & ſcrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo . Item : Beatus vir, qui non abiit : ſed in lege Domini uoluntas eius : & in lege eius meditatur die ac nocte. Hic uerè beatus in facto ſuo erit : dicetque confidenter , cum excellentiſſimo diuini huius ſpeculi contemplatore : Tunc non confundar, cum perſpexero in omnibus mandatis tuis. Si namque erraui, in hoc ſpeculo uidi, & cogitaui uias meas : & conuerti pedes meos in teſtimonia tua . Si triſtatus ſum nimis, & ſpes mea aliquando vacillauit : memor fui iudiciorum tuorum à ſæculo Domine, & conſolatus ſum : in hoc enim mihi ſpem dediſti : hæcque me conſolata eſt in humilitate meâ . Itaque uerè, pax multa diligentibus LEGEM TVAM ; & non eſt illis ſcandalum.

DESIDERIVS.

Optimè tu quidem hæc omnia , ſoror mea : atque adèd diuinæ bonitati pro te gratias ago, quòd ita de LEGE SVA docuerit te , ut mirabilium eius SPECVLATRIX, & tam fida ſcrutatrix euaseris . Itaque pergamus, coniunctiſque ſtudiis

studiis & obtutibus SPECVLVM præsens tam sanctum & efficax contemplemur. Nam verè
Pf. 118 canebat Propheta Psalmographus: Mirabilia testimonia tua Domine; idè scrutata est ea anima mea. Scrutemur & nos, & exerceamur in mirabilibus eius; & spero, faciem suam illuminabit super seruos suos. Tunc autem confitebimur ei in directione cordis: & tandem in iubilo eius delectabimur. Reuela tu autem, ô Domine, oculos nostros: & considerabimus mirabilia de LEGE TVÆ. Veni, veni, ô anima mea, & cor nostrum huic speculo præsentemus: nam multiplex ex eo virtus emanat. In primis, quandoquidem cor nostrum sanari necesse est, non
Pro. 31 obliuiscatur LEGIS DOMINI: & mandata eius custodiat: vt sit sanitas vmbilico nostro, & irrigatio ossium nostrorum. Tum verò, quia mundari quoque debet; applicemus illud sacræ Scripturæ fluentis, & mundabitur. Scriptum
Pf. 50. est enim: Cor mundum crea in me Deus. &
Eze. 36 alibi: Mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.

Sed, ô Domine, quid mundari iuuabit, si non postea etiam amoris tui igne inflammetur? & hoc quidem ex speculo. Ignitum enim ELO-
Pf. 38. QVIVM TVVM vehementer. Benè habet. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione meâ exardescit ignis. Rectè. Sed, eia, dū calet & candet cor, Domine, nōne & cudendum est? Rectū enim esse oportet. Ergo, tunde, tunde; &
Pf. 50. spiritum rectum innoua in visceribus meis: quia rectum iudicium tuum, & viæ tuæ rectæ, quia æquitas. Restat nunc Domine, vt cor rectum, ad te sursum eleuetur; superatisque omnibus
 huius

huius mundi prauitatibus, cælestis gloriæ coronâ donetur: quæ ei reposita est apud te. 2. Tim. 4.

Obsecro, Domine IESV, qui æterna es Patris sapientia, Verbum, veritas, splendor, & figura substantiæ eius: da nobis gratiæ tuæ lumen, quo illustrati, SPECVLVM HOC SACRÆ SCRIPTVRÆ assiduè & cum gustu meditando contem-
plemur: vt, quemadmodum manna omnium desiderabilium gustum filiis Israel exhibebat, ita illæ mihi instar manni spiritualis, piis cordis mei DESIDERIIS & necessitatibus faciant satis, tibiq; constanter adglutinent. Sap. 16

*In fine vite ac longæ morbis
quid affectamus?*

X. SPE.

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

Lucet, et inflammat, SPECVLVM exemplaris honesti;
Virtutem alterius si cupis esse tuam.

A. Speculum exemplare.
B.C. Duo luminaria magna, Iesus et
 Maria; vt sol et luna.
D.E. Exemplaria virtutum contēplantes.
F. S. Franciscus dans pauperi tuni-
 cam, exemplo ouis.

G. Sanctus Martinus simili exemplo
 Christum in nudo vestiens.
H. Elephas ad sanguinis mori et vae
 conspēctum inflammat, ad bellum.
I.K. Estote prudentes sicut serpentes,
 et simplices sicut columbae.

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

DESIDERIVS.

RATES diuinæ tuæ clementiæ immortales agimus, benignissime Domine, quòd nobis nostroque vsui tam salutare SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ, quod iam iam tractauimus, sis elargitus. Quis enim laudes eius enumeret & valorem? Nam, *Chryf. super Matth.* iuxta aurei illius oris sententiam, cum inter mille sæcularium sermonum talenta, vix centum denarios spiritualium possis inuenire verborum; imò ne decem quidem obolos: in Scripturis sacris, ignorans inuenit quod discat: contumax, quod timeat: laborans, præmia: pusillanimis, mediocris iustitiæ cibos; qui, etsi pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt: qui autem magni animi est, inuenit ibi spirituales escas, quæ perducunt eum propè ad angelorum naturam: qui verò est vulneratus à diabolo, inuenit ibi cibos medicinales, & salutem per pœnitentiam. Et, quemadmodum sublimis ille speculi Biblici contemplator Hieronymus inquit; *Hieron* Si, iuxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, & Dei sapientia: qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapientiam. Ignorantia Scripturarum, ignorantia Christi est. Cumque tu Domine in illis voluntatem tuam & intima cogitationum tuarum arcana, totumque te ipsum nobis, vt in speculo, demonstraris, quid proderit illi qui cetera cuncta perspecta habuerit, te autem solum ignorarit?

Quo-

Quocircà, ô anima mea, sæpiùs illas legamus & relegamus, imò numquam de manibus nostris sacra lectio deponatur: vt affiduè in hoc speculo Dei voluntatem contemplemur; nôsque semper ad eam conformare studeamus. Donec ipse, qui aperit sensum ad illas intelligendas, & cor nostrum ardens facit in viâ, dum nobis sic aperit Scripturas; aliquando rem ipsam nobis aperiat, ostendat & donet in patriâ, totosque nos cælesti amore inflammet.

A N I M A.

Ita tecum, mi frater, per omnia sentio, voloque: sique aliquando ad contemplandum illum vultum nostri Salomonis (quod intendimus) peruenire est animus; planè nobis, vt dixisti, factò est opus.

At, nònne dolendum summopere, diuinum hoc sacri voluminis speculum, tam impiè ac sacrilegè à quibusdam pessimæ fortis hominibus, hæreticis inquam, commaculati ac depruari? Quàm simile est istud ei, quod de artificialium speculorum corruptione quidam scribunt? Putat siquidem Plinius, hominum dentibus quoddam inesse virus; quo speculi nitorem, ex aduerso nudati, hebetent. At ego quidem de liuore ac virulentia dentium hæreticorum plus damni **SCRIPTURÆ SACRÆ SPECULO** inferri existimo; idque esse certius. Hebescit maculaturque speculi nitor, mulieris inspectu, cui eant menses: repente namque velut sanguinis prætenditur nebula. vtque aliqui arbitrantur, à lippitudine quoque oculorum: dum scilicet ex concavitatibus,

tibus, oculis vicinis, & effusione mixtis spiritibus contagiosis, noxiæ labes in speculi leuorem exuberant. Quidquid id est: Hæretici saltem, quantum in se est, SACRORVM BIBLIORVM illustre SPECVLVM, ex virulentiâ animi, oris, dentium liuidorum, atque oculorum suorum, indignis modis inficiunt, sicque deprauatum obtrudunt simplicibus, vtincerum. dumque, tam quoad fidem, quam quoad mores, distortas in eo species contemplantur: necesse est, nisi temporari sapiant, sibi que caueant, in varios opinionum errores incidere; circa fidem naufragari, atque à morum rectitudine in vias prauas & inuia declinare.

DESIDERIUS.

Rectè dicis, ô soror, & vnica dilecta mea: sed agenda gratiæ Deo, quòd in primo suo nitore & candore SPECVLVM HOC SACRÆ SCRIPTURÆ in Ecclesiâ Catholicâ possidemus. hoc itaque vtamur, vt diximus, & de manibus nostris non recedat; quia tamquam PANIS VITÆ est ^{Ecclesi.} nobis. _{15.}

Sed nunc, ad aliud, admirandum, excellens, & efficax SPECVLVM procedamus; quod ita præcedenti est consentaneum, vt quamplurimis etiam locis eidem insertum reperiatur. Est autem hoc EXEMPLARE: cuius adminiculo, virtutum vniuersarum factorumque insigniorum exempla nobis ob oculos statuuntur: quibus sacram Scripturam abundare qui nescit, Scripturam ipsam ignoret oportet. Et quidem non solum in eâ, quæ faciendæ sunt nobis, verum etiam quæ fugiendæ, edocemur.

ANIMA.

Dubium non est, quin excellens & efficax sit hoc SPECVLVM EXEMPLORVM, vt cœpisti differere: sed priusquam illud expandamus, dic obsecro: Quænam tibi videtur esse ratio, cur res visibilis in tantâ profunditate speculi artificialis apparet, quanta est eiusdem rei à speculo distantia: atque rationem illam exemplari huic speculo applica, si quo modo potes; nam, quantum quidem mihi videtur, in hac speculatione aliquid latet, quod ad moralem considerationem non incongruè reduci queat.

DESIDERIVS.

Optimè moueris & moues, ô anima; sed non tam obuia est respõsio, quàm res in se certa est, de qua quæris. Certum est siquidem (quod ipsa docet experientia) te à speculo retrocedente, ipsam quoque tuam faciem, in speculo apparentem, videri tantumdem introrsum recedere: teque iterùm accedente, accedere: atque aded in retrocedendo minui, augeri verò in accessu. Non occurrit autem istius speculationis in præsens vero similior ratio, quàm, quòd, quemadmodum quæ ab oculo nostro remotiora fiunt, minora apparent; ita quoque, quòd remotior est facies nostra à speculo, tamquam ab oculo, eò quoque in speculo minor apparet: & econtrà maior, quòd vicinior. Nam hîc, & speculi & oculi, eadem est ratio perspectiuæ: distantia enim, rei obiectæ imminuit species, vicinitas auget.

Et

Et quis ignorat, quin ita eò maiori contemtu digna sint omnia ista inferiora, mundana, ac terrena; quò è cælo despecta minora apparent? Tota namque terra, cum omni suo auro (vt Seneca loquitur) & gloriâ, vix punctum apparet: & econtrâ maior, quò vicinior est. Cominus autem visâ, quia magna videtur; à suis amatoribus magni fit. Eodem planè modo, si nos ipsos eminus intueremur (remoti scilicet ab omni proprio & carnali affectu, atque amore sensuali) parui atque humiles essemus in oculis nostris: nunc verò quando nos è vicino conspiciamus, oculis cum affectu contiguus, in proprio adspectu nobis ipsi grandescimus. Quapropter, quemadmodum cælo renati, cælestemque in terris conuersationem meditantes, imò quodammodò in cælis versantes, terram terrenâq; vniuersa despiciere ac paruifacere debemus: ita nos ipsi supra nos & genere & studio sublimati, in propriis oculis, quasi ab alto despecti, contemtibiles quoque esse debemus. Ad hoc porrò nos admodum mirificè adiuuat SPECVLVM istud EXEMPLARE. Nam, quanto magis eximiam excellentemque sanctorum vitam suspiciamus, tantò magis apud nos ipsos vilescimus.

- B** Huic autem præsentì speculationi non tantum viam munit, sed quodammodò statuit fundamentum, imitatio Christi; ab ipsomet nobis tanto cum affectu commendata. Quam D. Leo, non minùs doctè quàm eleganter, vt omnia, hisce verbis nobis ob oculos ponit: Si fideliter, dilectissimi, atque sapienter creationis nostræ intelligamus exordium; inueniemus, hominem

Ser. I.
de Iain.

minem idē ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset auctoris: & hanc esse nostri generis dignitatem, si in nobis, quasi in quodam SPECULO, diuinitatis forma resplendeat. Ad quam quotidie nos vtique reparat gratia Saluatoris: dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem suam nos reparat: & vt in nobis formam suæ bonitatis inueniat, dat, vt ipsi quoque quod operatur operemur.

Quam autem, ô anima mea, singulare sit hoc speculum, quoad Domini nostri, Saluatoris, ac sponsi nostri, imitationem; ac planè, vt ita dicam, alterius mundi inuentum, procul & de vltimis finibus adportatum; ex Sancti cuiusdam dictis, sic accipe: SPECVLVM, inquit, præclarissimum, omni carens imperfectionis maculâ, omniq̃ deformitate virtutis, Christi vita fuisse dignoscitur. Atque idem alibi: Est namque VITA Domini IESV, liber vitæ, EXEMPLAR VERVM, PERFECTIONIS SPECVLVM, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magisterium, cunctarumq̃ norma virtutum.

*Lanv.
Iust. in
Fascic.
amoris
cap. 2.
Lib. de
humil.
cap. 21.*

At vide (te obsecro) quàm hisce dictis mirificè congruit pia D. Bernardi speculatio: Siquidem, inquit, cum nomino IESVM; hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, eundemq̃ ipsum Deum omnipotentem: qui suo me & EXEMPLEO sanet, & roborret adiutorio. Hæc omnia simul mihi sonant,
cùm

*Bern.
Ser. 15.
in Cât.*

cùm insonuerit IESVS. Sumo itaque EXEMPLA de homine, & auxilium à potente. Ita Sanctus ille, verè mellifluus.

Hoc tibi ecce SPECVLVM habes, ô anima mea, in dilecti tui nomenclaturâ, virtutum omnium EXEMPLA nobis repræsentante. Sit illud tibi semper in sinu, semper in manu, semper in oculis: quò tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus. Habes hîc namque, vt actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas; & in rectis ac bonis augearis. Item què, vnde sensus tuos, aut serues ne corrumpantur, aut corruptos restaures.

Sed quomodo clariùs hoc SPECVLVM EXEMPLARE, in eodem Domino nostro, mundi luce, sole iustitiæ, ac Patris luminum splendore, resplendeat, quàm dum ipsemet, nos ad se contemplandum atque imitandum inuitans, sic inquit: EXEMPLVM dedi vobis; vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis? 108. 13

Desideras autem, ô anima, EXEMPLI huius & SPECVLI primarium nosse fundamentum, atque ad eò opus totum? audias, videas, apprehendas: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mitis in tolerandis aliorum defectibus & iniuriis: & humilis in præstando cunctis obsequio. Quid enim aliud sonat, Discite à me; quàm, Attendite quomodo agam & imitamini? Quid? inquit D. Augustinus, non mundum fabricare, non in ipso mundo mirabilia facere; sed, quia mitis sum, & humilis corde. Magnus esse vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere Matth. 11.
Aug. Ser. 10. de ver. Dom.

celſitudinis? de fundamento prius cogita humilis. Et quantò quisque vult ſuperimponere maius ædificium, tanto altius fodiat fundamentum. Quò autem peruenturum eſt cacumen noſtri ædificij? Vſque ad conſpectum Dei.

ANIMA.

O mi dilecte, nōne hoc eſt quod quærimus, vt conſpectu Dei aliquando in cælis fruamur? Nōne hanc ob cauſam diuerſa SPECVLORVM genera perſerutamur, vt aliquando veri ipſius SPECVLATORES efficiamur? Omnino. Itaque huic ſpeculo incumbamus, quo dilectus noſter ſuam nobis vitam, vt regulam eò felicitatis pertingendi, proponit. Credo equidem idipſum & Moyſi olim indicaffe, cū ipſi & EXEMPLAR tabernaculi conſciendi, viſibiliter intuumdum exhibuit, & ſeriis inſuper verbis admonuit: Vide vt omnia facias, ſecundū EXEMPLAR, quod tibi in monte monſtratum eſt. Exo. 25 Discendum igitur ſedulò à noſtro Salvatore; vt SPECVLI tam ſalutaris inſpectores, ipſi quantum licet, reddamur conformes. Hac enim prærogatiuā pollet hoc SPECVLVM in virtute prototypi, vt ſuos contemplatores ſibi faciat ſimiles.

DESIDERIUS.

Vtinam, ó mea ſoror, ita quoque inter tot librorum ac voluminum millia, qui de virtutibus, humilitate præſertim, ſcribunt, vel vnicus ſaltem libellus inueniatur, qui veram humilitatem lectori ſuo conferat. Sed Dominus noſter, liber hic vitæ eſt, intus & foris deſcriptus: qui docet, tamquam auctoritatem dandi quod docet

eet solus habens . Et hic ipse est præfens speculum exemplare, quod ex deformibus pulchros facit ; & viuos ex mortuis.

C Alterum admirabile opus excelsi, ac SPECVLVM EXEMPLARE virtutum, est beatissima Virgo, CHRISTI Domini nostri mater MARIA. Sic enim per speculi typum depingit eam Ambrosius : In MARIA velut in SPECVLO, refulget *Lib. 2. de Virgine.* species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis EXEMPLA viuendi ; vbi tamquam in EXEMPLARI magisteria expressa probitatis, quid corrigere , quid effugere , quid tenere debeatis, ostendunt . Talis fuit MARIA, vt eius vnus vita, omnium disciplina sit.

Vt autem omnimodam virtutum speciem in præclaro hoc SPECVLO contemplemur ; rectiùs facturi sumus , si Doctoris eiusdem eleganti radio designata legamus : sic habet: Vt de ceteris eius virtutibus taceam ; Virgo erat, non solum corpore, sed etiam mente : corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior, non in cumulo diuitiarum, sed in prece pauperum, spem reponens : intenta operi, verecunda sermone ; arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere ; nullum lædere, omnibus benè velle, maioribus assurgere, equalibus non inuidere, iactantiã fugere, rationem sequi & amare . Quando ista fastidiuit humilè? quando risit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruù, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum : non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, vt ipsa corporis species, simulacrum fuerit mentis, figura probitatis . Talem hanc Euangelista monstrauit,

talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit.

Quot & quantæ in vnâ Virgine SPECIES VIRTVTVM emicant! vt eapropter non immeritò illam sancta Ecclesia illustri illo Filij Dei eiusdemque Virginis Vnigeniti titulo cohonestet; SPECVLVM SINE MACVLA nuncupando. Nam, præterquam quòd omni hominum generi in vniuersâ virtutum SPECIE, EXEMPLO fuit & SPECVLO: etiam ipsamet nullâ vmquam peccati labe fuit resperfa. Vt hac quoque de causâ, quemadmodum Filius eius IESVS, Dominus noster, in eiusdem Ecclesiæ firmamento LUMINARE MAIVS existit: ita ipsa Dei mater MARIA, rectè LUMINARE MINVS perhibeatur. Christus sol, Maria luna: duo luminaria magna: instar speculorum, toti mundo lucentia; atque in suis Speculatoribus virtutes magnas operantia.

Gen. i.

ANIMA.

Paulatim me sentio magis ac magis DESIDERIO æternorum ad superna quærenda inflammari; & præ illorum amore plusquam vmquam terrena despiciere. Credo equidem, vim quamdam interiùs in cor nostrum immitti SPECVLORVM tam diuinorum virtute & efficacîa. Domine Deus, creator & recreator meus; nisi multùm me mea fallat opinio; iam cuperem dissolui, & esse tecum. Nam, si tantopere me specula ista virtutum inspecta afficiunt: quid futurum arbitramur, si virtutum coronâ & gloriâ, cum iisdem & omnibus Sanctis tuis, frui concesseris?

DESI-

DESIDERIVS.

Quoniam quæso abriperis, ô dilecta, ambitiosa cælestium honorum & opum? Non sic, quod scias, itur ad astra, vitæ huius viâ neglectâ. Serio prius cogita, de Sanctorum vitâ in viâ; vt illorum secuta vestigia, cum iisdem læteris in patriâ. VESTIGIA autem Sanctorum, EXEMPLA virtutum sunt, quæ vt in dilecto tuo, eiusque matre MARIA, velut in SPECVLO, docti fumus contemplari: ita in Sanctorum EXEMPLA spectandum est; quæ ipsi quoque à Saluatoris luce accepta, nobis etiam imitanda reliquerunt. Nam vt rectè Hieronymus; Ab

In quâdam epist.
 omni nequitia mundum necesse est esse & vitio, qui cupit regnare cum Christo. Si vis habere partem cum Christo, Christi exemplo tibi viuendum est. Si Sanctorum cupis habere consortium, à malitiæ & nequitie cogitatu peccatus emunda: quia non nisi sanctos, & iustos, simplices, innocentes & puros, cælestis aula suscipiet.

Itaque SANCTORVM EXEMPLA, tamquam in SPECVLO nobis obiecta contemplemur, & imitemur; vt cum Sanctis coronemur. Alioqui, vt verè & seuerè Chrysostomus, quæ est ista iustitia, Sanctos colere, & sanctitatem contemnere? Primus gradus est, sanctitatem diligere; postea Sanctos: quia, non sancti ante sanctitatem fuerunt; sed sanctitas ante eos. Sine causâ ergo iustos honorat, qui iustitiam spernit.

Sup. 24 c. Mat.
 D Atque idem alibi: Qui Sanctorum merita religiosâ charitate miratur, quicumque iustorum *Ser. de Confes.*
 E glorias frequenti laude colloquitur, eorum mo-

res sanctos atque iustitiam imitetur. Quoniam, **E**
quem delectat alicuius Sancti meritum; delectare debet par, circa cultum Dei, obsequium. Quare aut imitari debet, si laudat; aut laudare non debet, si imitari detrectat: vt, qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitate reddatur.

*Ioan.
Curo-
palara.*

Hinc meritò Theodora Theophili Imperatoris iconomachi vxor Catholica, clam à Dendere Imperatoris mimo & parasito reperta quòd Sanctorum imagunculas haberet, & ob id à marito probrosè correpta atque idolorum cultrix appellata; furorem Imperatoris deliniens, SPECVLA esse dixit, in quibus faciem ipsius & ancillarū Denderis conspicatus, imagines esse existimauit: & ita verum dicens, & Imperatoris elusit scrutinium, & Denderis delationem.

*37. Mo
ral.*

Tam verò efficax est huiusmodi EXEMPLARIS SPECVLI contemplatio, vt sanctus quoque ipsius inspectu sanctior efficiatur. Hinc, vt inquit D. Gregorius, Consideratio meliorum, multum prodest ad humilitatem Sanctorum; atque ita ad certum & indubitatum in sanctitate profectum. Vnde, cum sancto Antonio reuelatus à Deo fuit, & antiquitate prior, & potior sanctimoniâ, Paulus; magnum sanctioris philosophiæ ac sublimioris vitæ incrementum percepit, ex tam raro vitæ cælestis in terris SPECVLO.

1. Pet. 2

Idem hoc speculum exemplare magnam vim habet, ad Gentiles quoque Christo lucrificandos; teste Apostolo Petro, cum sic ait: Charissimi, obsecro vos abstinere à carnalibus desideriis, conuersationem vestram inter Gentes

tes habentes bonam ; vt ex bonis operibus vos
 CONSIDERANTES, glorificent Deum (per
 conuerſionem nimirum ad ipſum, & vitam
 ſanctam) in die viſitationis.

Huc etiam illud ſpectat, quod Poëta, EXEM-
 PLORVM energiam tam in malo quàm in bo-
 no conſiderans, inquit:

Segnius irritant animos immiſſa per aurem:

Horat.

Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

arte

Poët.

Vnde rectè D. Gregorius : Qui pleniffimè,
 inquit, intelligere appetit qualis eſt; tales nimi-
 rum debet conſpicere qualis non eſt : vt ex
 bonorum FORMA metiatur, quanto ipſe deſer-
 to bono deformis eſt.

Gre 24

Moral.

cap. 9.

Eapropter non minùs facètè quàm pathe-
 ticè D. Auguſtinus Continentiam per modum
 proſopopœiæ ſecum expoſtulantem, exemplo-
 que aliorum conuincentem, introducit: quæ
 ipſi quaſi iuxta adſtâtes Sanctos & Sanctas, eiuf-
 dem cõditionis, imò tenerioris complexionis,
 oſtendit; qui tamen omnes tyrannide carnis
 edomitâ caſtè ſe geſſerant: ſicque illum exci-
 piebat: Ecce, hi omnes vixerunt pudicè, ſeque
 pro regno Dei caſtrarunt; & tu non poteris?
 Deus illis conceſſit; & tibi negabit? & ſimi-
 lia plura in illum ſenſum: quod illum vehe-
 menter permouit.

Cõfeſſ.

lib. 8.

cap. 11.

Quocircà etiam D. Paulus, vt viam compen-
 dioſam & commodam, magnæque efficaciæ,
 toties ſeiſpſum imitandum exhibuit; dicens:
 Imitatores mei eſtote, ſicut & ego IESV
 CHRISTI. Et, Obſeruate qui ita ambulant,
 ſicut habetis formam noſtram: ſecundùm
 regulam noſtram: non in alienâ regulâ, in-
 quit.

I. Cor.

4. & 11

Phil. 3.

etc.

quit. Et, quicumque hanc regulam nostram secuti fuerint, pax super illos, & misericordia.

ANIMA.

Hanc imitationis ac practicæ speculationis EXEMPLORVM industriam accuratè sectemur, & diligenter obseruemus: quando quidem tam expeditum nobis iter hoc SPECVLVM demonstret, & connitentes ad pacem illam æternam cælestis Ierusalem adducat. Credo prorsus S. Franciscum tali mente speculatum F atque imitatum fuisse ouiculam, duas tunicas habentem, & alteram dum tonderetur dantem non habenti: atque S. Martinum EXEMPLARI hoc SPECVLO vsum, quando partem G chlamydis nudo stipem postulanti porrexit. Non dubitum quoque quin & Martyres, bellatores egregij, ducis sui Christi strenui IMITATORES, fortes in bello effecti sint, tum in primis Christi strategi nostri, vt dixi, tum aliorum Sanctorum prædecessorum EXEMPLE: quemadmodum tempore Machabæorum elephantes, sanguine vuæ & mori conspecto, in proelium acui consueuerunt. Sic enim & insignioris familiæ nobiles præclara suorum facinora depicta habere solent; quæ ipsos suosque filios ac nepotes, ad eadem imitanda prouocarent.

1. Machab. 6.

Sic de Frederico Principe legimus; quoties faciem suam in SPECVLO contempleretur, nullo amissi luminis desiderio affici solitum: sed lato ac sereno vultu, dixisse: Bono animo sis Frederice, teque ipsum manifestè aspice, ac virtutis tuæ continuè memineris.

Item:

Item: Dij boni! quos ego vel virtutis vel formæ socios habeo; Philippos, Horatios, Hannibales, Sertorios! Expergiscere, expergiscere aliquando Frederice; & illos nõ modò vnius oculi lumine, sed factis etiam ac rerum gestarum gloriâ, æquiparare contende. Hæc ille, more maiorum. At nos multo magis Sanctorum exempla ad heroica facta debent permouere.

Da, obsecro Domine, munerum dator, hanc nobis gratiam, vt huius SPECVLI EXEMPLORVM præstantiâ assiduè delectemur. Vt K iuxta tuum consilium, etiam SERPENTES in prudentiâ, & in simplicitate COLUMBAS imitantes, in vitæ sanctitate tibi placeamus, & tandem purificatæ mentis intelligentiâ, conspectum tuæ gloriæ consequamur.

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

Qui fit, vt obscurâ certos sub imagine sensus
Hic ÆNIGMATICVM mi generet SPECVLVM ?

A.B. Per parabolas et ænigmata, celestia speculamur.

C. Christus in ænigmate, tanquam hortulanus, Magdalene apparuit.

D. Ita quasi in ænigmate, duobus discipulis visus est peregrinus.

E. Christi transfiguratio, quasi ænigma fuit.

F.G. Gaudium reuersi filij prodigi, gaudij angelorum ænigma.

H.I. Parabola virginum prudentium, gaudij beatorum ænigma.

K.L. Nuptie filij regis, conuiuij celestis, Christo ministrante, ænigma dici possunt.

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

DESIDERIVS.

VT ASNE, ô anima mea, nos dignam aliquam, pro rei existimatione, in SPECVLO EXEMPLARI, affectuosam portionem? Procul, ne nescias, absumus, à tam inexhausti maris profunditate. Nam, præter communem vitæ Sanctorum excellentiam, quæ nobis speculi loco proposita est; etiam peculiaris alicuius virtutis respectu, singulari quadam ratione SPECVLI titulo decorantur. Quis enim enumeret, satisve admiretur diuinæ sapientiæ ac bonitatis thesaurum: quo, sicut stellas innumeras reddidit, utque stella à stellâ claritate differret, effecit; ita in Sanctis, & multitudinem & splendoris diuersitatem fecit incomprehensam: & tot fixit in cælo SANCTORVM SPECVLA; quot fixit in firmamento splendentia sidera?

Quis siquidem satis admiretur effulgentem Abrahæ fidem, ob quam pater credentium est appellatus? Quis Isaac obedientiam, in Christo usque ad mortem, mortem autem crucis, obediēte adimpletam? Quis Iacob mansuetudinem, lethalem minacis Esau bilem vertentem in lacrymas? Quis Ioseph admirabilem castitatem, prudentiam, virtutem imperio dignam? Quis mitissimam Moysis animam, quâ Dei conspectu & alloquio dignus fuit? Quis inauditam bellacis Iosue confidentiam, quâ solem stare præcepit, suoque habuit obsequentem imperio? Quis Phinees zelum, quâ Deum
pla-

placuit, & cessauit quassatio? **Quis** Davidis eximiam pietatem; ob quam, teste ipsomet Domino, vir secundum cor Dei fuit inuentus & appellatus? **Quis** Mathathiae æmulationem legis, Iudæ Machabæi ceterorumque virtutem in bello, & mortem non minus gloriosam? **Quis** Iob & Tobie tolerantiam, misericordiam, atque insignem in Deum amorem; ceterorumque virorum præstantium decora, instar SPECULI resplendentis micantia?

Et, ne in sexu femineo hanc quisquam laudem desiderari arbitretur: quis satis suspiciat Saræ modestiam & reuerentiam coniugalem, virum suum, Dominum appellantis? **Quis** Rebecæ prudentiam, Rachelis industriam, Iudith castitatem, atque inde prognatam fortitudinem ac victoriam? quis Esther sollicitudinem in gentis suæ salutem, aliarumque Heroinarum veteris Testamenti præstantiam dignè recenseat?

Iam autem, quemadmodum vetus illud noui Testamenti tantummodò vmbra fuit: ita & virorum & mulierum præclara specimina istius, longo interuallo prioris EXEMPLA exsuperant. **Quonam** enim modo (vt iam Christum eiusque Matrem, tamquam omni comparatione maiores, imò & Ioannem Baptistam, omitamus) cædorem eximiæ castitatis, in noui Testamenti sanctis vtriusque sexus virginibus dignè describamus, aut admiremur? Nonne speculum immaculatum est etiam illud? Quâ item facultate dicendi fortitudinem illam inuictam sanctorum Martyrum assequamur; quâ de mundo, diabolo, & carne, in sexu quoque fragili

gili triumpharunt? Quis nobis explicet sanctorum Confessorum sinceram simplicitatem, sobrietatem, continentiam, modestiam, mentis rectitudinem, pietatis feruorem, & in fide Christianâ constantiam? Quis tot millium excellentem sanctimoniam vitæque prorsus angelicæ puritatem, vt par est, suspiciat; quâ toti mundo, & in viuis agentes, & nunc altra tenentes, tot BONI EXEMPLI SPECVLA de se statuerunt, quot in vitâ virtutum ornamentis abundarunt?

ANIMA.

O maiestatem eximiam nostri Saluatoris! qui pro suis moriens, tot mortuos viuificauit, & gloriosos victores ac triumphatores effecit, quot EXEMPLI ac spiritus sui imitatores & heredes reliquit. Verè, ô Domine, dicere possumus, ad laudem sanctissimi nominis tui, tuorumque tam strenuorum militum, dignum encomium, tot tamque præclara de se, à te, virtutum fortiumque gestorum præbentium specula; quod de fortibus illis Machabæis legimus: Refulsit sol in clypeos aureos; & resplenduerunt montes ab eis: & resplenduerunt sicut lampades ignis. 1 Machab. 6. Quando namque te Solem iustitiæ in terris secuti sunt, tuaque eos virtute induisti ab alto: fortes facti sunt in bello, castra Heb. 11 verterunt exterorum; nempe angelorum apostatarum, gentilium, & hæreticorum; tibi tuæque Ecclesiæ validi facti sunt protectores, ac fideles turris Dauidicæ propugnatores: de quâ, quot elucent in illis virtutum exempla, tot clypei aurei propendent ab illâ, Cant. 4 omnis arma-
tura

tura fortium. Teque insuper diuinæ tuæ gratiæ fulgore in illos assidue irradiante, resplenduerunt montes ab eis: quia multi magni Sancti, montium instar, virtutum exempla ab illis fumentes, etiam SPECVLORVM in modum effecti sunt reliquis. Et resplenduerunt tam isti quam illi, quasi lampades ignis: quia exemplari suâ vitâ & sibi & aliis resplenduerunt, & incaluerunt, lucentes & ardentes: adeò, vt qui viderent opera ipsorum bona, glorificarent Patrem qui in cælis est.

DESIDERIUS.

Sit Deus benedictus in sæcula, & laudabilis nimis in SANCTIS suis, ô mea soror, SPECVLORVM amatrix, & DESIDERIORVM cælestium fautrix amabilis; quia verè videmus, totum mundum tot speculis quot Sanctorum exemplis exornatum. Sed nunc aliud adhuc speculi genus se nobis obtendit: quo, certâ quadam ratione speculari, magis ad arcana quæ quærimus, rimando iuuabimur; si tamen illo ritè fuerimus vsi, fixumque illud, astrolabij more, tenuerimus: nam perspectiua hîc multum valet.

ANIMA.

Quodnam est illud, ô mi fidelis vitæ huius comes & consors? Illud mihi nomina obsecro; virtutemque eius ac vsum, vt vales, ediffere.

DESIDERIUS.

SPECVLVM istud ÆNIGMATICVM appellatur: cuiusque fabricæ rationem, in dictis Apo-
Apo-

Apostoli licet animaduertere; quando sic inquit: Videmus nunc, per¹ SPECVLVM IN¹. *Cor.*
 B ÆNIGMATE: tunc autem facie ad faciem.^{13.}
 Tamen si autem duo & quidem diuersa sint, speculum & ænigma (quia in speculo similitudo relucens est clara & aperta, quemadmodum D. Thomas distinguit, in ænigmate verò obscura & occulta) hinc tamen illa duo ita sibi inuicem coaptamus & in vnum coniungimus, vt SPECVLVM ÆNIGMATICVM simul efficiant; quodque per illud ipso vsu consequimur, SPECVLATIONEM ac VISIONEM ÆNIGMATICAM appellemus. Cumque Apostolus dicit, *tunc*, hoc est, in patria cælesti, nos visuros facie ad faciem: significat metaphoricâ locutione, nos visuros ipsam Dei essentiam, quam iam solummodo per creaturas, simulacra, speculum, perque ænigmata cognoscimus. Sicut, quando aliquem in propriâ facie videmus; tunc videmus eum reipsâ sicuti est, quem antea solum per ipsius similitudinem in speculo cernebamus.

Huic & illud affine est, quod subdit: Nunc cognosco ex parte; id est, in hac vitâ cognosco obscure & imperfectè: tunc autem, in cælis nimirum, cognoscam sicut & cognitus sum, nempe à Deo. Quia, quemadmodum Deus modo essentiam meam, & quidem absque vllò medio, cognoscit: ita & ego tunc Deum per essentiam cognoscam, neque mihi vllò opus erit intermedo, ad tam beatam ac claram ipsius visionem.

Vnde valdè appositè diuus Bernardus, in hæc *Bern.*
 verba: Non sapiens, non sanctus, non prophe-

ta, videre illum sicuti est, potest, aut potuit, in corpore hoc mortali : poterit autem in immortalis, qui dignus habebitur. Itaque, videtur & hîc: sed sicut videtur & placet ipsi; & non sicuti est. Nam neque hoc luminare magnum (solem istum loquor, quem quotidie vides) vidisti tamen aliquando sicuti est, sed tantum sicut illuminat; verbi causâ, aërem, montem, parietem. Quod autem Iacob, postquam cum angelo fuisset luctatus, inquit: *Gen. 32* Vidi Dominum facie ad faciem; & salua facta est anima mea: visio illa non fuit nisi imaginaria, hoc est, per imaginem in angeli figurâ, seu potius hominis secum colluctantis, in quâ Deus ei apparebat: prout Scriptura loquitur: Vir luctabatur cum eo. Dumque tam magnificè Iacob de hac luctâ & visione loquitur; Vidi Dominum facie ad faciem: excellentiam huius visionis subindicat, non autem quod illum per essentiam vidisset. Quocirca Ioannes quoque Apostolus, æternæ hanc vitæ ac patriæ visionem reseruans, inquit: *1. Ioã. 3* Scimus, quia cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est: sicut nimirum ipse Deus nos videt sicuti sumus, in ipsâ essentiâ.

Quod autem de SPECVLO ÆNIGMATICO cœpimus dicere: nōne, verbi gratiâ, qui nunc apparet quibus vult, & sicuti vult, tunc autem videbitur sicuti est; ille idem Dominus noster Magdalenæ quasi in SPECVLO ÆNIGMATICO, in horto iuxta monumentum apparuit, quando illa se putabat hortulanum videre? Nolebat videri, & volebat videri; &

& quidem videbatur, sed non agnoscebatur. Domine, inquit illa; & erat utique: sed hortulanum, ut credebat, tamquam horti dominum de suo Domino interrogabat: Si tu sustulisti eum; dic ubi posueris eum. Sustulerat eum verè quando de monumento surrexerat, seque in hortum transtulerat, ibique posuerat & statuerat, ubi iam tunc erat: sed erat Magdalena totum hoc ænigmaticum; donec prolato Mariæ vocabulo, tactoque corde eius amore intrinsicè, se agnosci volebat.

D Nonne similiter in ÆNIGMATE duobus discipulis euntibus in Emmaus apparuit; Luc. 24 quando tamquam viatorem, externum, ac peregrinum viderunt foris, qui verè ipsis peregrinus erat intus? Neque ænigma illud ipsis solutum fuit, nisi quando illum in fractione panis agnouerunt: neque tunc tamen eum viderunt sicuti est, sed sicut in humanis apparuit illis, quibuscum fuerat conuersatus.

E Quinetiam ipsam eiusdem Domini transfigurationem in monte Thabor per modum Matth. 17. SPECULI ÆNIGMATICI accidisse, liceat aliquo modo interpretari. Nam tametsi ibi ipse verus Dei Filius, in gloriæ suæ maiestate apparuit: tamen ob SPECVLATORVM imbecillitatem, qui tantæ visionis capaces non erant, ÆNIGMA illis per speculum hoc, tametsi præfulgidum, fuit exhibitum. Vnde & ille Apostolus, quasi coniectans de rei latentis præstantiâ, dixit: Domine, bonum est nos hîc esse: si vis, faciamus hîc tria tabernacula, &c.

ANIMA.

Ser. 31.
super
Cant.

Rectè eapropter Bernardus ait : Indica mihi quem diligit anima mea , vbi pascas , vbi cubes in meridie . Studiosis siquidem mentibus Verbum sponsus frequenter apparet ; & non sub vnâ specie . Quid ita ? Profectò , quia nondum videtur sicuti est . Quò autem quis clarior , eò vicinior : & quò vicinior illi aliquis fit , eò magis illuminatur .

DESIDERIVS.

Accedamus igitur , ô anima , vt illuminemur : & illuminari rogemus , vt magis illi appropinquemus . Nónne ita & cæcus ille prius videre poscebat ; & postea exultans Christum sequebatur ? accedebat tamen , sed ab aliis ductus & adiutus , vt lumen acciperet . Esse autem clarissimum , peruenisse est : tuncque in patriâ , ei presentibus , non aliud est videre sicuti est , quàm esse sicuti est , & aliquâ dissimilitudine non confundi . Sed , id tunc . Interim verò , tanta hæc formarum varietas , atque numerositas , species in rebus conditis , & certis ÆNIGMATIS , nobis ab ipso propositis , quid nisi quidam sunt radij deitatis , monstrantes quidem , quod verè sit , à quo sunt ; non tamen quid sit prorsus definièntes ? Itaque , de ipso vides , sed non ipsum : nisi , vt dixi , per SPECVLVM IN ÆNIGMATE .

Nónne rectè enigmatica eiusmodi specula dicemus , omnes illas parabolâs , quibus Christus in Euangelio , præsertim cæli desiderabilia atque æterna bona sic occultat , vt tamen ad inuestigandum

gandum occultando inuitet? Non enim aliter hic se habet Dominus noster, quàm cum mater quædam dilectis filiis suis delicata aut delectabilia quædam contecta atque inuoluta ostendit; & certo ostentandi ac loquendi modo, præstantiam ita latentium rerum subindicat; vt appetitum habendi exacuat, & voluntatem, ad promptius agendum quod opus est, tali arte inflammet.

Nónne tali modo quandoque de absconditis Regni cælorum, ac virtutum præmiis in cælo paratis, locutus est Christus? dicens: *O mulier, si scires donum Dei: & quis est, qui tibi dicit; Da mihi bibere. Item: Scio vnde veni; & quò vado. Vado parare vobis locum. Si me sciretis: forsitan & Patrem meum sciretis. Item: Si autem sciretis, quid est; Misericordiam volo, & non sacrificium.* Aded vt aliquando sine parabolis non loqueretur ad turbas. Et tametsi indignis eiusmodi velo margaritas thesaurumque cælestem occultabat: simpliciores tamen ac sese dignos exhibere conantes, ad salutarem mysteriorum reuelationem tam gratioso velamento parabolarum allectos, dilucidâ explicatione illustrabat. Itaque, quasi per SPECVLVM, & in ÆNIGMATE parabolico, dignatus est IESVS, magister, ac Dominus noster, Regni cælestis secreta, quæ suis promissit, amabili & admirabili modo, terrena adhuc inhabitantibus congruo manifestare.

Quàm porrò delectabile huiusmodi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, inter tot alias innumeras, est illa parabola, & quidem varia ac multiplex, gaudij illius inexplicabilis, quod

angelis est in cælo , super vno peccatore pœnitentiam agente ! Talibus namque verborum ac similitudinum inuolucris ob oculos illud posuit : *Luc. 15* *Quis* ex vobis homo , qui habet centum oues , &c . Aut quæ mulier habens drachmas decem , &c . Illis autem repertis , quas perdiderant , ille ouem , ista drachmam : conuocatis amicis & vicinis , dicunt : Congratulamini mihi , quia inueni ouem ; altera , quia inueni drachmam , quam perdideram . Ita dico vobis , gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente , quàm super nonagintano- uem iustis , qui non indigent pœnitentiâ .

Ibidem Sed idem adhuc magis eximio modo desig- gnans Dominus , filij perditij & inuenti subiun- git parabolam : per quam cæleste hoc angelo- rum & cælestium ciuium gaudium ac iubilum G lucidiùs , velut in speculo , contemplandum proponit : quando patris personam sic vice ac typo suimet inducit gaudentem , exultantem , ac præ lætitiâ gestientem , dicentem quæ : Adducite vitulum saginatum , & occidite : & manducemus , & epulemur : quia hic filius meus mortuus erat , & reuixit ; perierat , & inuentus est . Quin & fratri seniori de agro venienti , ac de foris audienti symphoniam & chorum , præter epulantium intus iucunditatem , quam non videbat , & indignè ferenti , nec non cum patre proteruè ex postulanti , iteratò respondit pater : Epulari & gaudere oportebat : quia frater tuus hic mortuus erat , & reuixit ; perierat , & inuentus est . Vnde pulchre Ambrosius : Epulantem , inquit , Patrem inducit , vt ostenderet , quoniam paternus est
cibus

cibus salus nostra; & Patris est gaudium, nostrorum redemptio peccatorum.

ANIMA.

Sed nonne rectè dixerimus, si quoque iudicauerimus eiusmodi peccatorum conuersionem escam esse, quâ pater Isaac libenter in figurâ cælestis Patris vescebatur; & pœnitentium lacrymas vinum angelorum? Hoc igitur SPECVLO ÆNIGMATICO mediante, videmus oculis mentis, existentes in terris, gaudium & exultationem angelorum in cælis: quod ingentis solatij loco nobis seruit, donec & nos in gaudium Domini introeamus.

Sed, ad aliam eiusmodi SPECVLATIONEM edifferendam accingere: nam spiritalis hæc, quantum sentio, perspectiua, mirificè in amorem visendi cælestia nos inducit.

DESIDERIVS.

Quid mirum, ô anima, nos illa mirificè inflammare, quæ ex igne illo desumpta sunt, quem ipsemet sponsus noster de cælo venit in terram, imò in medullas ossium nostrorum, immittere: de quo, quid aliud volo, inquit, quàm vt ardeat? Itaque digno huic igni fomento, **H** aliam parabolam in SPECVLI morem compositam proferamus. Est autem illa de decem *Matth.* Virginibus: in quâ per quinque prudentes, quæ ^{25.} venienti sponso cum lampadibus occurrentes, intrauerunt cum eo ad nuptias; non obscure, quasi per SPECVLVM tamen & in ÆNIGMATE, videre est, quanta sit exultatio ciuium supernorum, dum in loco nuptiarum

Cant. 8 cælestium Agni, vident Deiparam virginem sponfam Agni, deliciis affluentem, innixam super dilectum suum: & chorum prudentium virginum, ceterorumque Sanctorum, & Angelorum exercitum, cum ineffabili iubilo, tam sancto ac lætantium omnium contubernio assistentem. Nonne tibi, ô anima mea, mens istud ob oculos ponit, & quasi in medio tam desiderabilis gaudij statuit; quancumque iucundum illum quinque virginum in cælos ingressum vel audis, vel tecum recogitas? Nonne interiorem obtutum trans nubes abripit isthęc SPECVLATIO, & choris exultantium in cælesti Ierusalem tibi interesse videris? Crediderim equidem: nam gratum id est, ac obuium, desideranti animæ; & intentioni dictantis parabolam planè conforme.

ANIMA.

Vt dicis, ita mihi accidere fateor: sed, non minùs terret adiuncta quinque fatuarum virginum infelix exclusio; &, clausâ misericordiæ ac spei salutisianuâ, cum æternâ confusione abiectio.

DESIDERIVS.

Meritò (mi chara foror, & dilecta columba) nos & omnes tristis illa catastrophe terreat; nam & in illum finem à Domino nostro tota illa parabola potissimum fuit proposita: quod postrema illa præcedentis capituli dicta subindicant: Illic erit fletus & stridor dentium. subditque illis statim initio sequentis capituli parabolam istam, tali exordio: Tunc simile erit regnum

regnum cælorum decem virginibus. quod & conclusio parabolæ satis confirmat; quæ sic sonat: Vigilate itaque: quia nescitis diem neque horam. Sed, tamen si sic sua temperet Dominus, ut mali negligentioresque habeant, quo territi exstimulentur; & quo qui bonæ sunt voluntatis, allecti inuitentur: mauult tamen nos duci dulcedine, quàm trahi terrore: quia timor pœnam habet, amoris dulcedo suauitatem.

Itaque, saluo semper Christiano timore, nihil obstat, quo minùs toti feramur in cælestium desiderium gaudiorum. Hanc autem ob causam, & scopum, tertiam parabolam atque

K ÆNIGMATICVM SPECVLVM contem-
plemur: cuius obsequio penitiùs in felicitatem & splendorem cælestis Ierusalem mentis oculos inferamus. Est autem ista, quâ Dominus Iesus exuberans gaudium æternæ beatitudinis regalibus nuptiis atque epulis quasi per ænigma proponit; dum sic inquit: Simile est regnum cælorum homini Regi; qui fecit nuptias filio suo. Et impletæ sunt nuptiæ discumbentium: intrauitque Rex, ut videret discumbentes. Scio hîc, sensu primario nuptiale conuiuium depingi, quo fideles in Ecclesiâ militate fruuntur: sed cum illa quoque sit regnum cælorum in terris; speciali mysterij communicatione etiam parabolam hanc cælesti gaudio, quantum permittit similitudo, coaptamus.

L Quis hîc itaque non videatur sibi videre Regem ipsum, filium Regis, sponsum animarum nostrarum, cum maximâ animi sui voluptate, per tam grata epulantium contubernia obambulare, congratulari conuiuuis, hortari ad delicias

Matth.
22.

cias illas cælestes & angelicum epulum cum summâ hilaritate sumentum? Quinimò, quomodo non hîc videamus, exultantibus animis, & fluentibus præ lætitiâ lacrymis ipsummet Regem, summâ cum affectus testificatione, coniuuis nuptialibus ministrantem? Sic enim se facturum promisit, quando in aliâ parabolâ *LUC. 12* dixit: Amen dico vobis; præcinget se dominus seruatorum fidelium, & faciet eos discumbere, & transiens ministrabit illis. Fessos, inquit Cyrillus, refocillans, apponensque spiritales delicias, & statuens dapilem donorum suorum mensam.

Sed, ô mi dilecte, quid agimus? nullam hîc illius facis mentionem, qui, ligatis manibus ac pedibus, iussu Regis in tenebras exteriores est proiectus; vbi erit fletus & stridor dentium. Non enim te illius, scio, cepit obliuio.

DESIDERIVS.

Scio, dilecta, scio: sed, quemadmodum spinæ, quamdiu rosis coniunctæ sunt, locum suum atque vsum habent, non tamen simul cum rosis carpuntur: ita nobis, cælestium bonorum ingentemque lætitiâ quasi per speculum contemplantibus, horror inferni simul cogitatus non ita seruit scopo. tamen, vt antè dicebam de quinque fatuarum dolendo casu, habent & tristia ac terribilia suum locum & efficaciam tempore suo maturè meditata, vt & spinæ.

ANIMA.

Eia, agedum igitur mi consodalis & frater,
dul-

dulcedinis huius ductum sequentes, iubilemus Deo salutari nostro: præoccupemus faciem eius (quam instanter quærimus) in confessione: & in Psalmis iubilemus ei.

Domine I E S V, saluator & consolator tuorum, qui in cælis præparaſti timentibus & diligentibus te, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; quia disposuisti illis regnum, summum, æternum, ac ineffabilibus bonis abundans: Tu nosti cor nostrum, ac voluntas nostra in manu tuâ est. Illumina vultum tuum super nos; & in pectus nostrum irradia, vt discusâ omni hallucinatione, propriique amoris velamine, clarè in nobis videamus, quidquid tibi displicet, & quidquid ad tibi placendum factum est opus. Sicque hisce SPECVLIS vti concede, vt idonei aliquando efficiamur gloriæ tuæ SPECVLATORES.

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

Purga aciem mentis; Diuinum lumine recto,
Sedibus æthereis, vt SPECVLÈRE iubar.

A. Diuina gloriæ splendor et fructio.
B. Beatitudo patriæ, in visione Dei.
C. Deus lucem inaccessibilem et
caliginem inhabitat.
D.E.G. Exemplo Daniels, ab Angelo
in spem et pedes erecti,
anima consolatio.

E. Socij Daniels prae terrore fugientes.
H. Impleuit, orante Salomone, gloria
Domini templum Domini.
I. Rex Salomon in omni gloria sua, et
Regina Saba prae stupore desiciens.
K. Sanctorum beatitudo, qui introierunt
in gaudium Domini.

XII. SPECVLVM VISIONIS

BEATIFICÆ.

DESIDERIVS.

ENI, veni, ô anima mea, SPECVLATIONE cælestium ebria; quæ tibi modò SPECVLVM ÆNIGMATICVM, admirabili quadam PERSPECTIVA, contemplanda proposuit. Nonne rectè cum Prophetâ, dilecto IESV nostro, Christo Domino nostro, dicere possumus: Spiritus oris nostri Christus Dominus: in vmbra tuâ viuemus in gentibus? Et tu ergo, ô soror dilecta, vide vt viuas exemplo Prophetæ in vmbra ipsius; vt aliquando regnes in lumine eius. Nos etenim qui nondum in paradysum, nondum ad tertium ne ad primum quidem cælum ascendimus, vel rapi meruimus, Christi interrim mysteria veneremur, sectemur exempla, fidem seruemus; per tropos & parabolas, tamquam per SPECVLVM, cæli secreta rimemur: & profectò in eius vmbra viuemus. Imò, vt & sponsæ prerogatiuâ aliquatenus vti nobis donetur; etiam in vmbra eius, quem desideramus, sedebimus; & expectantes beatam spem, in eâ tantisper quiescemus.

Verumtamen istud, in vmbra seu viuere seu sedere, in vmbra tamen est, quia per SPECVLVM IN ÆNIGMATE. Erit enim cum declinauerint vmbrae, crescente lumine, imò cum penitus disparuerint: & subintrabit sicut perspicua ita perpetua visio; & erit non modò suauitas gutturi

turi nostro, gustum contemplationis significās, verumetiam satietas ventri, sine fastidio fruitionem beatam adimplens: iuxta illud Prophetæ; Tunc satiabor, cū apparuerit gloria tua.

ANIMA.

Dictis tuis non solū assentior, verumetiam totā mentis capedine conor complecti, quæcumque tam amabili fistulā, argenteo velut epistomio, in meum vsū ex ore tuo promanant. Utque verum fatear, sentio illud mihi euenire, quod Deo dilectis nonnumquā audiui accidere; ut scilicet in præsentī vitā, gustus illis diuinæ præsentiae varietur, pro variis ipsorum animæ desiderijs, non secūs quā mulieri corporaliter, vterum gestanti. Sentioque verum illud esse, quod D. Augustinus, agens de SPECULO, *August* in quo Deus videtur, sic inquit: Incorporalem substantiam, scio esse sapientiam, & lumen esse, in quo videntur, quæ oculis carnalibus non videntur. Et tamen, inquit, vir tantus tamque spiritualis (Apostolus, puta) dixit: Videmus nunc per SPECVLVM IN ÆNIGMATE; tunc autem facie ad faciem. Quale sit, inquit, hoc speculum, si quæramus; profectò illud occurrit, quòd in speculo nisi imago non cernitur. Hoc ergo conati facere sumus: ut per imaginē hanc, quod nos sumus, videremus vtcumque, à quo facti sumus, tamquam per SPECVLVM. Hoc significat etiam illud, quod ait idem Apostolus: Nos autem reuelatā facie gloriam Domini SPECVLANTES, in eandem imaginem transformamur de gloriā in gloriam, tamquam à Domini spiritu. SPECVLANTES, dixit, per spe-

SPECVLVM videntes, non autem de speculâ
aliquâ prospicientes.

DESIDERIUS.

Vidésne itaque (ô dilecta, sponsi dilecti nostri
soror & spôsa) SPECVLORVM istorum om-
nium efficaciam in hoc esse sitam; vt assiduâ eo-
rumdem contemplatione formetur in nobis
Christus, & perfectiùs perfectiùsque signetur
lumen vultus ipsius super nos? Quocircâ, ad
hoc adnitendum est nobis; vt quandocumque
introrsum oculos mentis conuertimus, illic
expressam dilecti nostri faciem inueniamus:
iuxta illud S. Cypriani elogium: Nos, qui Deo *Cypr.*
credimus, Christum in nobis tamquam in
SPECVLO quodam videmus.

Nónne etiam, ô soror mea, hoc ipsum à no-
bis dilectum nostrum efflagitantem audimus?
Pone me vt signaculum super cor tuum. Ipsius *Cant. 8*
est quidem gratiam dare, & præbere signacu-
lum; sed nostrum est illud apponere. Ideoque
non dicit, Sine apponam; sed, Pone. Pete, & da-
bitur tibi abundanter, & non improperebitur:
oblatum accipe beneficium, & manus exten-
de, tene quod habes, & vtere concessis, atque
applica vbi est opus. Pone me vt signaculum
super cor tuum; vt illud illuminetur, totumque
sit Deo plenum. Et pone me vt signaculum
super brachium tuum: vt quod corde diuinum
sanctumque conceperis, opere exequaris, &
parias.

Itaque, animosè agamus, ô anima: & si SPE-
CVLVM ÆNIGMATICVM, nos quasi per
vmbra, certamque perspectiuam, cælestium

L

appe-

appetitu ac desiderio incendit, atque aliquouſque in altum euexit; tam ſalutari huic operi gnauiter incumbamus: demuſque operam, vt ope diuinâ ſuffulti, quod proximè nunc ab illo nobis in manus venit SPECVLVM, ſummam ceterorum complectens & perficiens, meditationis ſublimioris adminiculo, vt cumque contemplari valeamus.

Act. 7. Scio, ô mea anima, magnæ iſtud eſt opis & operæ, quod molimur in præſens; & non niſi valdè ſpiritualium hic vigor eſt animarum. Nam, vt verum fatear, non multùm abſimile eſt ei quod de ſancto protomartyre Stephano legimus: Ecce video cælos apertos; & Filium hominis ſtantem à dextris Dei. Quapropter etiam opus foret, tantam (ſi fieri poſſit) induere virtutem ab alto, & quaſi in nouam creaturam transformari: vt, qui nos luminis eius effectos participes cerneret, videret ille faciem noſtram tamquam faciem Angeli.

ANIMA.

Quid igitur, ô dilecte, conſilij; cùm tam procul abſimus ab illâ & ſanctimonix ſublimitate, & à tam angelicâ puritate? Vtinam nunc Deus noſter, nos digneris interiùs per temetiſum inuiſere, & penetralia noſtra omnia purificare, illuminare, & in temetiſum trãſfudere: nam ſcio te hoc indulgere conſueuiſſe talibus animabus, quæ ad te quærendum toto ſe desiderio & amore ſolent effundere ac deuouere. Taliter ſuſpiranti, taliter anhelanti, ac ſine intermiſſione oranti, ſequè præ DESIDERIO afflictanti animæ, ſcio, ſcio inquam, ab expertis edocta, quòd

quòd frequenter miseratus occurras; dicasque illi, quòd Zacchæo te videre quærenti: Festinans descende, quia hodie in domo tuâ oportet me manere. Sicque cum illâ, cuiicumque acciderit, tunc deinceps agitur, vt verè dici possit: Hodie salus huic domui facta est. canterque tum lætabunda talis anima, cum Ieremiâ prophetâ: Bonus es Domine sperantibus in te; ANIMÆ quærenti te.

Luc. 19

Thre. 3

DESIDERIVS.

Saluberrima sunt ista, quæ differis, anima; sunt & iucunda, & proposito operi perquam accommoda. Neque aliam video rationem: quia, quemadmodum nihil visibilium horum sine oculis & lumine videri potest; ita quoque nulla spes speculandi cælestia, citra illam, quam modò descripsisti facultatem, atque ANIMÆ DESIDERANTIS dispositionem. Quapropter in huius tam optati conatus obsequiû, adhibeamus (Sancto quodam id suggerente) Angeli quoque nostri custodis, sponsique nostri paranympsi consilium, & auxilium. Angelus, inquit, talis ANIMÆ DESIDERANTIS, qui vnus est de sodalibus sponsi, in hoc ipsum deputatus, minister profectò & arbiter secretae mutuaque salutationis; is, inquam, angelus, quomodo tripudiat! quomodo collatatur, & eiusmodi animæ condelectatur! Et conuersus ad Dominum, dicit: Gratias ago tibi, Domine maiestatis: quia DESIDERIVM cordis eius tribuisti ei; & voluntate labiorum eius non fraudasti eam. Idemque ipse est angelus noster, qui in omni loco, sedulus quidam pedissequus

Bern.

Ser. 31.

super

Cant.

Ps. 20.

ANIMÆ, non cessat sollicitare eam, & assiduīs
Pf. 36. suggestionibus monere, dicens: Delectare in
 Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Et
 rursum: Expecta Dominum, & custodi viam
Abac. 2. eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum:
 quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Do-
Pf. 41. minum autem inquit identidem: Sicut ceruus
 desiderat ad fontes aquarum, ita DESIDE-
 RAT ANIMA ista ad te Deus. Desiderauit te
 in nocte: sed & spiritus tuus in præcordiis eius,
 de mane vigilauit ad te. Et iterum: Totâ die
Pf. 87. expandit ad te manus suas: dimitte illam, quia
Matth. 15. clamat post te. Conuertere aliquando, & de-
Pf. 89. precabilis esto super eam. Respice de cælo, &
 visita desolatam.

Fidelis verè paronymus, qui mutui amoris
 conscius, sed non inuidus; non suam, sed Domi-
 ni gratiam quærit: discurrit medius inter dile-
 ctum & dilectam; vota offerens, referens dona.
 Excitat illam, placat illum. Interdum quoque,
 licet rarò, repræsentat eos pariter sibi: siue hanc
 rapiens, siue illum adducens.

Hoc ecce, ô anima, est, quod volumus, quod
 intendimus, quod toto DESIDERII cordis
 nostri sinu & complexu ambimus & concu-
 piscimus: neque alio, quàm tali pacto SPECV-
 LI iam nobis oblato debitum vsum & fructum
 consequemur. Nam speculationis huius in eo
 consistit conditio, non vt tam sensibiliter am-
 pliùs per creatarù rerum species, aut parabolas,
 & enigmatù simulacra, beatam illam visionem,
 summiq̃e boni fruitionem, vmbriticè con-
 templemur; vt hætenus fecimus: neque tamen
 sic etiam vt eam videamus, sicuti est, quod
 viuen-

viuentibus adhuc in terris non datur: verùm, vt in viâ ac vitâ adhuc mortali peregrinâtes, quantum fieri potest, internâ mentis acie liceat intueri, sinceroque cordis affectu gustare, extremisque quasi labris delibare, quàm suavis sit Dominus; quàmque bonum, & quàm iucundum sit gaudium eorum, quorum sicut lætantium omnium habitatio est in te, ô Ierusalem, ciuitas Dei!

Rem magnam, non nescio, postulamus: sed tamen, ô Domine, in potestate tuâ cuncta sunt posita: qui que diues es in omnibus, ac nullius indiges; nihilque tibi deperit, cunctis elargienti: nec tam quid humiles tui petitores mereantur attendis, quàm quid tuam deceat maiestatem concedere.

Neque id postulamus, ô misericors Deus, vt altum sapiamus, neque ambulemus in magnis aut in mirabilibus super nos, & nos super nos ipsos subleuantes, inaniter gloriemur, aliôsve contemnamus: sed vt taliter in te ac per te coluistrati, viuamus, iam non nos, sed tu in nobis: tantoque cælestium amore ac DESIDERIO deinceps flagremus, vt terrenis omnibus despectis, omni que vitiorum cupiditate per hanc gratiam refrenatâ, imò prorsus restinctâ, tibi soli placere studeamus: & cælestem in terrâ conuersationem sectemur.

ANIMA.

Sed, nōne tu Domine nobis ostendis viam ad hanc beatitudinis vitam, tum quæ in viâ obtineri potest, tum quæ solùm in patriâ reperitur, quando ais: Hæc est vita æterna: vt

104. 17 cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti IESVM CHRISTVM? Vita siquidem gratiæ, vitæ gloriæ & æternæ principium est: quia iuxta mensuram gratiæ, erit & gloriæ remuneratio.

DESIDERIVS.

Rectè, ô anima: nam cognitionem Dei hîc per gratiam, beatitudinem viæ esse didicimus; cognitionem verò Dei per gloriam, esse beatitudinem patriæ. Et, quoniam cognoscere, actus intellectus est; constat, videre Deum esse intelligere. iuxta quod Sanctus quidâ dicit; Summam mercedem animæ esse, intueri Deum: ad eò vt visio sit tota merces. Et tametsi in hac viâ & vitâ mortali, dilectio Dei perfectior sit magisque meritoria cognitione eiusdem: eò quòd intellectus in viâ non fertur immediatè in Deum, sed per speciem; voluntas autè sine vllâ specie vel similitudine in se receptâ, sed immediatè in eum refertur: non tamen idcirco in patriâ quoque dilectio vel fruitio est cognitione perfectior: quia ibi intellectus immediatè & absq; similitudine fertur & terminatur in Deum; præsupponitque fruitio visionem, ab illâq; dependet, & non econtrariò.

Quandoquidem igitur clara Dei visio beatifica, immediata est visio diuinæ essentiæ; quâdo nempe intellectus illam per ipsammet videt; vt scilicet in eiusmodi visione, essentia diuina, & id sit quod videtur, & quo videtur: constat, tunc adimpletum iri, quod dicit Apostolus: Cùm apparuerit, similes ei erimus: & videbimus eum sicuti est. Et Paulus: Videbimus eum facie ad faciem. Item: Nunc cognosco ex parte: tunc autem

1. Iohann.

3.

1. Cor.

13.

autem cognoscam, sicut & cognitus sum. Quia, sicut Deus nos cognoscit, absque vllâ intermediâ specie aut similitudine: ita & Sancti eum videbunt, & in eo erunt ipsi similes. Quod & D. Petrus testatur: Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donauit: vt per hoc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Non autem apparet, quomodo simus consortes diuinæ naturæ; nisi ipsi immediatè vniamur: sicut Christus ipse Patrem orabat. Rogo Pater, vt omnes vnum sint; sicut & nos vnum sumus. Et quemadmodum ipse per essentiam videt se; ita nos quoque per eius essentiam ipsum videamus, & cognoscamus eum, sicut & nos ab eo cogniti sumus.

2. Pe. 1.

ANIMA.

Sed, Domine Deus, quid agimus? quid quasi cæcutientes palpamus parietem in meridie? Da obsecro, vt videamus lumen: vt, quemadmodum intellectus in Sanctis in cælis, ad videndum tuam immediatè essentiam, per suam naturam non potest assurgere (cùm, teste Philosopho, sic se habeat intellectus noster ad manifestissima naturæ, sicut oculi noctuæ ad lumen solis) debeatque eapropter per aliquod donum gratuitum, lumen scilicet gloriæ ad te clarè videndum eleuari; ita quoque hîc adhuc in terris degentibus necesse sit illustrari intellectum tuæ gratiæ lumine, tibi que coniungi: obsecro, ne nos despicias in istis necessitatibus palpitantes; sed esto gratiæ tuæ munificus elargitor: cùm nihil nobis aliud sit in cælo, neque præter te quidpiam velimus super terram. Et quemad-

modum beatitudo tua est, Domine, quâ cognoscis te; si enim non cognosceres, beatus non esses: ita quæsumus tuam nobis communices gratiam & charitatem; vt in lumine tuo videamus lumen. Et quemadmodum (teste Sancto tuo) Deus, dum seipso perfruitur, perfectè gloriosus est; sicque erit sanctis in gloria communicatione: ita concede, nos te hîc perfrui per gratiam, tecumque vniri: & in te, & per te, te contemplemur; si non vt voluerimus, vt possumus tamen. Tu es enim SPECVLVM hoc sine maculâ, quod modò habemus præ manibus.

DESIDERIVS.

Sublimè tu quoque volas, ô anima: vide ea propter, ne in lucem tanti splendoris impingas, & dum nimis altiuola scrutatrix es maiestatis, opprimaris à gloriâ. Sed, benè habet, quòd tuæ conditionis memor, statim ad terram tuæ peregrinationis hospitium, te suauiter demifisti. Itaque, quandoquidem intellectu nostro non valemus comprehendere Deum, vt cognoscamus quid sit, qualiq̃ue modo est incomprehensibilis: accedamus ad eum, attingamus eum, vniamur ei; atque ita per gratiam eum hîc cognoscemus, & in futuro per gloriam. Neque hîc quidquam corporei nobis est imaginandum, in istâ tam suauis sponsi cum sponsâ, animæ cum Deo commixtione. Illud enim hîc accidit, quod dicit Apostolus: Quoniam qui adheret Deo, vnus spiritus est. Excessum puræ mentis in Deum, siue Dei pium descensum in animam, quibus possumus verbis, exprimimus.

Ita-

Itaque in spiritu fit ista coniunctio : quia spiritus est Deus ; & concupiscit decorem animæ illius , quam fortè aduerterit in spiritu ambulantiem , & curam carnis non perfectientem in desiderio : præsertim , si sui amore flagrantem conspexerit.

Veni propterea , dilecta mea , vnica columba mea : & cordis nostri thalamum adornemus , vt ad nos cælesti illapsu descendat ; & vnus spiritus cum ipso effecti , quæ sursum sunt , semper quæramus & sapiamus : vt puri puro iungamur , & pulchri pulchro ; eique perpetuò sic commoremur : quia bonum est , ita cum ipso & in ipso esse , & numquam inde separari. Quò enim à te Domine ibimus ? Nam verba & dona bona æternæ vitæ habes.

ANIMA.

Iucundissima quidem hæc vniuersa , mi frater , & delectabilia vehementer : sed , quam viâ moliemur accessum hunc & ascensum , quem tantopere commendasti , & vnicum esse docuisti , vt Deum hîc per gratiam , & in cælis per gloriam intueamur , vt nimirum accessione istud fiat , iuxta Prophetæ consilium , Accedite & illuminamini : quonam pacto , inquam , id attemptabimus ? quam in partem tendemus ; ad lucemne , vel ad caliginem ? nam vtramque perhibetur inhabitare. Si ad lucem : lucem (inquit *1. Tim.* Apostolus) inhabitat inaccessibilem : quânam igitur accedemus ad eam ? Sin ad caliginem ; quonam modo eum inueniemus ? imò , quomodo non enormiter offendemus , si in tenebris ambulauerimus ? Edissere quæso hanc nobis

ambiguitatem : & diuide , si quo modo potes ,
lucem à tenebris : vt discussâ hac quoque men-
tis nostræ caligine , lucifer in cordibus nostris
oriatur ; & fiat lux.

DESIDERIUS.

Vtrumque esse verissimum , inficiari non C
1. Tim. possum , quia testatur Apostolus , Deum lucem
 6. inhabitare inaccessibleem : & Psalmista similiter
ps. 96. dicit : Nubes & caligo in circuitu eius : & Moy-
Exo. 19 ses accessit ad caliginem , in quâ erat Deus . Sed
Diony. respondet nobis adhæc quidam Sanctus , valde
 diuino lumine collustratus ; taliterque hanc nu-
 bem discutit , ac vtrumque conciliat : Omnis ,
 inquit , caligo est , inaccessible lumen . Est ergo
 idem , quod hîc lumen , ibi caligo . Sed caligo est ,
 in quantum non videtur ; lumen verò , in quan-
 tum videtur . Si que consideremus , duobus mo-
 dis aliquid esse inuisibile ; facilius ista dubij tui
 obscuritas dissipabitur . Vno namque modo res
 inuisibilis est , propter se ; vt sunt opaca : alio au-
 tem modo propter rei ipsius excellentem splen-
 dorẽ ; sicut sol nec ab oculo noctuæ , nec quidem
 à nostro , potest videri . Lux itaque Dei nobis
 inaccessibleis est atque inuisibilis ; partim pro-
 pter excessû fulgoris , partim verò propter ocu-
 lorum nostrorum internorum hebetudinem ,
 tamquam noctuarum . Itaque , ipse sibi lux
 est , nobis autem caligo & tenebræ : ipsi , sicut te-
 nebræ eius , ita & lumen eius : quia vnum &
 idem est ; nobis verò duo apparent : quia in ipso
 lumen immensum esse conspiciamus , & in no-
 bis densam caliginem , à tanto splendore reper-
 cussam & accessu prohibitam .

Quo-

Quocircâ, quamdiu, quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & vtcumque comprehendimus; in luce quadam versamur: Deus autem *Ps. 17.* posuit tenebras latibulum suum: atque ideò ignorantia nostræ lucem intrare necesse est, donec diuini splendoris caligine occæcati, cum Prophetâ clamemus: Cor meum & caro mea *Ps. 72.* defecerunt in Deum meum. Vnde Plato. diuinus quibusdam philosophus, propter eximiam eiusmodi rerum altiorum indaginem, appellatus; cognitionem veritatis summum hominibus bonum esse affirmat: quæ cum perfectè contingere in hac vitâ nequeat, fit, vt difficile putet, viuentem aliquem verè posse beatum dici: magnam tamen esse spem, vt eam cognitionē assequamur vitâ functi, liberi iam corporis vinculis, & impedimento ad res mente comprehendendas maximo. Cùm ergo vitâ discesserimus, si modò purgati exeamus, tunc VERVM ipsum, & id quod verè est, Deum videlicet, intuentes, fruemur re nobis tantopere concupitâ.

Sed, vbinam es, anima mea? quid agis? quid ad hæc inaudita respondes? An sicut qui ex resplendentis lumine solis in domum repentiè regrediens cæcutit & in tenebris versari sibi videtur; ita tibi à tam micanti S P E C V L A T A R V M R E R V M fulgore in temetipsam reuersæ, caligo oboritur, acie oculorum perstrictâ, maiorisque lucis offensione hebetatâ? An verò, dum ista quæ supra te sunt, te sursum abripiunt; & vicissim, quæ iuxta vel infra te sunt, deorsum trahunt; inter vtrumque quasi suspensa hærens, an in corpore, an extra corpus tibi eueniant, nescis?

Exurge, exurge, mirabilis contemplatrix, &
in

in pedes te erige. An modum inquiris? Danielis D
 prophetæ deliquium & erectionem tibi ob
 oculos pone, certo boni successus solatio, atque
 adedò argumento; cùm vehemens DESIDE-
 RIVM vtrique hanc animi viriumque defe-
 ctionem procurarit. Sic ipse de se fidenter testa-
 tur & candidè: Vidi ego Daniel solus visionem.
 Porro, viri qui erant mecum, non viderunt; sed
 terror nimius irruit super eos, & fugerūt in abs- E
 conditum. Ego autè relictus solus vidi visionem
 grandem hanc: & non remansit in me fortitu-
 do: sed & species mea immutata est in me, &
 emarcui, nec habui quidquam virium. Et audi-
 ui vocem sermonum eius; & audiens, iacebam F
 consternatus super faciem meam; & vultus G
 meus hærebat terræ. Et ecce: manus tetigit me;
 & crexit me super genua mea, & super arti-
 culos manuum mearum. Et dixit ad me: Da-
 niel, VIR DESIDERIORVM, intellige ver-
 ba, quæ ego loquor ad te; & sta in gradu tuo:
 nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset
 mihi sermonem istum, steti tremens. Et ait ad
 me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo,
 quo posuisti cor tuum AD INTELLIGENDVM,
 vt te affligeres in conspectu Dei tui; exaudita
 sunt verba tua, & ego veni propter sermones
 tuos. Noli timere, VIR DESIDERIORVM;
 pax tibi. Confortare, & esto robustus. Cumque
 loqueretur mecum, conualui, & dixi: Loquere
 Domine mi; quia CONFORTASTIME. Ita
 tu quoque, ô anima mea, confortare, & esto ro-
 busta: & audi loquentem in te Dominum
 tuum, qui te debilem & pusillanimum restau-
 rabit consolidabitque.

ANIMA.

Sit nomen Domini benedictum in sæcula; qui facit mirabilia solus: & benedictum nomen maiestatis eius in æternum; quia repletur maiestate eius omnis terra.

DESIDERIVS.

Fiat, fiat: nam verè benedictus Dominus Deus Israël: & laudabilis, & gloriosus in sæcula.

At nunc, ô anima, quandoquidem (vt iam antè plus semel audiimus) adhuc istâ mole corporis grauati, ad superna SPECVLANDA, quantumuis nitamur, subuolare non possumus, vt ibi SPECVLVM SINE MACVLA, Dei maiestatis, qui est candor lucis æternæ, & imago bonitatis illius, contemplemur; ad speculi tam illustri ac incomprehensibilis specimen ac speculum humiles reuertamur, propriæque infirmitati condescendentes, vnum per alterum, vt homini datum est, consideremus. Admiremur, obstupescamus, ac veneremur figuram; atque ex eâ rem ipsam repræsentatam maiori quoque honore & amore prosequamur, tametsi adhuc à nobis remotam.

H Modum huiusmodi SPECVLATIONIS nosse desideras? Audi, quid de templo Salomonis, atque admirandâ diuinæ præsentia maiestate, Scriptura commemoret: Factum est, cum existissent sacerdotes de sanctuario, nebula impleuit domum Domini: & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam. Sed hæc, quæso, quæ nebula? quæve tanta caligo? Non alia, quam illa quam suprà meminimus:
lucis

2. *Par.*
5. lucis videlicet, modum omnem humanum excedentis. Audi Scripturam: Impleuerat enim gloria Domini, domum Domini. Atque vt idem admirabile factum describitur: Cūctis pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diuersi generis muscorum concinentibus, & vocem in sublimē tollentibus; longē sonitus audiebatur: ita, vt, cū Dominum laudare cōpissent, & dicere; Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius; impleretur domus Dei nube, ne possent sacerdotes stare & ministrare, propter caliginem. Compleuerat enim gloria Domini, domum Domini. Vidēsne, o Anima, specimen non obscurum cælestis gloriæ in terrā resplendentis?

ANIMA.

Pf. 83. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit & deficit spiritus meus in atria Domini. Non solūm etenim mihi, dum hæc audio, videre videor Regem Salomonem in omni gloriā suā, atque in inenarrabili sapientiā, varietate, ordine, splendore, atque omnium rerum opulentiā, ob quorum omnium excellentiam Regina Saba non habuit vltra spiritum, vt exclamaret; Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam: verumetiam mihi specimen aliquod atque exemplar intueri sum visā, admirandi illius ingressus in paradysum Dei, de quo ipsemet Domine fidelibus seruis tuis dixisti: *Math.* Euge serue bone & fidelis, INTRA IN GAV-
25. DIVM Domini tui. I
K

Quem.

Quemadmodú enim cunctis pariter citharis, organis, vocibus, tubis & cymbalis, omnisque generis musicorum concinentibus, vocemque in sublime tollétibus, insuper etiam gloria Domini adimplebat domum Domini; adeò, vt plena essent omnia maiestate, melodiâ, suauitate & iubilo: ita quoque imaginor, (quamdiu SPECVLIS vtendum est nobis) intrare in gaudium, esse repleti gaudio, interiùs & exteriùs: sicut qui intrant in eiusmodi templum, plenum melodiâ, plenum ornatu, thymiamate fragrans, thure odorifero plenum, omni que repletum decore & gratiâ; necesse est, introeuntes & intrare in medium illorum omnium, & illa similiter vniuersa intrare in ipsos, quâ datur viâ: quæque nimirum per organum suum: dulcem sonum per aures: per oculos amœnum adspectum ibi videndorum: odorem gratissimum per nares: per os verò omnesque corporis meatus & poros, delectabiles aromatum species; & quidquid vllò hominis sensu atque intellectu iucundum & gratum percipi potest.

Tunc enim iuxta Gregorium, ad Domini sui gaudium perfectè intromittitur; quando in æternam illam patriam assumtus, atque Angelorum cœtibus admixtus, sic interiùs gaudet de munere, vt non sit quod exteriùs doleat iam de corruptione. Quid enim, inquit Hieronymus, maius potest dari fideli seruo, quàm esse cum Domino, & videre gaudium ipsius? Dominus namque, iuxta Chrysostomum, per hoc verbum (gaudij nempe) omnem beatitudinem ostendit. Hoc enim, ait Augustinus, erit plenum gaudium nostrum, quo amplius non est: FRVI
DEO,

DEO, TRINITATE; ad cuius imaginem facti sumus. Hæc, inquam, omnia in præfenti SPECULO mihi visa sum contemplari.

DESIDERIVS.

Quantum equidem existimare possum, ô anima, tale quid in æternâ Beatorum gloriâ liceat speculari; sicque fideles animas in gaudium Domini sui intrare, vt omnia quoque quæ cælestis sunt beatitudinis & gloriæ intrent in ipsas, & sit Deus omnia in omnibus. Sed, quis ita sapiens vt intelligat hæc? Existimabam equidem, vt
Ps. 72. cognoscerem hoc: verumtamen labor est ante me: donec intrem in sanctuarium Dei; & intelligam in nouissimis eorum: quæ beato sine laborem omnem, exilium, peregrinationem, & lugendam hanc afflictionem incolatus istius concludent: post quæ læta, luctus non erit amplius, nec vllus dolor; sed gaudium sine tristitiâ, bonum citra mali mixturam, regnum pacatum, securum, & æternum; felicitas citra vllam miseriam; vita beata, mortis & luctus expers; perpetua cum sanctis angelis choroque cælesti iubilatio, absque vlllo mœrore: intrabunt Sancti in gaudium, in gloriam, in iubilum, in bonum incomparabile & summum; & ipsi pleni hisce vniuersis, sunt ita sine fine mansuri.

ANIMA.

O mi Frater, vitæque huius fidelissime comes, & ad beatam illam vitam coniunctissime conspirator, ac DESIDERATOR! Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et quandoquidem vnanimi consensu ac studio
 in

in hunc scopum collimamus: absit procul ea-
 propter, absit inquam, fratris illius maioris in- *Luc. 15*
 grata & obstinata contentio, nolentisque in
 domum paternam iubilo plenam intrare fasti-
 dium: sed potius festinemus ingredi in sanctâ *Hebr. 4*
 illam ciuitatem, in illam requiem. Nihilque sit,
 quod nos vllò modo ab hoc conamine rem o-
 retur: non caro, non mundus, neque ipse iuratus
 hostis salutis nostræ diabolus: sed, constanter,
 cum magnâ fiduciâ, spe pleni, ac charitate fer-
 uentes, nec à dextris nec à sinistris declinantes,
 regiâ crucis viâ, Deo duce, procedamus de vir-
 tute in virtutem; donec **VIDEAMVS DEVM**
DEORVM IN SION; hoc enim **DESIDE-**
RIVM NOSTRVM.

M CON-

CONCLUSIO,

*cum pio ad DEVM, ad B. MARIAM
VIRGINEM, & ad ANGELVM
TVTELAREM Alloquio.*

V I D dicam tibi, Domine Deus, consummato iam tandem SPECVLORVM opusculo? Gratias tibi quidem ingentes ago, quòd qualequale est illud, à te totum profectum sit: at ego, vt quod res est confitear, multùm in memetipso confundor; quòd tam parum, pro meo primo proposito, sim assecutus quod intendebam. Neque tamen id tam quoad SPECVLATIONEM, & scriptum quod tibi, vt par est, acceptum fero; quàm quoad executionem & PRAXIM, quæ meliorem meam operam requirebant. Animus siquidem erat (vt nosti Domine, quia te illum mihi indidisse confido) ita SPECVLORVM istorum naturam, artificium, varietatem, atque vsum, mihi potiùs quàm aliis adumbrare; vt illorum per ordinem contemplatione, sic me iuxta eorumdem consilium & auxilium, interiùs exteriùsque compararem, quatenus nihil in me maneret, quod vel diuino tuo conspectui displiceret, vel quemquam proximorum offenderet: iuxta salutare illud Apo-

2. Cor.
8.

stoli monitum & exemplum: Prouidemus enim bona, non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Hoc inquam propositum: sed, quí praxis respondeat, tu scis Domine,

in cuius conspectu vniuersa sunt posita.

Quid igitur dicam, aut quid respondebo tibi, dicturo mihi: De ore tuo te iudico, serue Luc. 19 nequam. Sanguis tuus super caput tuum: os 2 Reg. 8 enim tuum locutum est aduersum te: dixisti, & non fecisti. Qui ergo alium doces, teipsum Rom. 2 non doces? O Domine, totum verum est; & culpam agnosco. Quia quemadmodum con- Prov. 6 funditur fur, quando deprehenditur: sic confusus sum ego, in errore meo tam euidenti deprehensus. Nam dum per singula SPECVLA decurrendo, tandem visus sum aliquatenus nubes penetrare & cælum, visionemque beatificam diuini tui vultus à longè vel attingere vel saltem salutare (quantum nempe cæcutienti licuit hallucinando palpare, atque aggrauatis auribus haurire, atque muto balbutiente lingua proferre) ecce, vix benè primum & imum huius SPECVLATIONIS scalæ gradum, mei ipsius inquam cognitionem, PRACTICÆ vitæ vestigis premere cœpi.

Consideraui quidem omnia SPECVLA: sed cheu! postquam vidi in eis vultum natiuitatis meæ, (vitæ nimirum meæ, quam ab ortu natalis mei in hunc vsque diem deduxi) tam foedum, tam deformem, tam distortum, atque à suo prototypo vultus tui degenerantem; erubui quidem, fateor, in memetipso vehementer, mihi-que ipse displicui, & dolui non parum; nam hoc totum tuum fuit: sed, quoad me; statim abij, & (heu miserum me!) oblitus sum, qualis fuerim. Nolo tamen, ô Domine, animum despondere; sed in infinita tua bonitate spem collocare.

Scio, quid faciam: si modò consilium meum

tuâ gratiâ, quasi manu opitulante, comitari ac dirigere non graueris: quod te facturum confido, cum omne bonum à te sumat originem; & nolis mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. In primis, hoc faciam, ô clementissime Domine; *MEMINERO ME DEPREHENSVM*: & inter tot *SPECVLORVM* (meliorum potissime) claritatem, me adhuc in densâ mearum infirmitatum caligine mansisse palpantem. Eapropter, humiliter veniam deprecabor, quòd in terram prostratus facio; atque tali pacto, spem, animum, atque adedò rem ipsam neglectam sum resumiturus. Idque hac lege & mente: vt, quod primariâ *SPECVLORVM* fabricâ ac dispositione me facturum speraram, illud saltem secundariâ eorundem reuisione resarciam. Et, si sperata non venit ipsimet auctori inter scribendum utilitas; ei saltem, communis cuius lectori, inter legendum proueniat.

Quocircâ, piissime Domine, scrutator cordium & informator, ne deneges hanc seruo tuo misericordiam; in quâ solâ spes omnis mihi est reliqua: vt *SPECVLA* ista frequentius pertractando, & defectus proprios videam, visos agnoscam, & agnitos incessanter corrigere studeam: vt corde mundato, & purificatâ mentis intelligentiâ, ad tuâ voluntatis cognitionem magis magisque illuminer; atque ad eandem opere adimplendam, quàm promptissime manus & pedes expediam. Cum autem nihil de meipso, meisque viribus ac conatibus, possim præsumere (nam præter bonam voluntatem, quæ à te quoque venit, nihil in me nisi defec-
tum

Etum inuenio) in multiplici tuâ gratiâ, ac immensâ bonitate, solatium meum omne requiescit. Tu namque mihi hoc *DESIDERIVM* tibi placendi ac seruiendi tribuisti; à te quoque virtus perficiendi debet procedere. Testis namque es Domine conscientia meâ; quod per mille tormenta, ipsumque adeò pro te mortis supplicium, sincero videndi te aliquando in gloria *DESIDERIO*, meque ad beatificam illam & peroptatam visionem præparandi studio, de *SPECVLIS* ista concipere cogitarim; sicut spôsa se ornat viro suo: sed, ô torporem meum, & inolitam deorsum trahentem, & terrena facilius quàm cælestia meditantem, consuetudinem, in alteram mihi quasi naturam versam; cum propria plus satis faceffat negotij!

Quapropter, ô Domine Deus, Creator ac Redemptor meus; qui nihil odisti eorum quæ fecisti, qui que solo nutu restauras vniuersa; suscipe piûm clientis tui votum, quod non nisi tuæ gloriæ, suæque salutis augmento concepit: qui que dedisti velle, da quoque & perficere: vt in oculis tuis inueniam gratiam in terris, & à tuâ gloriâ non excludar in cælis.

AD BEATAM MARIAM.

AD te quoque, cum quanta possum humilitate ac deuotione, me conuerto, ô sanctissima Dei genitrix, virgo *MARIA*! Ego siquidem indignus sum quem clementissimis tuæ pietatis oculis respicias: sed necessitates meæ multæ & magnæ me compellût aliunde & foris opem implorare; cum domi, & à memetipso

sim omnis inops auxilij, & consilij expertus: imò, cum ego sim mihi metipsum grauis. Et, quò me, post Deum, omnis boni auctorem & datorem, pro patrocinio conuertam consultius; quàm ad te matrem gratiæ, matrem misericordiæ, plenam omni solatio ac dulcedine; quæ apud Dominum meum IESVM CHRISTVM, Verbum ex te incarnatum, verbum habes indulgentiæ ac prærogatiuæ singularis plenissimum? Tu itaque, ô clemens, ô pia, ô dulcis virgo MARIAM! succurre nunc mihi misero & desolato; vt non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis Dei, neque reprober à filiis eius.

Composui, fateor, mihi quæ ipsi præfixi DVODECIM SPECVLA, quorum ad spectum & maculas mentis cognoscerem, & illis deterfis nitidior coram Domino meo Rege vniuersorum, vero Salomone, filio tuo, apparerem; tali quæ modo in ipsius Regni consortium introirem: & ecce, æquè deformis, imperfectus, & abominabilis maneo. Videor mihi quidem subinde defectus meos videre, præsertim dum SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS, & EXEMPLARE SANCTORVM intueor: sed non solum non emaculo corrigove; verum etiam credo, quam plurimas animi maculas me etiam examinatissimum fugere, neque vumquam in proprium conspectum venire. Istud autem sic se maximâ veri similitudine habere, hoc mihi argumento persuadeo; quòd ego quoque (& malè quidem) in aliis aliquando tamquam errata quædam considero, quæ ipsimet non solum non agnoscunt, sed quantum suomet indicio se ipsi produunt) sibi optimè illa fecisse vel dixisse videntur;

tur; quod ego quoque, fateor, ita interpretari deberem, etiamsi fortè forent illa non solùm coram Deo, sed etiam coram peritis, reprehensionì obnoxia. Ita vice versâ, non dubito, quin alij quoque in me multa verè improbanda animaduertant; in quibus equidem non solùm nihil culpæ inesse existimo, verum etiam in quibus mihi bellè rem gessisse persuadeo. Ita ecce, SPECVLVM COMPLACENTIÆ omnem iudicij boni ordinem in nobis inuertit: quod vtinam non singulis momentis, singulis saltem rebus agendis, & obeundis muneribus, vsu veniat.

Hanc igitur, ô Domina mea, sancta MARIA, mihi ab vnigenito tuo IESV CHRISTO, omnis gratiæ fonte, gratiam impetra; (quid enim negabit tibi?) vt illo oculorum acumine, quo in aliorum mores tam cerno acutum, proprios defectus expendam, deprehensos agnoscâ, & agnitos oderim: vt, quod in me, propter Domini mei amorem, odi; eâdem Dei gratiâ adiuuante fideliter corrigam. Hæc autem tria SPECVLORVM istorum adminiculo consequi, tuâ intercessione, desiderem: vt in primis salutis sim propriæ studiosus amator & obseruator: tum vt in proximi quoque salutem assiduâ flagrem charitate: postremò verò (quod tamen caput est) vt Dominum Deum in conspectu meo habeam semper, eiq̃ue verâ dilectione adhæream: vt hîc ipsi coniunctus per gratiam, in cælis eidem aliquando inhærescam per gloriam: te verò, ô Domina mea MARIA, pro tali tantoq̃ue obsequio & beneficio, dignâ semper reuear veneratione.

AD ANGELVM TVTELAREM.

TVque beate spiritus, Angele, mihi diuina dispensatione ac benignitate custos deputate; hac in curâ ac sollicitudine meâ, mihi quæso specialiter auxiliari digneris. Scio, atq. confiteor; ingrati tudo erga te mea, non hanc quam modò depesco, meretur gratiam: verumtamen, quid necessitas in quâ constitutus sum postulet, potius quæso considera, quàm quid mea indignitas mereatur. Et quidem, te consule, duce, atque adiutore, spero in posterum meliora me sectaturum; daturumque operam, vt conatus meus melius tuæ curæ respondeat.

Oro igitur te per illum, quem habetis omnes angelici spiritus, ciuesque cælici, erga genus nostrum, affectum, ardentemque charitatem; vt hoc mihi cæleste donum te satagente donetur, quatenus hisce **SPECVLIS**, sic à me digestis in ordinem, ipsemet taliter vtiqueam, vt vitiis & defectibus propriis detectis ac deprehensis, non cessem, donec exterminentur. Vt te instigante, adiuuante, & mecum contra nocentes & aduersantes mihi depugnante, dicam: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficient. Confringam illos, nec poterunt stare; cadent subtus pedes meos. Vt instar Iosue, quinque sensibus meis (ceu quinque regibus, vitiorum cunctorum exercitus ductoribus) substratis, triumphem: vinctique detur manna absconditum, & nomen nouum: quod nemo scit, nisi qui accipit: vt **SPECVLATORES** facti gloriæ Dei, tecum in æternum collætentur. Amen.

INDEX

INDEX RERVM.

A

- A**ccedendum ad Deum, ut illuminemur.
fol. 88. & seq. 97. 100. 150. 168. 169.
- Acco verula, sibi in speculo arridens & confabulans. 17
- Adhaerendum Deo, ut vnus cum eo spiritus efficiaris.
13. 97. 109. 168
- Adolescentum vecordia, se consilio speculi resingentium
in feminas. 9. 10. 52. 65
- Adolescentum quorundam vesanus erga mulieres amor.
35. 37. & seq.
- Adulans & simulata libertas. 62
- Adulatorum pernicies. 59. 60. & seqq.
- Enigmaticum speculum. 143. & seqq.
- Amani superbientis ruina. 47
- Amphora contrita, humilitatis figura. 79.
- Angelorum laetitia, in peccatoris conuersione. 151. & seqq.
- Angelus, anima desiderantis patronus, & ad Christum
paranymphus. 163
- Anima desolata & peccatricis vastitas, & miseranda
conditio. 84
- Anima quærentis Deum **DESIDERIVM.** 1. 69. 89.
90. 97. 99. Idem ferè in singulorū capitum exordio.
- Anima quærentis Deum, deliquium. 69. 97. & seq.
- Antiochi superbi depressio & clades. 47
- Antonius Pauli consideratione profecit. 138
- Archimedes speculo naues hostium incendit. 30
- Ardentia virtutum specula. 38. 39
- Auditores & non factores verbi, **SPECVLATORES**
mali, 3. 76

B

- Basilisci conditio, visu necantis. 33. & seq.
- Beatitudo, & beatifica visio, in qua consistat. 166. & seq.

INDEX RERVM.

S. Bernardinus adhuc puer, de mulierum periculis monitus. 35
 S. Bernardo arbores magistri fuere. 103

C.

Caci loti videntisq̄ue sequendum exemplum. 87
 Carbunculus, lapis, morbus, & vitis exitium. 30. & seq.
 Cautela aduersus laudem propriam. 50. 58. 64
 Chamaleontis & polypi fraudes. 24. & seq.
 Caritas timorem expellit. 154. & seq.
 Christi mors, vita multorum. 145.
 Christus in Sanctos refulsit, vt sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. 145
 Christus Magdalena, & duobus discipulis in Emmaus, quasi per SPECVLVM ÆNIGMATICVM apparuit. 148. 149
 Christus se occultando, seruentius inquiri facit. 150
 Christiane femina speculis vti non solent. 16
 Christianus, speculum Christi & Dei. 131. & seq. 161
 Cinerum ceremonia inculcatur. 77. & seq.
 Cinis, typus humilitatis. 78
 Cognitionis Dei, hic & in patriâ, differentia. 159. & seq. 147.
 Complacentie surculus semper repullulans. 49
 Complacentia fraus ac detrimentum 43. & seq.
 Complacendum Deo. 41
 Concaui & conuexi speculi differentia. 28
 Conformitate opus ad videndum Deum. In Præambulo.
 Conflagratio domus, solari radio per fenestram vitream ustulante materiam. 30
 Conflagratio nauium hostilium, speculi opt. 30
 Conscientia rigida disquisitio. 78. 80. & seq.
 Consolatio anime desolatæ. 69. 100. & seq.
 Consolatio, in omni angustia & casu parata. 111. & seq.
 Contemplari, quid sit, & vnde dicatur. 67
 Continentia, per modum prosopopœia, Augustinum ad sui amorem & cultum exhortans. 139
 Con-

INDEX RERVM.

- Conuersio peccatoris Angelis gaudium parit.* 151. & seq.
Conuiuium caeleste, Christo ministranti. 155
*Cordis sanatio, purgatio, incensio, rectificatio & corona-
 tio, per S. Scriptura presidium.* 124
Creatura, speculi vice nobis subseruiunt. 101. 106.
 & seqq. 114
Creaturarum consideratio, scala instar, exulibus. 101.
 101. & seq.
Crocodili lacryma, adulantium blanda nocentia. 60

D

- Demonis prestigiis, facies amatorum carnalium in spe-
 culo representata.* 22
*Demonis astus, in sexu fragiliori primùm tentationibus
 explorando & impugnando.* 44
Danielis visio & ecstasis, anima desideranti applicata.
 172
Decem virginum parabola caelesti latitia applicatur.
 153. & seqq.
Decipi quis sciens & videns velit. 24
Deitas & Diuinitas qui distinguantur. 106
Demosthenes sibi in muliercula laude complacuit. 63
DESIDERII videndi Dei inflammatio. 1.69.89.90.
 97.99.162.164. & seq. Vide quoque Preambulum.
Deus in luce inaccessibili & in caligine habitat. 169.
 171. & seq.
*Domus ab immundo spiritu liberata, mundata, & orna-
 ta, sed tamen vacua, dolendus euentus.* 93
*Dua tabula Moysis, cum duobus Testamentis, gemino
 speculo comparantur.* 115. & seq.

E

- Ecclesia Catholica S. Scripturam inuiolatam tenet.* 129
Eclipsis, speculi ope, inoffensè conspicitur. 29
*Elephanti, sanguine mori & vna conspecto incensi, imi-
 tandorum exemplorum dant symbolum.* 140
Esther,

INDEX RERVM.

- Escher coram Assuero consternata, anime amantis, deliquium passa, typum præbet.* 98
Eucastice, pûcturæ genus, quod inurendo conficitur. 32
Exempla Sanctorum imitanda. 137
Exemplare speculum. 127
Exemplorum efficacia. 138. & seqq.
Exemplum Christi & Mariæ perfectissimum. 134.
 & seqq.
Exily & peregrinationis istius miseria. 41. 66. 70. 75. 99.
 Vide etiam in Præambulo.

F

- Facierum comitarum & luxuriosarum cruciatus.* 10.
Facies mentis, piâ speculatione fit pulchrior. 27. 56. 88.
 & in Præambulo.
Facies Dei in corde Christiani fulgère debet. 131. 161.
 & seqq.
Fallacia specula varij generis. 14. & seqq.
Fallere fallivè malintne aliqui, dubium. 24
Fastus Roboam inconsultus, consilio iuuenum nixus. 61
Fastus & vilitatis propria antithesis. 45. 48
Felicitas hominis duplex, speculativa & practica. 71
Festuca in tragem conuersio, & e contrario. 81
Fily prodigi conuersi parabola, celi lætitiæ comparata.
 152
Flamma excrescens infusâ lymphâ deprimitur, & superbus humiliatur. 78
Formæ studium, neglectum animæ parit. 17. & seqq.
S. Franciscus ouicula exemplum imitatus. 140
Fratris filij prodigi vecordia & indignitas fugienda. 177
Fredericus Princeps, cocles, se ad speculum animabat.
 140

G

- Gaudium Domini in cælis, incomprehensibile.* 175
Gloria Domini implebat domum Domini. 173. & seqq.
Gloria inanis, etiam ex defectu captata. 50. & seqq.
 Glorie

INDEX RERVM.

- Gloria vana stultitia: Vide Vanitas.*
Gratia lumen intellectum videndo Deo adaptat. 55.69.
 70.99. & seqq.
Gustus diuinae praesentiae diuersimodus, hic in Sanctorum
palato, vnde. 160.

H

- Herodes superbiens, à Deo percussus.* 64
Holofernes, oculorum suorum laqueo captus. 38.58
Hominis inter omnia creata in laudando Deo socordia. 114
Hominis miseria innumera. 73. & seqq.
Homo ad imaginem Dei formatus, speculum eius est. 131.
 & seqq.
Humana structura nobilitas & vilitas. 73
Humiliatio superbiorum se effertentium. 47.51.72.76
Humilitas in multis quidem libris docetur, sed non da-
tur. 134. & seqq.
Humilitas vera, vilitas propria. 72. & seqq. 77
Humilitatis sublimitas & celsitudo. 77
Humilitatis necessitas. 83.133

I

- Iacobus anachoreta, lasciuas deformitate puniuit.* 95
IESVS, speculum & exemplar perfectionis. 132
IESVS, sonat hominem omnimodis absolutum. 132
Ignis, speculo excitatur. 28.30
Imitationis efficacia. 138. & seqq.
Incendiariorum astutiam imitatur diabolus. 37.44
Incendium vane gloriae, speciosus paradisi consumis,
scintillas ambitionis in omnem humani generis sobo-
lem late iactauit. 44
Ingratitudo summopere fugienda. 92. & seqq.
Intellectus nostri illuminatio. 55.56.69.70.99. & seqq.
Intrare in gaudium Domini, cui rei comparetur. 176.
 & seqq.
Inuidia, basilisci instar. 34
Ira

INDEX RERVM.

- Ira quomodo speculi ope deprehendi & corrigi queat, & ita de aliis vitiis.* 5. & seq.
Iracundia ex oculis emicat. 5. 34
Iris, seu arcus caelestis, imperfecta solis imago. 3
Judith constantia, in propria laudis encomis audiendis. 58
Junonis & Isidis pompa, speculis adornata. 65

L

- Labor & dolor, ac miseria vita humana.* 73. & seqq.
Labri aenei ex speculis confecti mysterium. 87
Lamina thuribulorum altari affixa, quid memorent. 88
Lauandum cor à malitiâ. 85. 90
Laudis alienae studiosa captatio. 62. 65. & seq.
Laudandus Deus in omnibus. 113
Leprosi mundati & grati exemplum imitandum. 89. 93
Leprosi mundatio imitanda. 89. & seq. 91
LEX LVX, speculum sacrae Scripturae. 120
Liber, ut magister optimus, Christus; dans quod docet. 134. & seq.
Libertas fucata & adulatoria. 62
Libri, SPECULI titulo insigniti. 116. & seq.
Lilia agri, & volucres caeli, nos docent. 109
Lucifer sibi complacens, lapsus est. 43
Luciferi lapsi metamorphosis. 47
Luminare maius & minus, IESVS & MARIA. 136
Luminis mentis, desiderium. 55. 69. 70
Luna stultique conformitas. 16. & seq.

M

- Machabeorum deuotio, in loco sancto mundando.* 84. 85
Magistro stulto vtuntur homines sui iudicij. 51
Mala sponte nascuntur, & discimus: bona è contrario. 80

Manuum

INDEX RERVM.

- Manum in sinum conscientia mitte, & leprosam extra-*
hes. 80
- MARIA virgo, virtutum exemplar singulare.* 137
- Maria Magdalena, & Maria Moysis collatio.* 92
- Marmorea Hecate tanti splendoris, vt spectantium oculos laderet.* 29
- S. Martinus in nudo Christum operiens ouis exemplo.*
 140
- Meliorum doctiorumque consideratio, quam utilis.* 138
- Memento homo, quia pulvis es, & in puluerem reuert-*
ris: merito expendendum mortali. 76
- Mendax & fallax speculum, varij generis.* 14. & seqq.
- Misericordia imploratio.* 97
- Monstrorũ quorundam speculorum effigies.* 21
- Mulieres in lascinia pœnam, deformes effecta.* 95
- Mulier tactu viscus, visu basiliscus.* 35
- Mulieris impudica obtutus, & demonis halitus, prunas*
in corde viri, coniunctis operis, ardere faciunt. 37
- Mulierum profluuium, nihil in omnibus noxiis nocentius;*
& hoc tamen nutritur fœtus, gestatus in utero. 74
- Mundandum quod intus & de foris est.* 94
- Mundandum cor, & vngendum.* 85. & seqq.
- Mundus fallacium speculorum fallacissimum.* 19. & seqq.
- Mundus vult falli & fallere.* 24
- Mundus, à Sanctis, vt è calo despicientibus, parui fit.*
 130. & seqq.
- Mundus bullaris in conchâ, typus inanis gloriæ.* 20

N

- Naamani mundandi iudicium proprium euitandum.*
 86
- Naboth iniuste interemptus à Iezabel.* 59
- Nabuchodonosor pueros immaculatos quarebat, Deus*
autem mundos facit. 89. 91
- Nature prudentia, in parte hominis speciosiore propa-*
lam exponenda. 43
- Noëmi

Noëmi modesta humilitas, & laudis fuga. 64
Notitia sui, Deum aliquando videre volenti, cum pri-
mis necessaria. In Præambulo.
Nuptiarum regalium parabola, caelestibus epulis appli-
cata. 155

O

Oculi mulierum, specula vstulantia. 34. & seq.
Oculi alieni, speculum laudis & adulationis. 55. 58.
 & seq.
Oculus, natura speculum: &, speculum, artis oculus. 85
Operum Dei quam utilis consideratio. 101. 104. 107.
 & seq.
Operum Dei neglectus merito puniendus. 112
Otho Imperator, speculo utebatur in bello. 42
Ovicula exemplum, ex duabus tunicis alteram dantis
non habenti, iuxta Evangelium. 140
Ovis perdita & inuenta parabola, caelestium gaudio ap-
plicata. 152

P

Parabolarum sublimitas & efficacia. 151. & seqq.
Parasitorum nocentia. 59. & seq.
Panonis speculatio utilis. 76
Peccati miseria. 81. 84. & seq.
Peccati carnalis, obscœnitas. 80
Pedum lotio superest, ceterum lotis. 93. & seq.
Peregrinationis huius miseria. Vide Exilium.
Perस्पiciendum in lege Domini, ad rectè speculandum.
 122. & seq.
Philantia pernicies. 46
Plato inbebat discipulos ebrios se in speculo contemplari.
 6. 171
Platonis sententia, de Veritatis cognitione, & beatitu-
dine. 171
Providentia Dei, magno solatio miseris. 112
 Puella

INDEX RERVM.

- 64 *Puella venenis nutrita, serpentis naturam induerat.* 36
 pri- *Puerilitas vanè gloriantium.* 45. & seq.
 pli- *Pulcher sponsus Christus, sponsam pulchram, & castus*
 55 *castam desiderat.* 2. 169
Pulchritudinis fallax species. 24
Purgandæ sordes mentis, ad speculũ: quomodo. 88. & seq.
Pythagoras suis ad solem speculo uti mandabat. 6

Q

- 85 *Quare in speculo consano, facies speculantis inuersã*
 07. *appareat.* 21
Quare in speculo facies introrsum videatur abscedere,
 12 *quando quis ab illo recedit; & quando accedit, accede-*
 42 *re: minui quoque in recessu, in accessu augeri.* 130
 tis *Quod sit, sed non quid sit Deus, umquam in hac vitã*
 40 *cognosci potuit.* 105
 p- *Quomodo fiat, ut operã speculi, fomes accëdatur.* 28. 30
 52 *Quo pacto vultum animi in speculo liceat contemplari.*
 4. & seqq.

R

- q. *Risu digna, sibi complacentium vanitas.* 45. & seq.
 q. *Roboami inspiens consiliũ, ab adulatoribus acceptũ.* 61
 6 *Rosã quidem sine spinis non crescit, sine illis tamen pru-*
 q. *denter decerpitur: ita charitas foras mittit timorẽ.* 156
 0

S

- q. *Sacerdotes non contemnendi.* 95
 1. *Sacerdotũ Ecclesiã, diuina absoluedi potestas.* 91. & seq.
 6 *Saltantium pro sponsã certatio.* 51
 . *Sancti sideribus comparati.* 143
 6 *Sancti, specula virtutum.* 137. 143. & seqq.
 . *Sapientium ethnicorum illustratio à Deo.* 103. 106
 - *Sapientium mundi stultitia, & merita pœna.* 108.
 1 *S. Sara virginis de tentatore triumphus.* 50
 2 *Saul rex, humilis cunctus, & sublimis deiectus.* 53
 8 *Scipionis filiabus dos à Senatu Romano attributa.* 8

N

S. Scri-

INDEX RERVM.

- S. Scriptura speculum perillustre.* 118. 120. & seqq.
S. Scriptura opulencia, fecunditas, virtus. 121
S. Scriptura inestimabile pretiũ, & thesaurus. 121. 127
S. Scriptura per hereticos deprauatio. 128
*S. Scriptura in solâ Ecclesiâ Catholicâ candor & ilibata
 integritas,* 129
Seductores Cain & Iudam imitantur. 24
Semiramidis heroicus actus, ignavos redarguens. 42
Senes impuri in Susannam innoxiam exardescentes. 37
Senes & anus non appetunt specula. 15
Sepulchra dealbata, intus foetentia. 81
Signaculum super cor & super brachium Christus. 161
*Simiarum instar, aliqui animam suam proprio amore
 consiciunt & suffocant.* 46
Socrates discipulos suos speculum intueri inebat. 6
Sol inoffensis oculis speculo cernitur. 28. & seq.
Speculum ad videndum Deum, est anima rationalis.
 In Præambulo.
*Speculo quomodo mentis affectus prodi queant & cor-
 rigi.* 4. & seq.
Speculum mentis humane, facies. 5
Speculorum inuentio primum fortuita, & primus vsus. 7
Speculorum abusus & luxus. 7. & seqq.
Speculatores cæci, muti, dormientes, qui. 13
Specularius lapis, typus oculorum spiritualium. 56
Speculorum abusum etiã in viris antiqui carpebant. 52
Specula & labrum, examen conscientie & Confessio.
 87. & seq.
*Speculi boni conditiones quatuor, S. Scriptura attri-
 buta.* 118
Speculis officium varia. 128. & seq.
Specula concava & conuexa, in effectu contraria. 28
*Speculo vicina, magna apparent; remota verò parua:
 astimationiq̃ue & contentui rerum terrenarum com-
 paratur.* 130. & seq.
*Speculorum istorum utilitas, ut formetur in nobis Chri-
 stus.* 133. 159. 161
 Spon-

INDEX RERVM.

Sponsus & sponsor noster, Christus.	97.
S. Stephani facies, instar angeli apparuit, assiduâ cale- stium speculatione.	56. & seq.
S. Stephanus vidit calos apertos.	162
Stultus, vt luna.	16
Superbi nec sponte suâ respiscunt, nec moniti agnoscunt errorem.	44. 46. 48. & seq.
Superbia & fastus intolerabilis tumor.	45. 72
Superborum sibi adblandientium vanitas.	53
Susanna castissima.	37
Susanna oleum & smigmata, mystica.	85. & seq.

T

Templi vocabulum, vnde ortum.	57
Templum Salomonis plenum gloriâ Domini; gaudium Domini.	173. & seq.
Tentatio complacentie in primis parentibus.	43. & seq.
Terra mobilis, homo: vt talpa emolumentum.	79. & seq.
Testamentum utrumque, geminum speculum.	115
Testamenti viriusque Sanctorû, collatio exemplaris.	144
Thesauro Ezechia Babylonis ostensio, S. Scriptura com- parata.	119. & seq.
S. Thomas Aquinas in Regina vultu, B. MARIÆ pulchritudinem contemplan; nos docet, ex terrenis speculari caelestia.	111
Tigris, rapto catulo, obiecto per viam orbe speculari, à raptore decipitur: quid ad mores id faciat.	22. & seq.
Trabis & festuca sinistra conuersio.	81

V

Vanitas se ad speculum oblectantium.	17. & seq.
Vanitas complacentia, ex puerorum colludentium more collecta.	45. & seq.
Vanitas sibi soli quoque gloriantis.	49
Vanitas, instar equarum quarumdam, ex vento Fauonio concupientium.	53
Vanitas laudis emendicata.	45. & seq.

INDEX RERVH.

Videndi Dei DESIDERIVM. 55. & in Præambulo.
Vide DESIDERIVM.
Vilia varia, quibus homo confertur. 75
Vilitatis propria speculum & agnitio. 71. & seqq.
Virtutum omnium exempla in Sanctis recēta. 133. 144
Visionis diuina varietas. 71. & seq. 100. & seq.
 146. & seqq. 150. & seq. 159. & seqq.
Vitia animi, ad speculum vti corrigi possint. 4. 10.
 & seq.
Vredo, vrtica, vstulatio. 32
Vstulans speculum, proprium, & metaphoricum. 30. 34.
 & seqq.

X

*Xerxes insignem platanum armillis & catenis aureis ad-
 ornauit.* 79

Z

*Zacchee, festinans descende: humiliare, IESVM vi-
 dere desiderans.* 162. & seq.
*Zaccheum statura pusillitas & turba à conspectu IESV
 impediēbat. Vide initium Præambuli.*
*Zelus honoris diuini in vultu Onie, velut in speculo
 quodam emicabat.* 38

ERRATA.

Pag. 3. lin. 3. à fine	adiutor	lege	auditor
Pag. 9. lin. 6.	optatim		optatum
Pag. 67. lin. 3. à fine	iniustus		iustus
Pag. 82. lin. 13.	frater		fratres
Pag. 116. lin. 18.	opponitu		opponitur
Pag. 134. lin. 2.	humilis		humilitatis

APPROBATIO.

HÆc Specula R. Patris Ioannis Dauid Societatis IESV Presbyteri nihil habent contrarium nostræ Religioni Catholicæ: sed plurimum adiumenti adferunt iis qui Deo in perpetuum perfrui optauerint. Digna igitur iudico vt in publicum diuulgentur. II. Nouembris, M. DC. IX.

*Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerpiensis.*

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ
EUGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum
Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimorum
Belgiæ Principum Priuilegio cautum est;
nequis *Duodecim Specula Deum aliquando videre
desideranti concinnata*, Auctore P. Ioanne Dauid
Soc. IESV Sacerdote, præter voluntatem Ioan-
nis Moreti, Typographi Antuerpiensis, intra
octennium vlllo modo imprimat, aut alibi
impressa, in has inferioris Germaniæ ditiones
importet, venaliâve habeat. Qui secùs faxit,
confiscatione librorum, & aliâ graui pœnâ
multabitur: vt latiùs patet in litteris datis
Bruxellæ XVI. Ianuarij, M. DC. X.

Signat.

N. Lombaerts

APPARATUS

1. The first part of this apparatus is the
description of the various parts of the
human body, and the manner in which
they are connected together. This part
is divided into three books, the first
of which contains the description of the
bones, the second of the muscles, and
the third of the vessels and nerves.

2. The second part of this apparatus is the
description of the various parts of the
human body, and the manner in which
they are connected together. This part
is divided into three books, the first
of which contains the description of the
bones, the second of the muscles, and
the third of the vessels and nerves.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

APVD IOANNEM MORETVM.

M. DC. X.

Antwerpen

